

STRATEGIA ROZWOJU GMINY STRAWCZYN

Konsultacja:
dr hab. Bogdan Kościk prof. AR

Strawczyn 1999

Spis treści

	str.
Część I. Charakterystyka gminy	
Informacje ogólne	4
Charakterystyka warunków przyrodniczych	4
2.1. Położenie gminy w województwie	5
2.2. Układ przestrzenny gminy	5
2.3. Warunki geograficzno-przyrodnicze gminy	5
Charakterystyka demograficzna	6
Bezrobocie	9
Charakterystyka rolnictwa	20
5.1. Struktura agrarna gospodarstw rolnych	20
5.2. Struktura użytków rolnych według rodzajów użytkowników	21
.....	22
5.3. Struktura użytkowania gruntów rolnych w gminie Strawczyn	22
.....	23
5.4. Gleby	23
5.5. Struktura zasiewów w 1997 roku	23
5.6. Plonowanie roślin w 1997 roku	
5.7. Wyposażenie rolnictwa w budynki	24
5.8. Infrastruktura w gospodarstwach rolnych i techniczne środki produkcji	45
.....	45
Infrastruktura techniczna	47
6.1. Komunikacja i transport	49
6.2. Gospodarka wodno-ściekowa	49
6.3. Zaopatrzenie w gaz	49
6.4. Zaopatrzenie w ciepło	49
6.5. Energetyka	50
6.6. Telekomunikacja	50
Infrastruktura społeczna	53
7.1. Szkolnictwo i oświata	55
7.2. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	
7.3. Kultura	58
Infrastruktura ekonomiczna i charakterystyka gminy pod względem gospodarczym	60
9. Drobna przedsiębiorczość	70
10. Ochrona środowiska przyrodniczego w opinii mieszkańców gminy Strawczyn	
Część II. Uwarunkowania rozwoju	
1. Wyznania i dylematy	76
2. Funkcja gminy	78

3. Koncepcja rozwoju gminy	79
4. Mocna strony i szanse	80
5. Słabe strony i zagrożenia	81
6. Identyfikacja atutów i możliwości, które należy wykorzystać oraz słabych stron i zagrożeń, które należy przezwyciężyć	81
Część III. Strategia rozwoju Gminy Strawczyn	
Cel nadrzędny	83
Cele strategiczne	83
2.1. Rozbudowa infrastruktury technicznej	83
2.2. Rozwój rolnictwa	85
2.3. Rozwój przedsiębiorczości lokalnej oraz pozyskiwanie kapitału zewnętrznego; wielofunkcyjny rozwój wsi	97
2.4. Dbalność o stan środowiska naturalnego	100
2.5. Ograniczenie bezrobocia, przystosowanie kwalifikacji siły roboczej do potrzeb gospodarki rynkowej	103
2.6. Poprawa stanu zdrowotności i opieki społecznej ludności	104
.....	105
2.7. Działania na rzecz poprawy stanu oświaty w gminie	108
.....	114
2.8. Rozwój turystyki i agroturystyki	115
2.9. Promowanie Gminy Strawczyn	119
2.10. System finansowego wsparcia strategii	
2.11. Monitoring	

Część I. Charakterystyka gminy

STRATEGIA ROZWOJU GMINY STRAWCZYN

CZĘŚĆ I. CHARAKTERYSTYKA GMINY

1. Informacje ogólne

Gmina Strawczyn została utworzona 1 stycznia 1973r. Położona jest w centralnej części województwa Kieleckiego i obejmuje północno - zachodnią część Gór Świętokrzyskich. Jej powierzchnia wynosi 862 km² i liczy 12 sołectw, zamieszkuje ją 9483 mieszkańców (stan z 1998r.). Granicą gminy na północy jest Pasma Oblęgórskie Gór Świętokrzyskich z górami: Kuźniacką, Perzową, Sieniawską i Baranią, na południu mamy obniżenie terenu zwane Padołem Strawczyńskim. Od wschodu granicę stanowi rzeka Bobrza, od zachodu Łososina.

2. Charakterystyka warunków przyrodniczych

Powierzchnia gminy wynosi 8626 ha, w tym lasy stanowią 21,6% tj. 1862 ha. Północna część gminy Strawczyn wchodzi w obręb Suchedniowsko- Oblęgorskiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny. Park ten jest największym kompleksem leśnym, znajdującym się na obszarze Gór Świętokrzyskich. W jego skład i strefę ochronną wchodzi sołectwa: Hucisko, Niedźwiedź, część Oblęgóra oraz północne granice Kuźniaków i Oblęgorka. Otulinę parku tworzą pozostałe obszary sołectw tj. Chełmce, Strawczynek, Strawczyn i Ruda Strawczyńska. Łączna powierzchnia terenów objętych ochroną stanowi około 73% powierzchni gminy.

Szczególnymi miejscami podlegającymi ochronie przyrodniczej są dwa rezerваты „Barania Góra” i „Perzowa Góra”.

Rezerwat „Barania Góra” utworzony został w celu ochrony i dla zachowania naturalnych wielogatunkowych zbiorowisk leśnych oraz ciekawej roślinności runa leśnego. Drzewostan stanowi tutaj głównie dąb, jodła i buk. Miejsce to jest malowniczo położone w terenie wzgórzowym, mocno pofałdowanym, poprzecinany licznymi jarami i wąwozami przekształconymi miejscami w nieckowate dolinki.

Rezerwat „Perzowa Góra” utworzony został w celu ochrony i dla zachowania odsłoneń piaskowca triasowego oraz wielogatunkowego drzewostanu. Grzbiet Perzowej

Góry na całej długości pokryty jest tymi właśnie blokami piaskowca. Tutaj w głębokiej niszy skalnej znajduje się grotta, w której znajduje się Kaplica Św. Rozalii. Jest to pomnik przyrody nieożywionej. Drugim obiektem uznanym za pomnik przyrody jest usypisko głazów i blok skalny na południowym zboczu Góry Kuźniackiej. Trzecim pomnikiem przyrody nieożywionej jest odsłonięcie geologiczne na terenie złoża barytu w miejscowości Strawczynek.

Na terenie gminy jest dobrze zachowany park podworski przy Muzeum H. Sienkiewicza w Oblęgorku oraz resztki parków podworskich w Promniku i Rudzie Strawczyńskiej.

Dość istotnym elementem pejzażu są zadrzewienia. Tworzą je drzewa i krzewy lub ich skupiska niestanowiące zbiorowisk leśnych.

2.1. Położenie gminy w województwie

Gmina Strawczyn leży na zachód od Kielc w odległości 20 km, na trasie Kielce - Częstochowa. Od południa graniczy z gminą Piekoszów, od zachodu z gminą Łopuszno, od północy z gminą Mniów, a od wschodu z Miedzianą Górą.

2.2. Układ przestrzenny gminy

Układ przestrzenny gminy kształtował się w oparciu o wartości naturalne środowiska przyrodniczego, zwłaszcza jego dostępność komunikacyjną. Osadnictwo rozwijało się wzdłuż ciągów komunikacyjnych związanych z połączeniem terenu z miastem Kielce. Istotne znaczenie dla lokalizacji i formy zabudowy miały również obiekty kulturowe i sakralne: dwory, pałace, kościoły. Istniejący układ przestrzenny charakteryzuje się występowaniem zarówno zwartych, jak i rozproszonych form osadnictwa. Ośrodkiem usługowym dla ludności i rolnictwa jest wieś Strawczyn, gdzie mieści się siedziba administracji gminy. Podlegają pod nią następujące sołectwa: Chełmce, Hucisko, Korczyn, Kuźniaki, Małogoskie, Niedźwiedz, Oblęgorek, Oblęgór, Promnik, Ruda Strawczyńska i Strawczynek.

2.3. Warunki geograficzno - przyrodnicze gminy

Większy obszar gminy stanowi teren płaski, nizinny, pagórkowato -pofałdowany. Jest to centrum Padołu Strawczyńskiego, depresji zajmującej środkową i południową część gminy. Padół Strawczyński jest rozległym, owalnym obniżeniem ograniczonym od północy Pasmem Oblęgorskim i Górami Tulińskimi, a od południa Pasmem Zgórskim i częściowo Pasmem Chęcińskim, od wschodu zaś wzniesieniami w okolicach Kielc.

Na terenie gminy znajdują się złoża surowców mineralnych nie przewidzianych do eksploatacji na skalę przemysłową ze względu na nieopłacalność wydobycia i ścisłą ochronę terenu na którym zalegają. Są to następujące minerały: dolomity, piaskowce, wapienie, surowce ilaste, kruszywa naturalne i baryt.

Ważnym elementem środowiska przyrodniczego decydującym o charakterze gospodarki rolnej są gleby. Warunki glebowe gminy są zróżnicowane. Najlepsze gleby kl. II i III występują w północnej części gminy (sołectwa Oblęgorek, Oblęgór i Chełmce). Pozostałą powierzchnię zajmują gleby słabsze kl. IV, V i VI. W strukturze upraw dominującą rolę odgrywają zboża.

W granicach gminy Strawczyn występują różnorodne gatunki flory oraz fauny, w tym wiele prawnie chronionych.

Pod względem klimatycznym obszar gminy Strawczyn należy do Wyżyny Świętokrzyskiej, gdzie typ pogody kształtują masy polarnomorskie i podzwrotnikowe. Przeważającym kierunkiem wiatrów jest kierunek zachodni. Średnia temperatura roku wynosi ok. 6,8⁰C. Średnia liczba dni gorących w roku wynosi 30 - 40, natomiast dni z mrozem blisko 45. Roczna suma opadów wynosi powyżej 600 mm. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec (17,7⁰ C), najzimniejszym luty (3,9⁰ C). Niebezpieczne dla uprawy roślin są przymrozki, które pojawiają się od 18 października i zanikają około 7 maja.

Wody powierzchniowe gminy na prawie całym obszarze należą do zlewni rzeki Nidy, którą zasilają wraz z dopływami rzeki: Bobrza, Olszówka i Łososinka. Północna część sołectwa Niedźwiedz położona jest w zlewni rzeki Pilica. Zasobność wód głębinowych gminy jest zróżnicowana. Obszary o wysokiej wodności znajdują się na południu gminy. Obszary o średniej wodności obejmują północną część gminy - Pasma Oblęgorskie i wschodnie części sołectw Oblęgorek i Chełmce. Tereny o niskiej wodności występują na południowy zachód od wsi Ruda Strawczyńska oraz wzdłuż rzeki Olszówki. Obszary bezwodne znajdują się w środkowej części gminy, w trójkącie między wsiami Niedźwiedz, Oblęgorek i Strawczynek.

3. Charakterystyka demograficzna

Na terenie gminy Strawczyn w 1998r. zamieszkiwało w 12 miejscowościach 9483 osoby. Z podanej liczby mieszkańców 4797- (50,6%) stanowią mężczyźni, zaś 4686- (49,4%) kobiety. Gmina Strawczyn zajmuje łączną powierzchnię 8626 ha. Skąd też przeciętna liczba

mieszkańców na 1 km² wynosi 110,15 osób. Wahania liczby ludności spowodowane były głównie przyrostem naturalnym i ruchem migracyjnym.

Zestawienie liczby urodzeń i zgonów w latach 1995-1998

Rok	Urodzenia	Zgony
1995	152	88
1996	153	79
1997	138	67
1998	92	57

Źródło: Dane Urzędu Gminy

Tabela 1. Struktura przyrostu naturalnego w gminie Strawczyn w % oraz gęstość zaludnienia

Przyrost naturalny			Gęstość zaludnienia osób/km ² (1998)
1995	1996	1997	
48	86	47	110,15

Źródło: Dane Urzędu Gminy

Charakteryzując przyrost naturalny na terenie gminy Strawczyn zauważyć można przewagę urodzeń nad zgonami. W 1995r. wynosiła ona 64 osoby, w 1996r. -74 osoby, w 1997r. -71 osób, zaś do września 1998r. 35 osób (zestawienie i tabela 1).

Tabela 2. Migracje ludności na terenie gminy Strawczyn

Rok	Ilość osób przybyłych	Ilość osób ubytych
1993	88	107
1994	72	83
1995	70	86
1996	107	98
1997	78	102

1998	56	46
Razem	471	522

Źródło: Dane Urzędu Gminy

Analizując migrację ludności na terenie gminy Strawczyn (tab. 2) należy zauważyć, że ilość osób, które wyjechały z terenu gminy w latach 1993 -1995 była wyższa od liczby osób przybyłych. W 1996 r. sytuacja pod względem migracji ludności na terenie gminy zmieniła się. Tendencja odpływowa ludności wiejskiej zatrzymała się, a zaczęła wzrastać liczba osób przybywających na teren gminy. W 1997r. ponownie ilość osób, które wyjechały z terenu gminy była wyższa od ilości osób przybyłych. W I półroczu 1998r. zanotowano tendencję wzrostu liczby osób przybyłych na teren gminy Strawczyn. Prawdopodobnie wynika to z trudnej sytuacji społeczno - gospodarczej regionu, załamania się rynku pracy w województwie i kraju oraz trudnej sytuacji mieszkaniowej ludności.

Tabela 3. Struktura wiekowa ludności gminy Strawczyn

Przedział wiekowy w latach	Liczba mieszkańców			[%]
	Kobiety	Mężcz.	Ogółem	ogółem
powyżej 61 lat	795	533	1328	14
18 - 60	2414	2735	5149	54
0 - 17	1490	1534	3024	32
Razem	4699	4802	9501	100

Źródło: Dane Urzędu Gminy

Struktura wiekowa ludności jest jedną z najbardziej istotnych charakterystyk populacji. Warunkuje ona intensywność procesów demograficznych, a w konsekwencji tempo rozwoju ludności. Analizując strukturę wiekową mieszkańców gminy należy zauważyć duży procent ludności w wieku produkcyjnym 54% i najmłodszym 32 %. Udział ludzi w wieku podeszłym jest średni (14%).

Tabela 4. Zatrudnienie mieszkańców gminy Strawczyn

Pracujący poza rolnictwem		Pracujący w rolnictwie	Prowadzący działalność gospodarczą
Sektor publiczny	Sektor prywatny		
632	115	2746	324

Źródło: *Urząd Gminy*

Na terenie gminy Strawczyn przeważającą grupę stanowią osoby zatrudnione w rolnictwie (71,94%), następnie osoby pracujące poza rolnictwem w sektorze publicznym i prywatnym (19,56%), pozostali (8,5%) prowadzą własną działalność gospodarczą.

4. Bezrobocie

Bezrobocie jest nowym zjawiskiem społecznym i gospodarczym, które pojawiło się po 1990r. Liczba mieszkańców gminy Strawczyn zarejestrowanych jako bezrobotnych na dzień 30 czerwca 1998r. wynosiła 635 osób i stanowiła 6,7% osób w wieku produkcyjnym (tab. 5)

Tabela 5. Struktura bezrobotnych w gminie Strawczyn wg płci

Bezrobotni ogółem	Mężczyźni	%	Kobiety	%
635	267	42	368	58

Źródło: *RUP w Kielcach*

Jedynie 26,3% bezrobotnych pobiera zasiłek (tab. 6)

Zwolnienie z pracy niewątpliwie pogorszyło warunki finansowe bezrobotnych, a także ich rodzin. Dotyczy to zarówno pobierających zasiłek jak i pozostałych: pozostających na utrzymaniu rodziny, oraz łączących dochody z gospodarstwa rolnego z zasiłkiem.

Tabela 6. Struktura bezrobotnych w gminie Strawczyn wg pobierania zasiłku

Bezrobotni ogółem	Bezrobotni pobierający zasiłek		Bezrobotni bez prawa do zasiłku		Absolwenci		Bezrobotni bez podstaw wymiaru (po wojsku)	
	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
635	167	26,3	468	73,7	23	3,6	----	----

Źródło: *RUP w Kielcach*

W gminie Strawczyn osób bezrobotnych w wieku 18 - 24 lat jest 31,2%. Niewiele mniej (30,2%) jest w grupie wiekowej 25 - 34 lat (tab. 7). Tak więc bezrobocie w gminie Strawczyn dotknęło głównie ludzi młodych.

Tabela 7. Struktura bezrobocia wg wieku

Przedział wiekowy	Liczba osób bezrobotnych	%
18 - 24	197	31,2
25 - 34	192	30,2
35 - 44	170	26,8
45 - 54	68	10,7
55 i więcej	7	1,1
Ogółem	635	100,0

Źródło: RUP w Kielcach

Analizując strukturę wykształcenia bezrobotnych należy stwierdzić, że największą grupę stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (44,2%) oraz podstawowym (36,2%). Znaczną część populacji stanowią osoby z wykształceniem średnim (18,9%), w tym głównie ze średnim zawodowym (15,1%).

Tabela 8. Struktura wykształcenia bezrobotnych w gminie Strawczyn

Liczba bezrobotnych z wykształceniem					Ogółem
podstawowym	zasadniczym zawodowym	średnim ogólnym	średnim zawodowym	wyższym	
230	281	24	96	4	635

Źródło: RUP w Kielcach

Wśród ankietowanych przeważają osoby długotrwale bezrobotne tj. powyżej 1 roku, które stanowią 48% wszystkich badanych. Natomiast najmniej osób spośród badanych posiada krótki staż bezrobocia, czyli do jednego miesiąca (2%). Od 2 - 3 miesięcy (4%) i od 4 - 6 miesięcy (7,5%).

Tabela 9. Struktura bezrobotnych wg daty rejestracji w RUP Kielce

Lata	Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w latach	%
1990	brak danych	
1991	brak danych	
1992	brak danych	
1993	brak danych	
1994	960	152
1995	931	147
1996	852	134
1997	662	104
Liczba bezrobotnych na dzień 30.06.1998r.	635	100,0

Źródło: RUP w Kielcach

W celu lepszego poznania sytuacji przeprowadzone zostały badania ankietowe wśród bezrobotnych.

Badania ankietowe przeprowadzono latem 1998 roku. Badaniem objęto 102 osoby bezrobotne zamieszkałe na terenie gminy Strawczyn (woj. kieleckie) zarejestrowane w Rejonowym Urzędzie Pracy w Kielcach. Doboru respondentów dokonano w sposób celowo-losowy. Celowo wybierano miejsce zamieszkania i wiek respondentów. W ramach tych grup dokonywano losowania respondentów.

W próbie znalazło się 59% kobiet i 41% mężczyzn. Większość respondentów stanowiły osoby młode w wieku 18-34 lata (62%). Natomiast osoby powyżej 34 lat stanowiły 38% ankietowanych (tab. 1).

Tabela 1. Struktura wiekowa respondentów

Przedział wiekowy	%
18 – 24	31,5
25 – 34	30,5
35 – 44	27,5
45 – 55	8
> 55	2,5

Struktura wieku respondentów odpowiada strukturze wieku ogółu zarejestrowanych bezrobotnych w Polsce, w której dominują osoby młode, a najmniej jest bezrobotnych w wieku powyżej 55 lat.

Ankietowani posiadają najczęściej wykształcenie zasadnicze zawodowe (49%) oraz podstawowe i niepełne podstawowe (34,5%). Pozostali respondenci legitymują się wykształceniem średnim (15%) oraz niepełnym wyższym i pomaturalnym (1,5%).

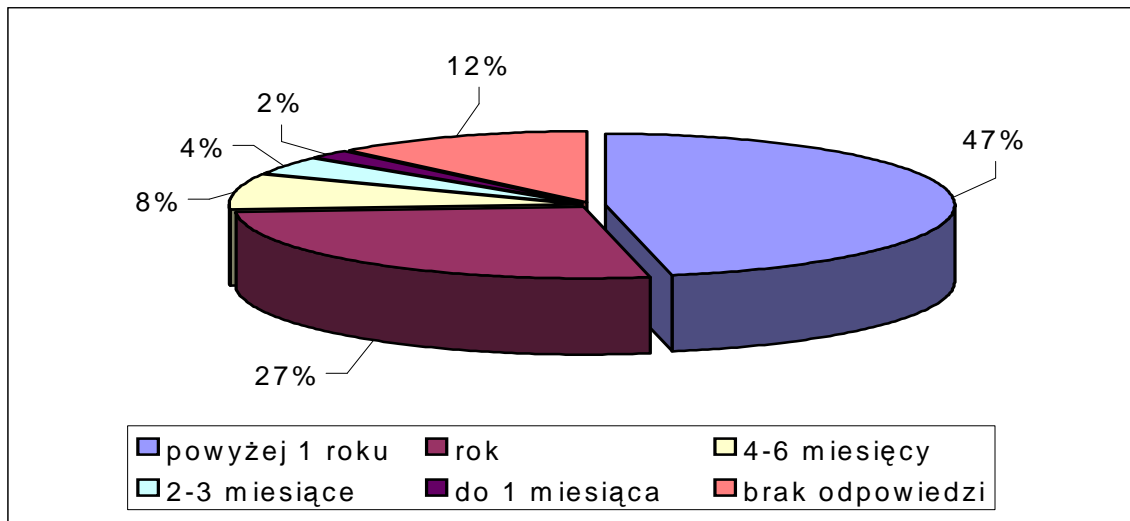
Stopień wykształcenia respondentów jest zbliżony do stopnia wykształcenia ogółu bezrobotnych w kraju, w której najliczniejsze grupy bezrobotnych posiadają wykształcenie zasadnicze zawodowe (38%), podstawowe i niepełne podstawowe (32%) oraz policealne i średnie zawodowe (21%). Natomiast najmniej osób posiada wykształcenie wyższe (1,4%).

Respondenci reprezentują całą gamę różnych zawodów wyuczonych, z których większość to zawody nierolnicze. Ankietowani najczęściej wymieniali następujące zawody: ślusarze, mechanicy maszyn i urządzeń, krawcy, sprzedawcy, kucharze, murarze, malarze budowlani oraz kierowcy samochodów ciężarowych. Zawód rolniczy wyuczony posiada niewielka liczba respondentów.

Duża część przebadanych bezrobotnych (76%) oprócz wyuczonego zawodu nie posiada żadnych dodatkowych kwalifikacji lub umiejętności, które pozwoliłyby zarobkować dodatkowo. Dlatego 98% nie podejmuje żadnych prac dorywczych. Tylko 24% ankietowanych twierdzi, że posiada dodatkowe kwalifikacje, w tym: sprzedawcy (18%), kierowcy mechanika (14%), prawa jazdy (18%), budowlańca (17%), krawca (12%), palacza (9%) i obsługi komputera (5%).

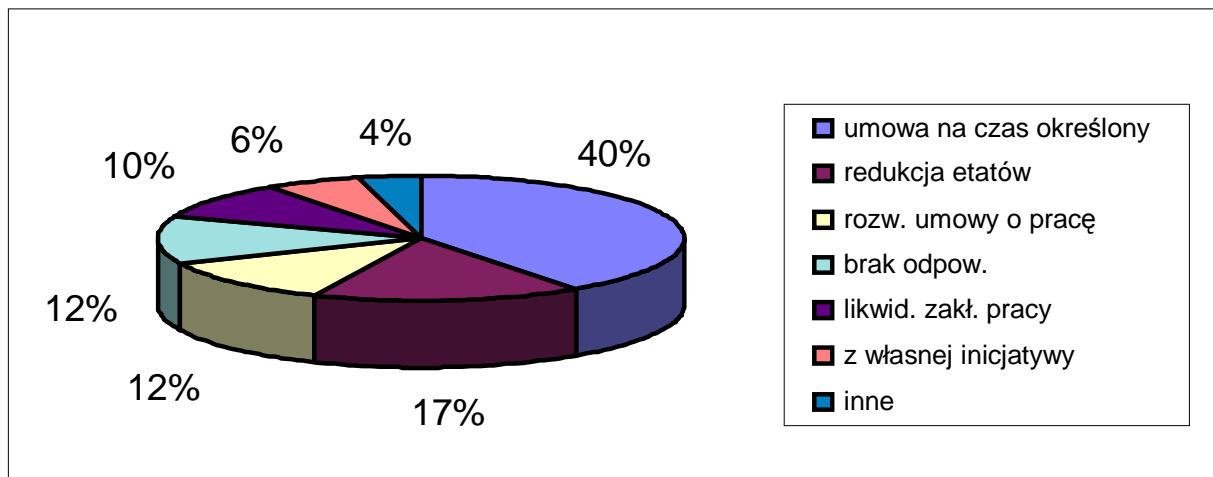
Zawody reprezentowane przez ankietowanych jak i posiadane przez nich dodatkowe kwalifikacje oraz umiejętności wskazują na to, że większość z nich ma przygotowanie do pracy w sektorze pozarolniczym, ale nie znajdują oni w nim zatrudnienia. Świadczy to o słabo rozwiniętej pozarolniczej działalności gospodarczej na terenach wiejskich gminy Strawczyn.

Wśród ankietowanych przeważają osoby długotrwale bezrobotne tj. powyżej 1 roku, które stanowią 47% wszystkich badanych. Ponadto wśród badanych osób 27% straciło pracę w 1997 roku. Natomiast najmniej osób spośród badanych posiada krótki staż bezrobocia (rys.1). Do 1 miesiąca (2%), od 2 do 3 miesięcy (4%) i od 4 do 6 miesięcy (8%).



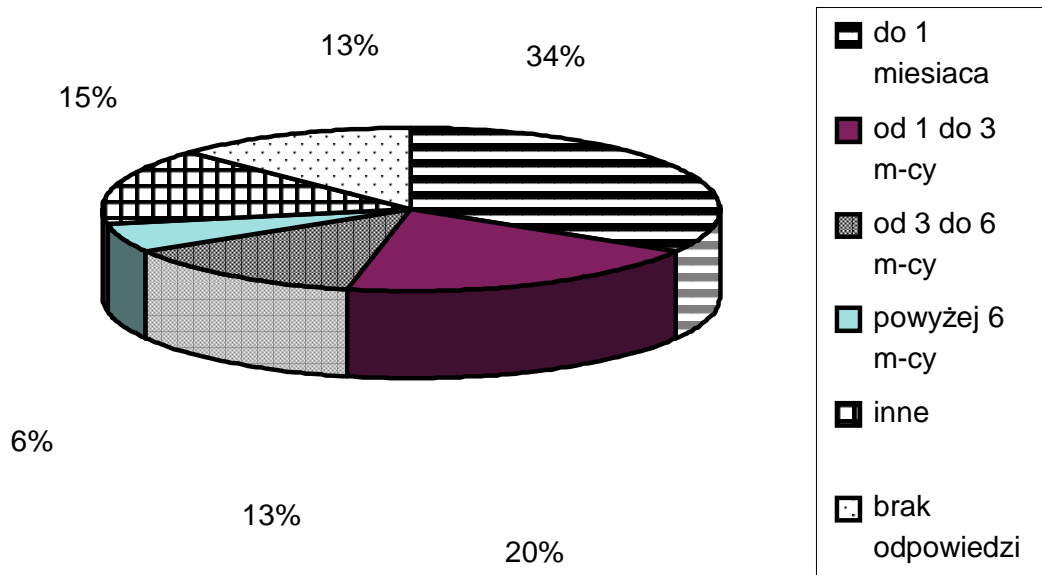
Rys. 1 Staż bezrobocia respondentów

Dla większości respondentów przyczyną utraty pracy było wygaśnięcie umowy o pracę na czas określony (40%). Rzadziej na skutek redukcji etatów w zakładzie pracy (17%) i rozwiązania umowy o pracę (12%) oraz likwidacji zakładu pracy (10%). Znacznie rzadziej respondenci rezygnowali z pracy na własną prośbę (6%). Natomiast dla pozostałych ankietowanych odejście z pracy było najczęściej związane z sytuacją rodzinną oraz innymi przyczynami (rys.2).



Rys. 2 Przyczyny utraty pracy

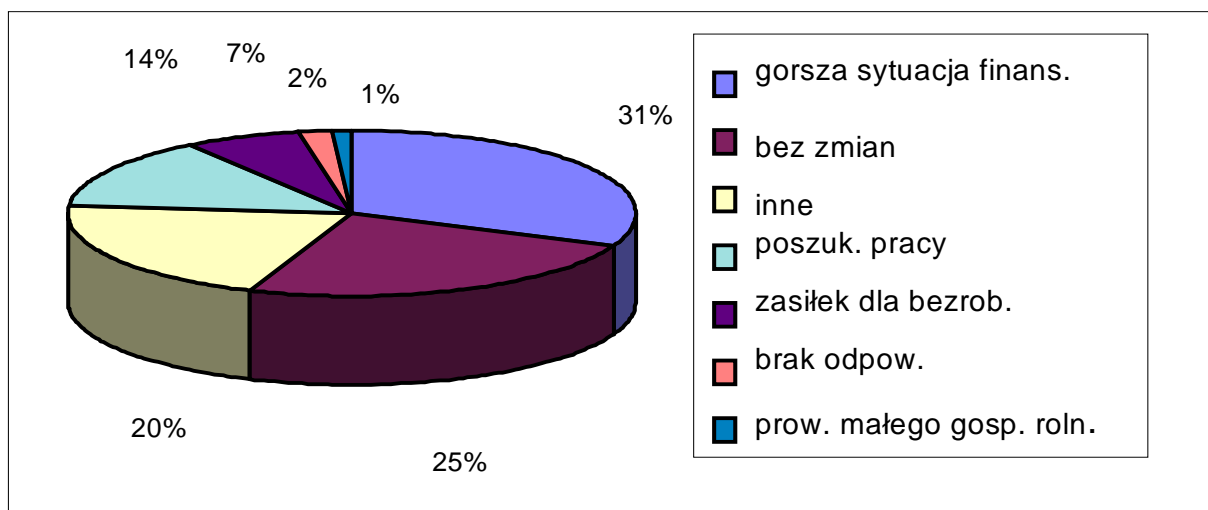
Wśród badanych osób najczęściej z nich dowiedziało się o zwolnieniu z pracy w czasie do 1 miesiąca (34%) oraz od 1 do 3 miesięcy (20%). Najmniej zaś w czasie powyżej 6 miesięcy (6,0%). Rys. 3.



Rys. 3 Okres wypowiedzenia pracy

Najwięcej respondentów fakt o zwolnieniu z pracy przyjął bez specjalnych przeżyć (31,4%), chociaż duża część spośród badanych przeżyła to bardzo ciężko (28,5%). Rzadko ankietowani byli zaskoczeni (6,9%).

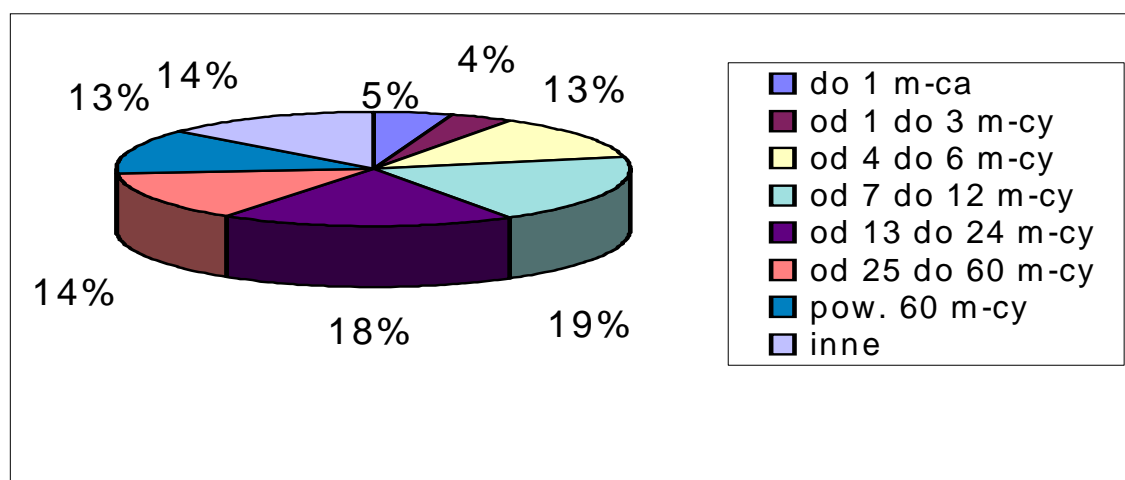
W 31% przypadków na skutek utraty pracy pogorszyła się sytuacja finansowa ich samych i rodzin. Zaś 25% twierdzi, że w ich życiu nic się nie zmieniło. 14% bezrobotnych poszukuje pracy, a 7% przeszło na zasiłek dla bezrobotnych. Zaledwie 1% pomaga w prowadzeniu małego gospodarstwa rolnego. Rys. 4.



Rys. 4 Zmiany w życiu ankietowanych po utracie pracy

Dwie trzecie respondentów chciałoby wrócić do dawnej pracy, argumentując to najczęściej przyzwyczajeniem, dobrym wynagrodzeniem i satysfakcją z wykonywanej pracy. Natomiast 22% ankietowanych nie wyraża zainteresowania powrotem do dawnej pracy ze względu na daleki dojazd, małe wynagrodzenie i złe warunki pracy. 11% respondentów nie wyraziło swojego zdania w tej kwestii.

19% ankietowanych poszukuje pracy od 7 do 12 miesięcy, od 13 do 24 miesięcy (18%). Najmniej zaś w czasie od 1 do 3 miesięcy po zwolnieniu z pracy (4%) oraz do 1 miesiąca (5%). Świadczy to, że wśród ankietowanych przeważają osoby długotrwale bezrobotne tj. powyżej 1 roku (rys.5).

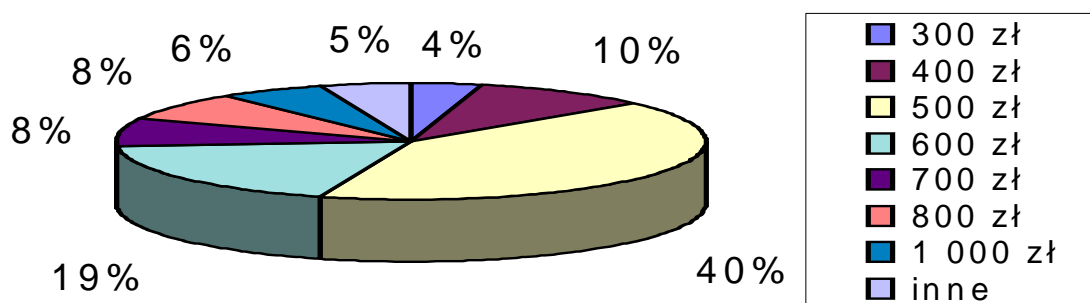


Rys. 5 Czas poszukiwania pracy przez respondentów.

Większość badanych (81,4%) uważa, że w najbliższej okolicy nie można znaleźć pracy. Przy czym do 20 km dojeżdżać jest gotowych 55% respondentów, do 30 km - 15% i do 10 km - 11%. Tylko 4% badanych nie udzieliło odpowiedzi, bądź uważało, że zależy to od wynagrodzenia.

(84%) bezrobotnych szuka pracy poza biurem pracy, z tego najwięcej przez znajomych, z ogłoszeń w prasie i przez rodzinę. Mniej w dawnych zakładach pracy.

Spośród ankietowanych 40% nie podjęłaby się pracy za stawkę niższą niż 500 zł miesięcznie. Tylko 4% gotowych jest podjąć pracę przy wynagrodzeniu niższym niż 300 zł miesięcznie (rys. 6).



Rys. 6. Miesięczna stawka, za którą respondenci podjęliby pracę.

72% ankietowanych podjęłoby pracę tylko w pełnym wymiarze, a zaledwie 9,8% zgadza się na nieregularny czas pracy. Z tego 83% respondentów chciałoby pracować tylko na umowę o pracę.

Pracodawcy stawiali osobom dowiadującym się o pracę różne wymagania. Najczęściej chcieli zatrudniać osoby młode w wieku do 35 lat. Wśród umiejętności najbardziej pożądana była znajomość obsługi komputera, znajomość języków obcych i umiejętność księgowania. W wielu przypadkach od respondentów wymagano stażu pracy i praktyki, a także dyspozycyjności oraz odpowiedniej prezencji.

Ankietowani zdecydowanie obstają przy tym, że pracę można zdobyć dzięki znajomościom. Zaprzecza temu pogładowi 5% respondentów.

Wśród bezrobotnych tylko 26,5% myślało o rozpoczęciu prywatnej działalności gospodarczej (na własny rachunek), pod warunkiem, że zdobędą na to środki finansowe (np. w formie niskooprocentowanych kredytów). Najczęściej wymieniano działalność handlową, stolarstwo i hodowlę zwierząt.

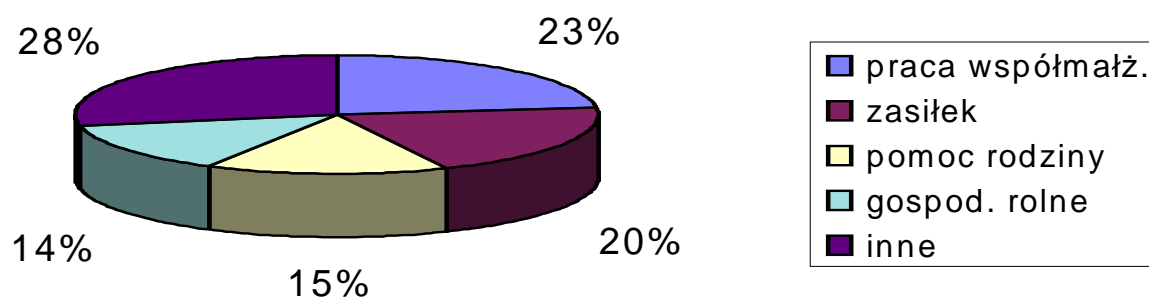
Ponad dwie trzecie ankietowanych nie rozpoczęłyby żadnej działalności, argumentując swą decyzję brakiem środków finansowych, podeszłym wiekiem, dużym ryzykiem oraz brakiem odpowiednich kwalifikacji i praktyki.

Tylko 5,8% respondentów uważa, że w gminie Strawczyn jest dużo osób, które rozpoczęły prywatną działalność gospodarczą, 59% badanych jest zdania, że takich osób jest niewiele. Pozostali ankietowani nie wypowiedzieli swojego zdania w tej kwestii.

Prawie połowa badanych twierdzi, że w okolicy nie ma sprzyjających warunków dla rozpoczynania działalności na własny rachunek. Za największą przeszkodę uważają małe zaludnienie i niski poziom życia ludzi na wsi, a w związku z tym małe zyski z prowadzonej firmy. 54% ankietowanych twierdzi, że nawet gdyby mieli dostęp do środków finansowych (kredyty, pożyczki) też nie podjęliby się działalności na własny rachunek.

Najwięcej respondentów w obecnej sytuacji życiowej za najlepsze rozwiązanie uważa pracę na etacie w dużym zakładzie państwowym (33,4%) oraz pracę w firmie prywatnej (12%) lub wyjazd za granicę (14,6% ankietowanych). Zdecydowanie najmniej badanych osób wyraża chęć pracy w przedsiębiorstwie rolnym (dawnym PGR) tylko 0,2%.

Niskie, przeciętne dochody respondentów na rodzinę w gospodarstwie domowym wynikają z tego, że głównym źródłem utrzymania nich są zarobki współmałżonka (23%). W przypadku 20% ankietowanych jest to zasiłek dla bezrobotnych, 14% posiada dochód z gospodarstwa rolnego. 15% nie posiada własnych dochodów i korzysta z pomocy rodziny (rys. 7). Miesięczny dochód jest różny i waha się w granicach od 180,00 do 1500,00 zł na rodzinę (choć najczęściej 400,00 - 600,00 zł)

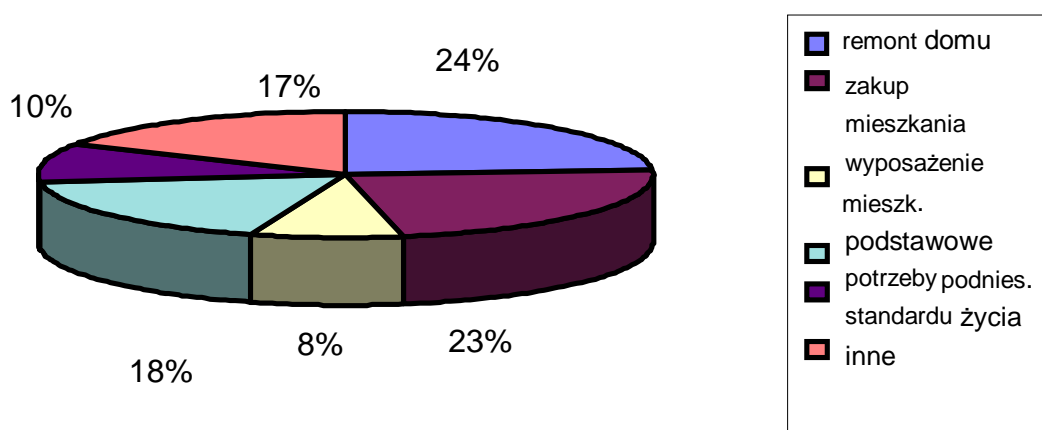


Rys. 7 Źródła utrzymania respondentów

Dla 44% respondentów wyżej wymienione dochody nie wystarczają na zaspokojenie podstawowych potrzeb. W przypadku 52% ankietowanych są to kwoty wystarczające na bieżące potrzeby, ale zaledwie 0,9% badanych osób udaje się coś z tej sumy odłożyć.

Dla 36% ankietowanych sytuacja materialna rodziny jest gorsza w porównaniu, z tym co było dwa lata temu. 34,5% uważa ją jako podobną, zaś 25,5% za dużo gorszą. Tylko dla 4% respondentów sytuacja materialna jest lepsza niż 2 lata temu.

Według ankietowanych, najbardziej niezaspokojonymi potrzebami rodziny są potrzeby mieszkaniowe. Dodatkowe dochody osoby bezrobotne wydałyby przede wszystkim na remont domu 24%, zakup mieszkania 23% oraz jego wyposażenie 8%. Zaś 10% ankietowanych przeznaczyłoby je na podniesienie swego standardu życiowego, a 18% wydałoby je na podstawowe potrzeby (rys. 8).



Rys. 8 Przeznaczenie niespodziewanych dochodów.

Ponad połowa ankietowanych obecnie zajmuje się domem i dziećmi, 38% pracuje w gospodarstwie rolnym. Zaledwie 4% traktuje zaistniałą sytuację jako wypoczynek.

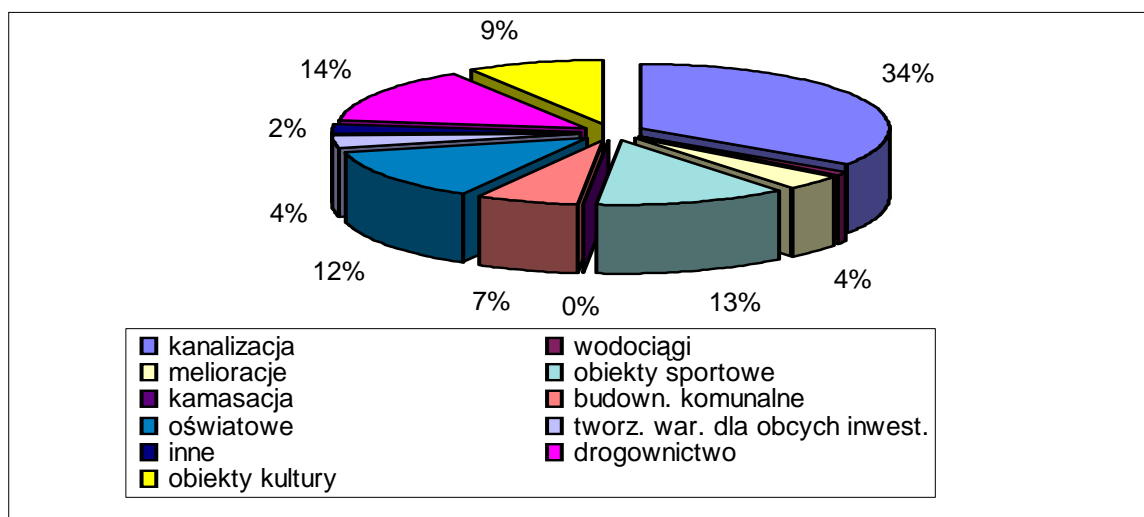
Do sukcesów życiowych 24,5% respondentów zalicza ukończenie szkoły, 13,7% budowę domu, zaś 17% uważa, że nie ma żadnych sukcesów.

60% badanych osób nie żałuje niczego w swoim życiu. 7% ankietowanych żałuje utraconej pracy, a nie podjęcia dalszej nauki 11%.

Ankietowani chcieliby, aby ich dzieci w przyszłości zdobyły odpowiednie wykształcenie (57%) oraz znalazły dobrą pracę (37%) nie związaną z rolnictwem.

Bezrobotni w większości są apolityczni. 35% badanych osób nie interesuje się polityką, a 45% twierdzi, że żadne organizacje polityczne nie zyskują ich aprobaty.

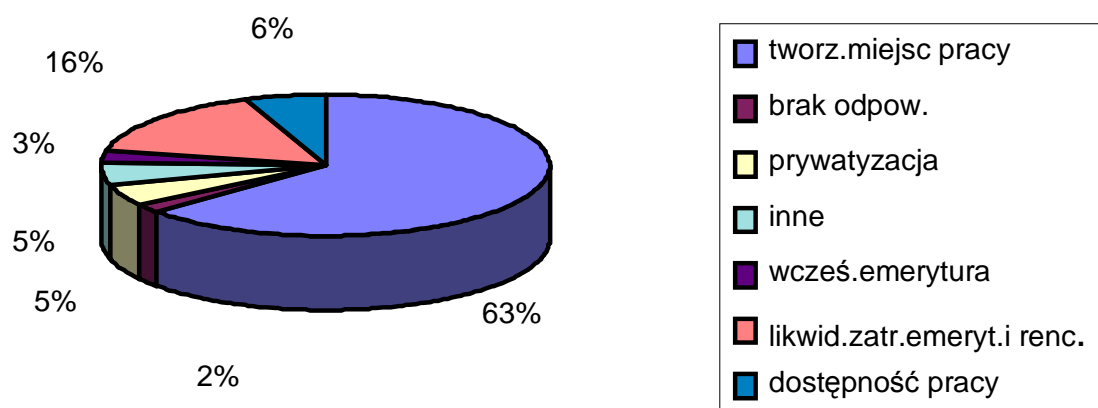
Za najbardziej korzystny kierunek rozwoju gminy ankietowani uważają przemysł (22%) oraz turystykę (10%), rolnictwo (11%) i usługi (9%). Za najważniejsze inwestycje: kanalizację (34%), drogownictwo (14%) i oświatę (13%).



Rys. 9 Najważniejsze inwestycje w gminie wg ankietowanych bezrobotnych

Spośród respondentów 84% uważa bezrobocie za poważny problem i zagrożenie dla danego regionu. Najczęściej za zaistniałą sytuację bezrobotni obwiniają niewłaściwą politykę rządu (64%).

63% bezrobotnych uważa, że zmniejszenie bezrobocia może nastąpić tylko w przypadku utworzenia nowych miejsc pracy. 16% respondentów proponuje zmniejszyć zatrudnienie emerytów i rencistów. Zaś pozostali za wyjście z tej sytuacji, uważają: prywatyzację, łatwość w zdobywaniu pracy oraz wcześniejsze przejścia na emerytury.



Rys. 10 Sposoby zapobiegania bezrobociu zdaniem ankietowanych bezrobotnych.

5. Charakterystyka rolnictwa

5.1. Struktura agrarna gospodarstw rolnych.

Podstawą produkcji i jednym z głównych składników potencjału produkcyjnego jest ziemia. Według danych Urzędu Gminy Strawczyn z 1998 roku na terenie gminy znajduje się 2104 gospodarstw, których średnia powierzchnia gospodarstwa wynosi 4,93 ha. Największy udział stanowią gospodarstwa o powierzchni do 1 ha (29,21%) oraz od 3 do 5 ha (26,14%). Udział gospodarstw o powierzchni pow. 10 ha wynosi zaledwie 0,95% ogólnej ich liczby i jest wyraźnie niższy niż w województwie.

Tab. 10 Struktura obszarowa gospodarstw indywidualnych w gminie Strawczyn na tle województwa

Grupy obszarowe ha UR	Gmina Strawczyn				Województwo kieleckie			
	Powierzchnia UR		Liczba gospodarstw		Powierzchnia UR		Liczba gospodarstw	
	ha	%	liczba	%	ha	%	liczba	%
Ogółem	5922	100	2104	100	502035	100	141898	100
do 1 ha	198	3,34	616	29,28	14384	2,87	35578	25,07
1-2	285	4,81	294	13,97	33832	6,74	23792	16,77
2-3	579	9,78	247	11,74	40915	8,15	16558	11,67
3-5	2071	34,97	550	26,14	113284	22,56	28825	20,31
5-7	1636	27,63	280	13,31	108781	21,67	18468	13,10
7-10	826	13,95	97	4,61	102268	20,37	12464	8,78

10-15	213	3,60	15	0,71	58304	11,61	4960	3,50
15-20	38	0,64	2	0,10	-	-	-	-
20-30	76	1,28	3	0,14	-	-	-	-
30-50	-	-	-	-	-	-	-	-
50-100	-	-	-	-	-	-	-	-
100-200	-	-	-	-	-	-	-	-
200-300	-	-	-	-	-	-	-	-
3 00-500	-	-	-	-	-	-	-	-
500-1000	-	-	-	-	-	-	-	-
> 1000	-	-	-	-	-	-	-	-

Źródło: Dane Urzędu Gminy

W okresie ostatnich lat rosła ilość gospodarstw małych. Jednak od ubiegłego roku obserwuje się zwiększoną liczbę zawieranych umów dzierżawy tzn. małe powierzchniowo gospodarstwa są oddawane w dzierżawę właścicielom dużych gospodarstw.

5.2. Struktura użytków rolnych według rodzajów użytkowników

Tab. 11. Struktura użytkowania gruntów rolnych wg rodzajów użytkowników

Rodzaj użytkownika	Rok 1996		Rok 1997	
		%		%
Gospodarstwa indywidualne 7330		84,98		84,98
RSP	197	2,30		2,30
SKR	3	0,03		0,03
PFZ, AWRSP	51	0,59		0,59
Inne	1045	12,10		12,10
Razem	8626	100,00		100,00

Źródło: Dane Urzędu Gminy

Produkcja rolnicza w gminie odbywa się głównie w gospodarstwach indywidualnych. W ich posiadaniu znajduje się 97,7% areалу użytków rolnych. Pozostałe 2,3% w gminie stanowi własność Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w Oblęgorku.

5.3. Struktura użytkowania gruntów rolnych w gminie Strawczyn

W gminie Strawczyn gospodarstwa indywidualne prowadziły działalność na 7330 ha w tym około 80,8% stanowiły użytki rolne. Lasy i grunty leśne stanowiły około 14,3%, a pozostałe grunty i nieużytki nieco ponad 5% tej powierzchni.

Tab. 12. Użytkowanie gruntów rolnych przez gospodarstwa indywidualne w gminie Strawczyn w ha

Ogól. pow. gospod.	Razem UR	Grunty orne	Sady	Łąki	Pastwis-ka	Lasy i gr.leśne	Pozos. grunty
7330	5922	3933	23	1736	230	1048	360
100 %	80,8	53,7	0,3	23,7	3,1	14,3	4,9

Źródło: Dane Urzędu Gminy

Powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach indywidualnych w gminie Strawczyn wynosi 5922 ha, a grunty orne zajmują 53,7%. Duży procent (26,8%) stanowią też łąki i pastwiska. Natomiast lasy i grunty leśne zajmują 14,3%, sady zaś zaledwie 0,3%. Pozostałe grunty zajmują 4,9% powierzchni.

5.4. Gleby

Najlepsze jakościowo grunty zajmują wschodnią i południowo-wschodnią część gminy. Pozostałą powierzchnię zajmują grunty o przewadze gleb słabszych. Syntetyczny wskaźnik waloryzacji przestrzeni produkcyjnej gminy Strawczyn uwzględniający jakość gleb, agroklimat, warunki wodne i rzeźbę terenu wynosi 55,9 pkt, przy średniej dla województwa kieleckiego wynoszącej 67,9 i kraju 66,6 pkt.

Tab. 13. Procentowy udział poszczególnych klas gleb

Klasa bonitacyjna	Procentowy udział	Charakterystyka gleb
I i II	0,07	bardzo dobre
III	6,00	dobrze
IV	36,03	średnie
V	29,20	słabe
VI	28,70	bardzo słabe

Źródło: Dane Urzędu Gminy

Gmina Strawczyn posiada 36,0% gleb średnich, 29,2% słabych i 28,7% gleb bardzo słabych. Gleby dobre i b. dobre stanowią tylko 6,1% przy czym gleb I i II klasy bonitacyjnej jest zaledwie 0,07% (tab. 13).

Na terenie gminy występują następujące typy gleb: bielcowe, brunatne, czarne ziemie, gleby bagienne i aluwialne. Poza wymienionymi typami gleb na terenie gminy bardzo małą część stanowią rędziny jurajskie i dewońskie.

5.5. Struktura zasiewów w 1997 roku

Ogólna powierzchnia zasiewów w gospodarstwach indywidualnych łącznie z działkami na plon główny wynosiła 3992 ha. W strukturze zasiewów największy odsetek zajmowały uprawy zbożowe - 76,7% ogólnej powierzchni zasiewów, z czego 36,45% przypadło na żyto i 14,97% na pszenicę. Dalsze pozycje w strukturze zasiewów zajmowała uprawa ziemniaków (18,3% areалу gruntów ornych). Ich powierzchnia w ostatnich latach ulega zmniejszeniu na korzyść uprawy zbóż. Pozostałe 5% gruntów ornych przypada na uprawę roślin pastewnych, przemysłowych oraz warzyw.

5.6. Plonowanie roślin w 1997 roku

Wielkość plonów niektórych gatunków roślin uprawnych w gospodarstwach indywidualnych w gminie Strawczyn przedstawia się następująco: pszenica ozima 27dt/ha, pszenica jara, żyto, jęczmień jary, pszenżyto ozime po 24 dt/ha. Mieszanki zbożowe i pszenżyto jare po ok. 23 dt/ha, a owies 21 dt/ha. Ziemniaki 160 dt/ha.

5.7. Wyposażenie rolnictwa w budynki

Tab. 14. Wyposażenie gospodarstw indywidualnych w budynki w gminie Strawczyn i województwie kieleckim

Wyszczególnienie		Ogółem ilość m ² powierzchni użytkowej	Liczba m ² powierzchni użytkowej /ha UR	Liczba m ² powierzchni użytkowej na gospodarstwo
Obory	gmina	79716	13,46	55,05
	województwo	3029580	6,03	21,35
Stajnie	gmina	---	---	---
	województwo	18507	0,04	0,13

Chlewnie	gmina	9702	1,63	6,70
	województwo	579939	1,15	40,7
Owczarnie	gmina	---	---	---
	województwo	---	---	---
Kurniki	gmina	35009	5,91	24,1
	województwo	507156	1,01	3,57
Stodoły	gmina	106264	17,9	73,38
	województwo	8652606	17,23	60,9
Szklarnie	gmina	427	0,07	0,29
	województwo	121323	0,24	0,85
Tunele foliowe	gmina	624	0,10	0,43
	województwo	283869	0,56	2,00
Budynki wielofunk- cyjne	gmina	25907	4,37	17,89
	województwo	4571061	9,10	32,21

Źródło: Dane statystyczne i z wywiadu

5.8. Infrastruktura w gospodarstwach rolnych i techniczne środki produkcji

Tab. 15. Liczba indywidualnych gospodarstw rolnych zaopatrywanych w wodę

Wyszczególnienie	Wodociąg sieciowy	Wodociąg zagrodowy studnia:		Studnia własna	Dowożenie wody
		głębinowa	gospodarcza		
Gmina					
Strawczyn	1846	6	---	256	
do 1 ha	450				
1-2	294				
2-3	235			25	
3-5	531			28	
5-7	58			45	
7-10	63			40	
10 i więcej	15			50	
				68	

Wojewódz. kieleckie					
1-2	10674	498	3235	6713	561
2-3	6528	379	2683	5506	464
3-5	10590	724	5948	9758	778
5-7	6248	641	5048	5699	395
7-10	4235	596	3901	3290	221
10 i więcej	2042	467	2266	1257	96

Źródło: Dane Urzędu Gminy Strawczyn oraz Urzędu Statystycznego

Tab. 16 Odsetek indywidualnych gospodarstw rolnych zaopatrywanych w wodę w stosunku do ilości gospodarstw w danej grupie obszarowej (%)

Wyszczególnienie	Wodociąg sieciowy	Wodociąg zagrodowy studnia:		Studnia własna	Dowożenie wody
		głębiniowa	gospodarcza		
Gmina Strawczyn	100	100	---	100	---
1-2					
2-3	20	-	-	9,7	-
3-5	17	-	-	11,0	-
5-7	37	-	-	17,5	-
7-10	19	-	-	15,6	-
10 i więcej	6	-	-	19,6	-
	1	-	-	26,6	-
Województwo kieleckie					
1-2	26,5	15,1	14,0	20,8	22,3
2-3	16,2	11,5	11,6	17,1	18,4
3-5	26,3	21,9	25,8	30,3	30,9
5-7	15,5	19,4	21,9	17,7	15,7
7-10	10,5	18,0	16,9	10,2	8,8
10 i więcej	5,1	14,1	9,8	3,9	3,8

Źródło: Dane Urzędu Gminy Strawczyn oraz Urzędu Statystycznego

Na terenie gminy Strawczyn podstawowym źródłem zaopatrzenia w wodę jest wodociąg sieciowy. Znaczna część gospodarstw korzysta tylko ze studni własnych, podczas gdy w województwie kieleckim źródłem zaopatrzenia w wodę jest też wodociąg zagrodowy, a do niektórych gospodarstw woda jest dowożona.

Tab.17 Liczba indywidualnych gospodarstw rolnych zaopatrywanych w elektryczność

Wyszczególnienie	Sieć elektryczna		Brak sieci
	380 V	220V	
Gmina Strawczyn	1091	397	2
Województwo kieleckie	85207	21113	312

Źródło: Dane Urzędu Gminy Strawczyn oraz Urzędu Statystycznego

Tab. 18 Odsetek indywidualnych gospodarstw rolnych zaopatrywanych w elektryczność w stosunku do ilości gospodarstw w danej grupie obszarowej (%)

Wyszczególnienie	Sieć elektryczna		Brak sieci
	380 V	220 V	
Gmina Strawczyn			
1-2 ha	9,60	4,37	0,13
2-3 ha	8,60	3,14	-
3-5 ha	20,34	5,80	-
5-7 ha	11,65	1,66	-
7-10 ha	4,61	0	-
powyżej 10 ha	0,95	0	-
Województwo kieleckie			
1-2 ha	10,52	6,25	0,15
2-3 ha	8,37	3,30	0,09
3-5 ha	14,19	6,12	0,05
5-7 ha	11,85	1,25	-
7-10 ha	8,78	0	-
powyżej 10 ha	0,88	0	-

Źródło: Dane Urzędu Gminy oraz Urzędu Statystycznego

W gminie Strawczyn sytuacja pod względem dostępności do sieci elektrycznej przedstawia się podobnie jak w województwie.

Tab. 19 Liczba indywidualnych gospodarstw rolnych zaopatrywanych w gaz

Wyszczególnienie	Gaz		Brak gazu
	z sieci	z butli	
Gmina Strawczyn	-	1340	148
Województwo kieleckie	8197	98271	30130

Źródło: Z wywiadu

Tab. 20 Odsetek indywidualnych gospodarstw rolnych zaopatrywanych w gaz w stosunku do ilości gospodarstw w danej grupie obszarowej (%)

Wyszczególnienie	Gaz		Brak gazu
	z sieci	z butli	
Gmina Strawczyn			
do 1 ha	-	-	-
1-2 ha	-	18,5	20,1
2-3 ha	-	14,7	16,2
3-5 ha	-	28,0	29,3
5-7 ha	-	19,3	17,9
7-10 ha	-	12,3	9,6
10 i więcej	-	7,2	7,8
Województwo kieleckie			
do 1 ha	-	-	-
1-2 ha	41,1	20,8	21,1
2-3 ha	17,1	14,8	17,2
3-5 ha	17,9	27,0	30,4
5-7 ha	11,4	18,0	17,8
7-10 ha	7,7	12,8	9,9
10 i więcej	4,8	6,7	3,6

Źródło: Informacje UG

Mieszkańcy gminy Strawczyn użytkują wyłącznie gaz z butli. Korzysta z niej około 1340 gospodarstw indywidualnych. Wiele gospodarstw indywidualnych w tej gminie nie korzysta z gazu. Gazyfikacja gminy nastąpi z projektowanego odgałęzienia wysokiego ciśnienia relacji: Końskie - Radoszyce- Łopuszno - Strawczyn.

Tab. 21 Liczba indywidualnych gospodarstw rolnych mających dostęp do telefonu

Wyszczególnienie	Telefon dostępny:		Brak dostępu do telefonu
	w gospodarstwie	we wsi	
Gmina Strawczyn	1488	1488	-
1-2	294	294	-
2-3	247	247	-
3-5	550	550	-
5-7	280	280	-
7-10	97	97	-
10 i więcej	20	20	-
Województwo kieleckie	15219	59673	29216
1-2	4483	11524	6557
2-3	2501	9004	4569
3-5	3563	16763	8154
5-7	2011	11312	5062
7-10	1547	7579	3289
10 i więcej	1114	3491	1585

Źródło: Dane Urzędu Gminy Strawczyn i Urzędu Statystycznego

W związku z przyjętym programem telefonizacji gminy wykonano w okresie od stycznia do września 1998r. budowę sieci wewnętrznej na terenie całej gminy. Podłączono 1222 nowych abonentów.

Tab. 22 Odsetek indywidualnych gospodarstw rolnych mających dostęp do telefonu w stosunku do ilości gospodarstw w danej grupie obszarowej (%)

Wyszczególnienie	Telefon dostępny:		Brak dostępu do telefonu
	w gospodarstwie	we wsi	

Gmina Strawczyn			
1-2	20	20	
2-3	17	17	
3-5	37	37	
5-7	19	19	
7-10	6	6	
10 i więcej	1	1	
Województwo kieleckie			
1-2	29,5	19,3	22,4
2-3	16,4	15,1	15,6
3-5	23,4	28,1	27,9
5-7	13,2	19,0	17,3
7-10	10,2	12,7	11,3
10 i więcej	7,3	5,9	5,4

Źródło: Dane Urzędu Statystycznego i Gminy Strawczyn

Techniczne środki produkcji

Tab. 23 Liczba gospodarstw posiadających ciągniki według grup obszarowych

Gr. obszarowe UR (ha)	Liczba gospodarstw		Udział gospodarstw (%)*	
	gmina	województwo	gmina	województwo
Ogółem	718	48442	100	100
1-2	5	3378	7,2	7,0
2-5	366	16575	51,0	34,2
5-7	265	20321	36,9	42,0
7-10	23	2290	3,2	4,7
10-15	7	4960	1,0	10,2
15-20	2	522	0,3	1,1
20-30	3	329	0,4	0,7
> 30	-	67	-	0,1

* w stosunku do ilości gospodarstw w danej grupie obszarowej

Źródło: Dane WUS Kielce

Odsetek gospodarstw rolnych posiadających ciągnik w gminie Strawczyn jest niższy niż w województwie (tab. 24). W efekcie na jedno gospodarstwo przypada średnio 1,02 ciągnika. W gospodarstwach dużych (> 10 ha) jest ich ponad 2. Wydaje się, że sytuacja pod tym względem nie jest zła, należy jednak uwzględnić nie najlepszy ich stan techniczny. W gminie nie ma gospodarstw wielkoobszarowych (> 30 ha).

Tabela 24. Liczba ciągników w indywidualnych gospodarstwach rolnych wg grup obszarowych UR

Gr. obszarowe UR (ha)	Liczba ciągników		Liczba ciągników na 1 gospod.*	
	gmina	województwo	Gmina	województwo
Ogółem	735	53241	1,02	1,10
1-2	50	3679	0,96	1,09
2-5	366	16817	1,00	1,01
5-7	263	21272	0,99	1,05
7-10	30	3240	1,30	1,41
10-15	16	6420	2,29	1,29

15-20	4	695	2,00	1,33
20-30	6	917	2,00	2,79
> 30	-	201	-	3,00

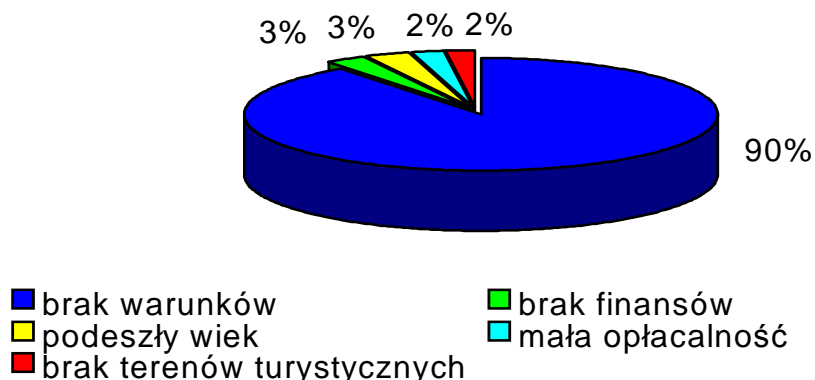
* w stosunku do ilości gospodarstw w danej grupie obszarowej

Źródło: Dane WUS Kielce

Wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród rolników

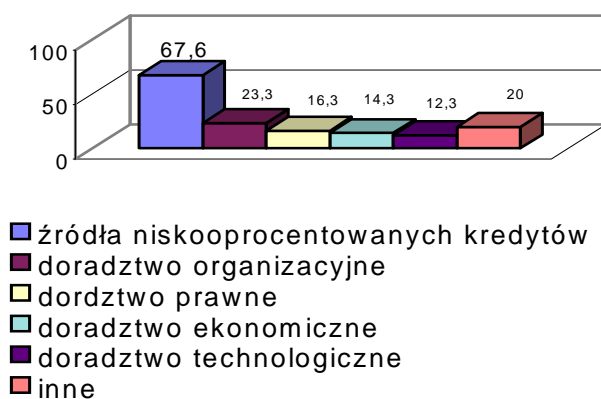
W gospodarce rynkowej rolnik nie powinien ograniczyć się wyłącznie do jednego rodzaju działalności w swoim gospodarstwie, mimo to ponad połowa (53%) rolników nie jest skłonnych podjąć się innej działalności niż dotychczas prowadzona. Zasadniczym powodem takiego stanowiska jest dla większości (47%) brak środków finansowych na restrukturyzację gospodarstwa, dla 24% brak rynków zbytu, a 20% uważa, że wiąże się to ze zbyt dużym ryzykiem, nie precyzując dokładnie z czego to ryzyko wynika. Możliwe do wprowadzenia zmiany dla blisko 36% ograniczają się do uprawy roślin i hodowli zwierząt. Faktycznie prowadzący działalność gospodarczą rolnicy uprawiają prawie każdy „kawałek gruntu”, stąd też niechętni są do wprowadzania ekstensywnych upraw wieloletnich. Uważają oni, że ich gospodarstwa odznaczają się zbyt niską klasą ziemi aby przeprowadzić takie zmiany oraz, że jest to mało opłacalne. Niewielkie też okazało się zainteresowanie przetwórstwem płodów rolnych (18%). Jedynie 22 ankietowanych podjęłoby się suszenia owoców, a 21 wyraziło zainteresowanie przetwórstwem zbóż. 80% nie podjęłoby się takiej działalności z powodu braku warunków technicznych i środków finansowych. Również niewielkie zmiany rolnicy skłonni są wprowadzić w hodowli zwierząt. Dotyczy to głównie technologii produkcji. Tylko niewielki procent ankietowanych podjąłby się hodowli innych niż dotychczas gatunków bądź też ras zwierząt. Przykładowo 7% rolników rozważa możliwość hodowli koni wierzchowych i kóz. Stanowisko swoje rolnicy uzasadniają brakiem doświadczenia i kwalifikacji (30%) oraz brakiem odpowiednich warunków (29%).

Prowadzeniem działalności agroturystycznej zainteresowanych jest około 31% gospodarstw rolnych. Najchętniej ci rolnicy ograniczyliby się do wynajęcia pokoju (49 spośród ankietowanych). 23 respondentów zainteresowanych jest hodowlą koni wierzchowych. Sporadycznie tylko rolnicy rozważają koncepcję prowadzenia mini zajazdu. Główną przeszkodą w prowadzeniu działalności agroturystycznej jest brak odpowiednich warunków, brak pomieszczeń oraz niedobór środków finansowych. Podeszły wiek rolników również ogranicza prowadzenie tej działalności.



Rys.1. Przyczyny braku zainteresowania rolników agroturystyką

Działalność ta wiąże się ponadto z dodatkowymi obowiązkami i nakładami. Prawie 60% respondentów byłoby skłonnych zadbać o wygląd gospodarstwa w stopniu wyższym niż dotychczas. Znacznie mniej bo 18% rolników mogłoby przystosować pomieszczenia dla potrzeb turystów, a tylko 10% byłoby skłonnych udostępnić dla nich kuchnię. Rolnicy zdecydowani na prowadzenie agroturystyki najchętniej oczekiwaliby pomocy w postaci niskooprocentowanych kredytów (67%), doradztwa organizacyjnego (23%), prawnego (16%), i ekonomicznego (14%).



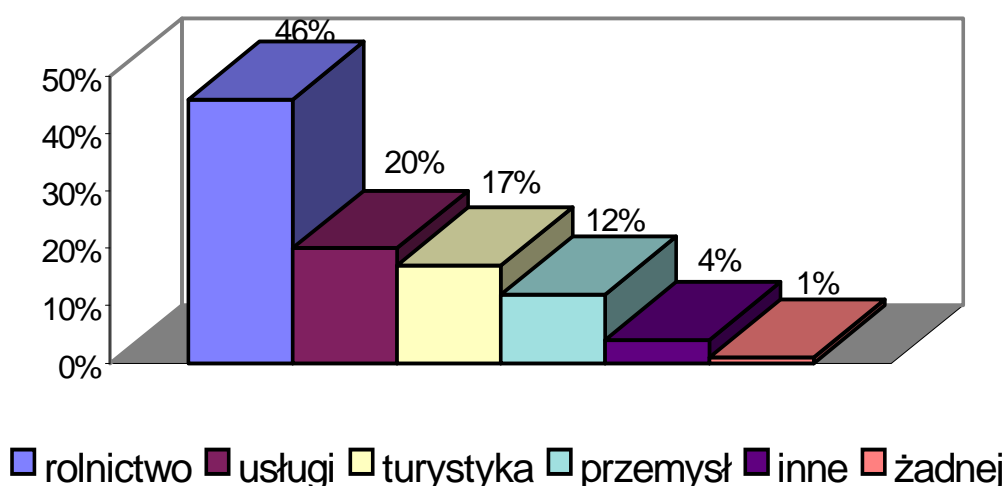
Rys.2. Oczekiwana pomoc przez rolników przy wprowadzaniu nowej działalności w gospodarstwie

68% respondentów uważa, że w ich gospodarstwie nie ma osób zbędnych w produkcji rolniczej. 32% ankietowanych stwierdziło, że w ich gospodarstwie zamieszkują takie osoby. 27% podaje, że dotyczy to tylko jednej osoby, 3% mówi o dwóch osobach, 1% o trzech, a

jedna osoba z pośród ankietowanych twierdzi, że ma w swoim gospodarstwie aż cztery takie osoby. Biorąc pod uwagę fakt, iż ankieta była przeprowadzona w 300 gospodarstwach, a gmina Strawczyn liczy ich 1488, możemy przypuszczać, iż bezrobociem agrarnym w tej gminie dotkniętych jest około 650 osób.

Do prowadzenia działalności gospodarczej bardzo często niezbędne są kredyty. W rolnictwie z uwagi na długi cykl produkcyjny, szczególnie ważne są kredyty preferencyjne. Niestety, aż 55% ankietowanych nie zna zasad ich udzielania. Wśród tych, którzy znają te warunki najbardziej popularne są kredyty nawozowe i preferencyjne - budowlane. Ponad 68% respondentów nigdy nie korzystało z tych kredytów.

Dane wskazują, że rolnicy swoją przyszłość wiąże z produkcją rolniczą. 40% rozważa możliwość dodatkowego prowadzenia usług i działalności turystycznej. Blisko 15% rolników szuka swojej szansy w pracy poza gospodarstwem, najczęściej w przemyśle (rys.3).



Rys. 3. Zainteresowanie respondentów nowymi rodzajami działalności

Prawie 45% rolników skłania się do wielofunkcyjnego rozwoju wsi, w tym 25% opowiada się za połączeniem z rolnictwem usług i turystyki. Blisko 54% rolników twierdzi, że rozwój gminy powinien mieć charakter typowo jednofunkcyjny, w tym rolniczy (31%), turystyczny (11%), a usługowy i przemysłowy po 6%. Swój wybór uzasadniają tym, iż gmina ma charakter typowo rolniczy, posiada jednak tereny atrakcyjne turystycznie. Zagrożeniem jest według ankietowanych brak rynków zbytu na niektóre towary i niskie ceny płodów rolnych (14%). Dla 42% ankietowanych nie stanowi to żadnego ryzyka.

Zadano rolnikom pytanie jakie znaczenie ma dla nich rozwój gminy. 82% uważa, że ma on duże znaczenie, a tylko 5% twierdzi, że to znaczenie jest minimalne, 13% nie wyraziło

zdania na ten temat. 50% rolników poziom rozwoju gminy ocenia jako przeciętny, a niespełna 38% uważa go za wysoki. Podstawowymi mankamentami, według ankietowanych, są: brak miejsc do pracy, brak ośrodków rekreacyjnych, złe zagospodarowanie dróg, brak kanalizacji oraz niska kultura rolna. Na pytanie kto ma największy wpływ na zmiany zachodzące w gminie 75% rolników stwierdziło, że taki wpływ mają władze gminne, około 20% uważa, że sami mieszkańcy, a tylko około 4% twierdzi, że to władze centralne. Ponadto 13% twierdzi, że równorzędny wpływ mają jednocześnie i władze gminne i mieszkańcy. 63% mieszkańców gminy uważa, że dla poprawy warunków ich życia należy usprawnić strukturę gospodarczą gminy, 21% opowiedziało się za pozostawieniem jej bez zmian, a tylko 11% nie miało na ten temat zdania.

W ankiecie ocenie poddano również pracę Urzędu Gminy w Strawczyźnie. Blisko 65% ankietowanych uważa, że Urząd Gminy pracuje dobrze, ocenę dostateczną wystawiło prawie 18% rolników, a tylko 3% uważa pracę Urzędu Gminy za złą. W uzasadnieniu rolnicy podają, że spotkali się z tolerancją, miłą i fachową obsługą oraz właściwym sposobem podejścia do spraw patentów. Zdecydowana większość respondentów (58%) jest zgodna co do tego, że organ samorządowy powinien być podporządkowany interesom mieszkańców. 35% ankietowanych twierdzi, że organ samorządowy powinien być w stosunku do patentów tolerancyjny, a 8% jest zdania, że stosunek ten powinien być stanowczy i bezkompromisowy. Wśród cech pracowników samorządowych najbardziej pożądanym jest wykształcenie oraz znajomość wykonywanej pracy, przy czym wykształcenie na pierwszym miejscu postawiło 14%. Znajomość wykonywanej pracy najwyżej oceniło 14% respondentów. Dla potencjalnych patentów najważniejsza jest wiarygodność urzędników. Cechę tą wymieniło w pierwszej kolejności 21% rolników. Nie mniej ważna jest dla ankietowanych kultura zachowania i pracowitość. Za tymi cechami opowiedziało się łącznie prawie 60% respondentów.

Za najważniejszą dla gminy inwestycję rolnicy uważają budowę kanalizacji, za którą to opowiedziało się 80% ankietowanych. W dalszej kolejności plasują się obiekty sportowe (42%), drogownictwo (38%), obiekty kultury (35%).

38% rolników twierdzi, że oświata podstawowa w jego gminie funkcjonuje dobrze. Tyle samo ankietowanych uważa, że gminna oświata jest na poziomie przeciętnym, a tylko 3% jest zdania, że ta oświata jest zła. Niewielka liczba osób ma dobre zdanie o funkcjonowaniu opieki zdrowotnej w gminie. O dobrym funkcjonowaniu służby zdrowia mówi 31% respondentów, o przeciętnym 51%, a źle ocenia jej pracę 13% rolników. W tym względzie zdania nie wyraziło 5% ankietowanych. Oceniając pracę policji większa liczba

respondentów (38%) uznaje ją za skuteczną, 31% twierdzi, że jest mało skuteczna i tylko 3% uważa ją za złą. Na to pytanie nie udzieliło odpowiedzi ponad $\frac{1}{4}$ ankietowanych. Rolnicy pytani jak ich zdaniem powinna wyglądać i funkcjonować gmina, z którą związali swoją przyszłość odpowiadali najczęściej (26%), że ma pomagać mieszkańcom gminy i interesować się ich życiem. Najwyraźniej świadczy to o niezrozumieniu przez ankietowanych pojęcia „gmina” i utożsamianiu jej z Urzędem Gminy. Ponadto uważają, że w gestii gminy leży stworzenie nowych kierunków działania (22%). 20% jest zdania, że gmina powinna zadbać o nowe miejsca pracy dla swoich mieszkańców. 17% twierdzi, iż w gminie nie powinno być większych zmian, powinna ona zostać taka jaka jest obecnie. Część respondentów stwierdziła, że gmina powinna położyć większy nacisk na ochronę środowiska (14%). 8% rolników nie wyraziło na ten temat swojego zdania.

Ankieta przeprowadzona wśród działkowiczów

Badania ankietowe zostały przeprowadzone wśród 100 gospodarstw rolnych w gminie Strawczyn. Celem tych badań było wysądowanie opinii na temat sytuacji społeczno – ekonomicznej i rozwoju gminy Strawczyn.

Zastosowano losowo – celowy wybór respondentów. Przy wyborze tym kierowano się powierzchnią gospodarstwa. Ankiety wykonano wśród rolników, których powierzchnia gospodarstwa nie przekraczała 1 ha (tab.1).

Tabela 1. Powierzchnia gospodarstw w ha

Powierzchnia w ha	Liczba gospodarstw w szt.
0,01 - 0,2	60
0,21 - 0,4	18
0,41 - 0,6	10
0,61 - 0,8	6
0,81 - 1,0	6

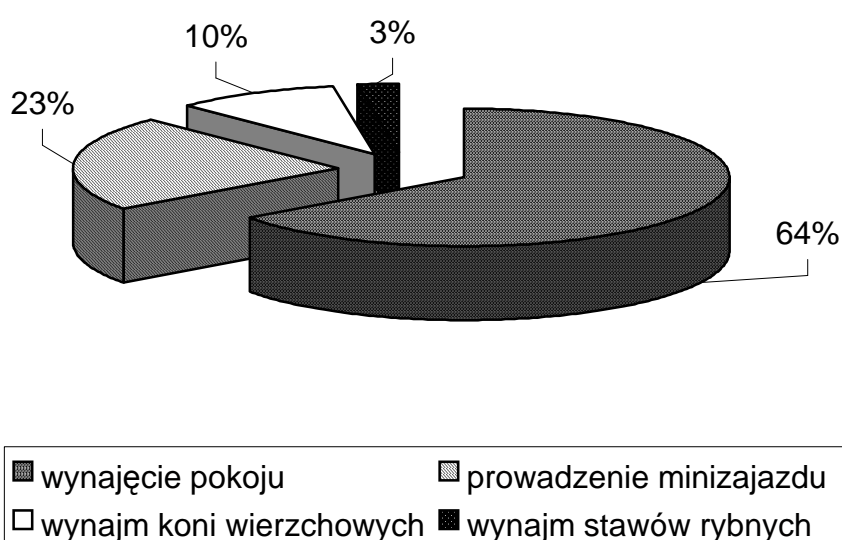
Analizując strukturę użytkowania gospodarstw największą powierzchnię zajmują tereny zabudowane (64,5%) i grunty orne - (30,3%). Niewielki procent stanowią łąki - 3,6% oraz sady i krzewy owocowe - 1,6% (tab.2).

Tabela 2. Struktura użytkowania gospodarstw przez ankietowanych

Struktura użytkowania	Powierzchnia w ha	% udziału
Razem użytki rolne	9,13	35,5

Grunty pod zabudowę	16,61	64,5
Razem powierzchnia gospodarstw	25,74	100

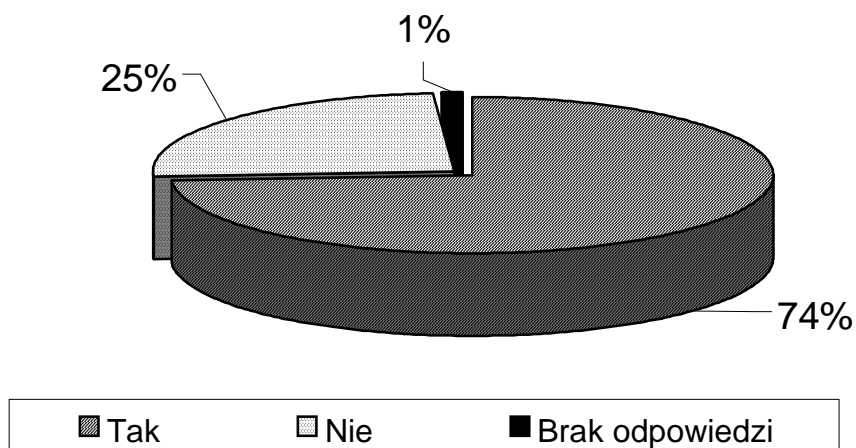
Na pytanie: „Czy ankietowany podjąłby się działalności turystycznej ?” tylko 40 osób wyraziło chęć do podjęcia takiej działalności. Z tego 26 osób zadeklarowało wynajęcie pokoju turystom, 9-ciu ankietowanych do prowadzenia minizajazdu, 4 osoby wynajmowałyby konie wierzchowe, zaś 1 osoba stawy rybne (rys. 1).



Rys. 1 Deklarowane formy usług turystycznych

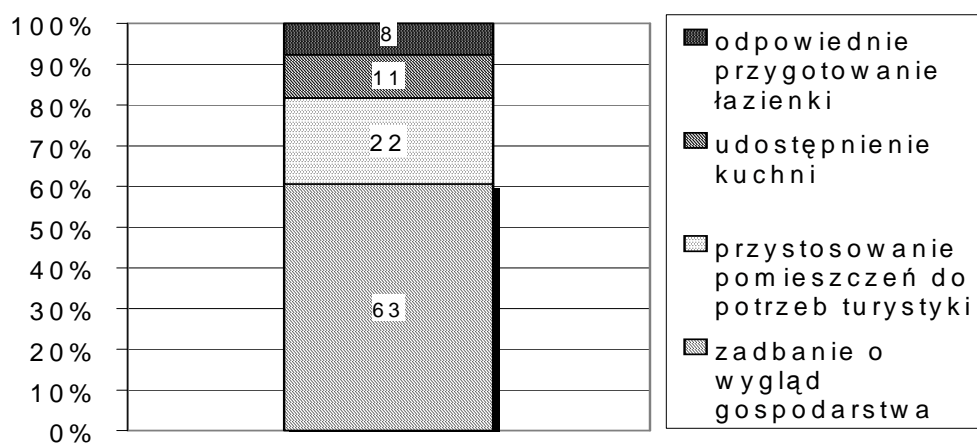
Respondenci udzielający negatywnej odpowiedzi argumentowali ją najczęściej brakiem odpowiednich warunków (85%), brakiem środków finansowych (3,3%). 2 osoby uważały, że jest małe zainteresowanie taką formą działalności. Pozostali podawali, że mają za małe gospodarstwo, są za starzy lub prowadzą inną działalność gospodarczą. Jeszcze inni, że jest to nieopłacalne.

Większość ankietowanych byłaby skłonna poczynić pewne inwestycje w gospodarstwie w celu prowadzenia działalności turystycznej. Natomiast 25 osób nie wyraziło zgody, a 1 osoba nie udzieliła odpowiedzi (rys.2).



Rys. 2 Odsetek respondentów skłonnych do poczynienia pewnych inwestycji w gospodarstwie

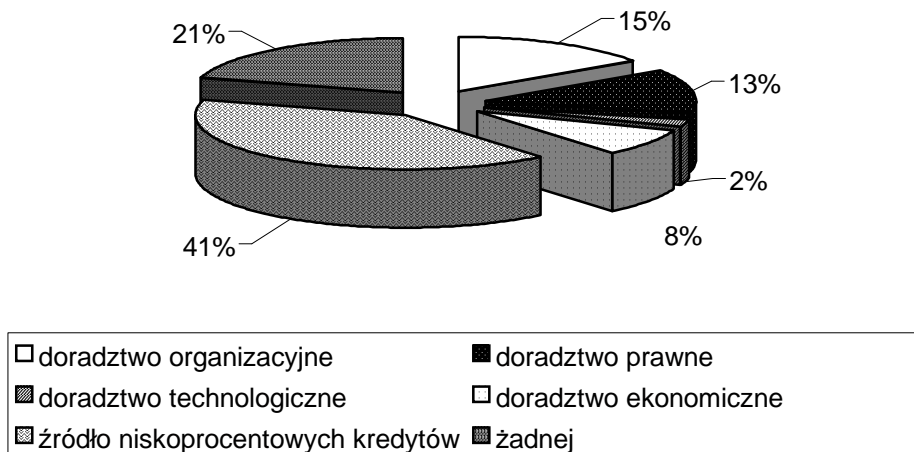
Z myślą o działalności agroturystycznej 63 ankietowanych zadbałoby o wygląd gospodarstwa, 22 osoby przystosowałyby pomieszczenia dla potrzeb turystyki, 11 działkowiczów udostępniłoby turystom kuchnię, zaś 8 osób odpowiednio przystosowałyby łazienkę (rys.3).



Rys. 3 Zakres deklarowanych usług w ramach działalności agroturystycznej

Respondenci przy podejmowaniu nowej działalności gospodarczej najczęściej oczekiwali wskazania niskoprocentowych kredytów, poza tym doradztwa organizacyjnego i

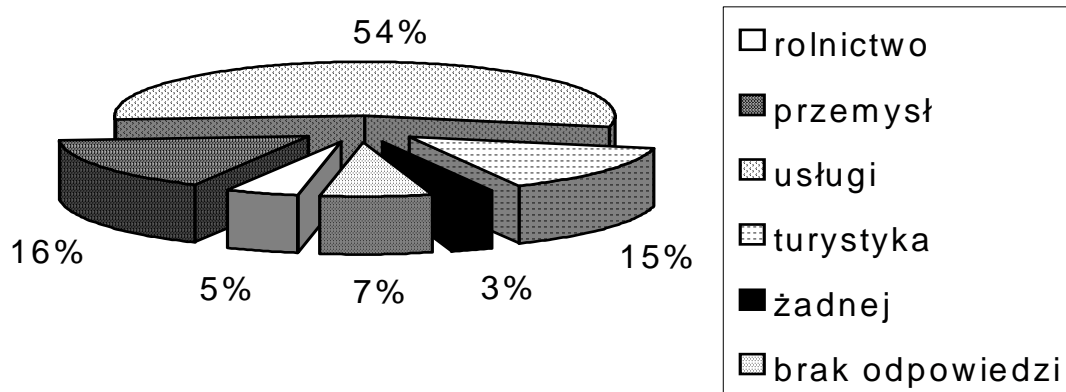
prawnego oraz z zakresu marketingu. Tylko 3 osoby stwierdziły, że potrzebują doradztwa technologicznego, zaś 2 osoby opowiedziały się za każdą formą pomocy (rys. 4). 28 osób natomiast nie potrzebuje żadnej pomocy, gdyż we własnym zakresie rozwiązują wszelkie problemy.



Rys.4 Odsetek respondentów oczekujących różnych form pomocy przy podejmowaniu nowej działalności

Zdecydowana większość tej grupy respondentów nie zna zasad udzielania kredytów preferencyjnych, a korzystało z nich tylko 4%. Z innych form kredytów korzystało tylko 9% respondentów. Wymieniali oni tutaj: kredyty obrotowe, konsumpcyjne oraz pożyczki z banków.

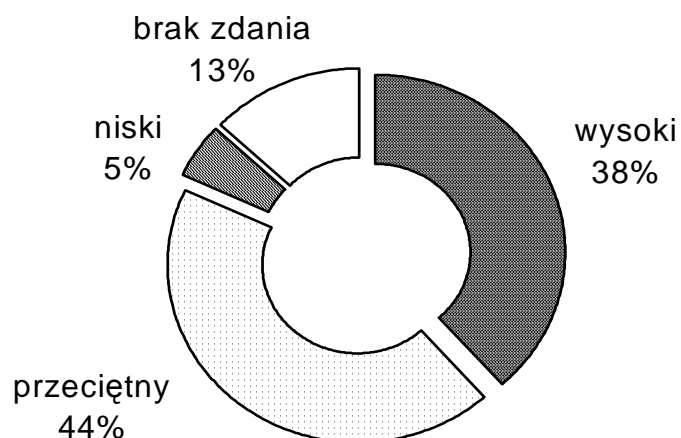
Ankietowani zapytani w jakiej dziedzinie rozwoju widzą dla siebie szansę najczęściej wymieniali usługi (54%), przemysł (16%) i turystykę (15%). W rolnictwie widzi dla siebie szansę tylko 5% respondentów. Pozostali nie widzą żadnej szansy rozwoju lub nie udzielili odpowiedzi (rys. 5).



Rys. 5 Dziedziny w których respondenci widzą dla siebie szansę rozwoju

Dla 79% respondentów rozwój gminy Strawczyn ma duże znaczenie, zaś dla 5% tylko minimalny. 16% osób nie miało zdania w tej kwestii.

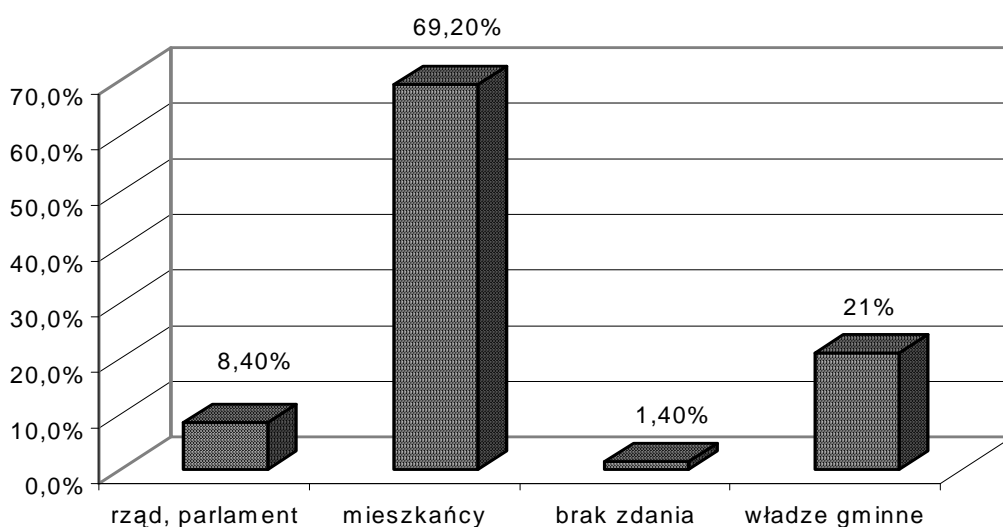
Poziom rozwoju gminy dla zdecydowanej większości respondentów jest przeciętny lub wysoki (rys.6). Pozostali nie mieli zdania na ten temat.



Rys. Poziom rozwoju gminy w ocenie „działkowiczów”

Swoją wypowiedź argumentowali najczęściej tym, że w gminie brak jest gazu sieciowego, dobrej jakości dróg, obiektów kulturowych, kanalizacji, oraz występuje duże bezrobocie.

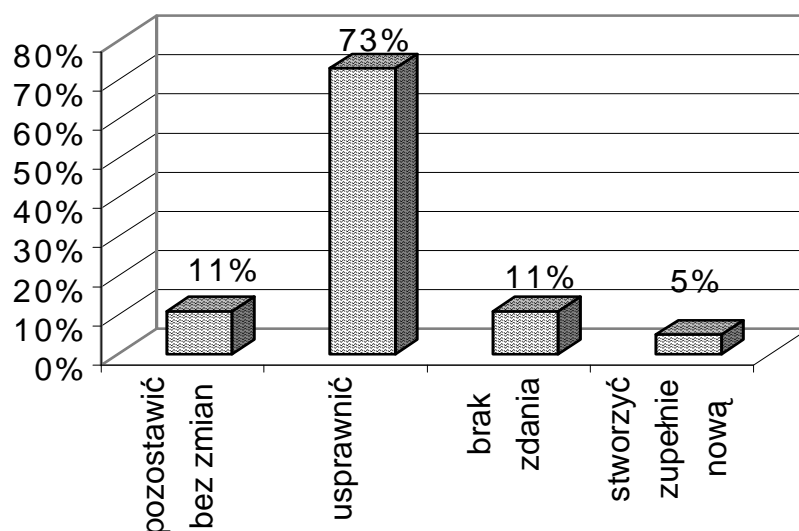
Ankietowani zapytani, kto ma obecnie największy wpływ na zmiany w funkcjonowaniu gminy; 69,2% osób opowiedziało się za władzami gminy. 21% respondentów powiedziało, że mieszkańcy, zaś 8,4% - rząd i parlament. Natomiast 2 osoby nie miały zdania (rys.7).



Rys. 7 Ocena wpływu (władz centralnych, samorządowych oraz miejscowego społeczeństwa) na rozwój gminy

Dla poprawy życia mieszkańców strukturę gospodarczą gminy zdaniem tej grupy respondentów należy usprawnić. Za usprawnieniem opowiedziały się 73 osoby.

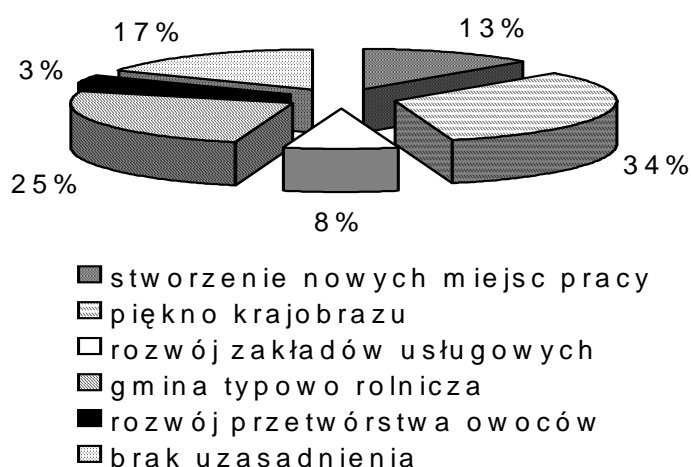
11% respondentów nie chce zmian w gminie, tyle samo osób nie miało zdania na dany temat (rys. 8).



Rys. 8 Kierunki zmian w strukturze gospodarczej gminy

Respondenci za najbardziej korzystny, uznali wielofunkcyjny rozwój gminy, 17% ankietowanych jest zdania, że w gminie Strawczyn powinno dominować rolnictwo. Tylko 9 osób widzi szansę rozwoju gminy w przemyśle oraz w turystyce.

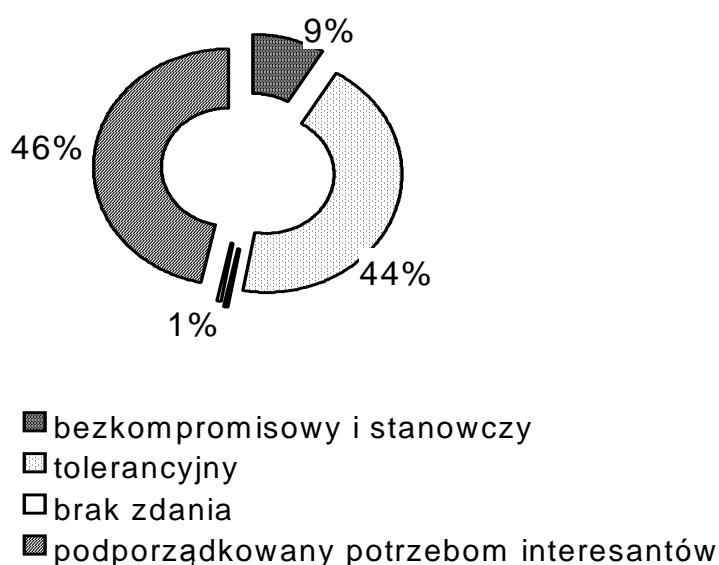
Swój wybór respondenci najczęściej uzasadniali: pięknem krajobrazu (34%), szansą stworzenia nowych miejsc pracy (13%), głównie w przetwórstwie owoców (3%) i zakładach usługowych (8%). 30 osób uważa, że jest to gmina typowo rolnicza i stanowi główne źródło utrzymania dla większości mieszkańców. 17% respondentów nie umiało uzasadnić swojego wyboru (rys. 9).



Rys. 9 Przesłanki wyboru kierunków rozwoju gminy Strawczyn

Wśród zagrożeń w realizacji wybranych kierunków rozwoju gminy, respondenci wymieniali najczęściej: brak środków finansowych (20%), niskie ceny zbytu produktów rolnych (10%). 5% osób wymieniło brak bazy gastronomicznej, także 5% podało jako przyczynę zanieczyszczenie środowiska. Pozostałe osoby nie widzą zagrożeń wpływających na rozwój gminy.

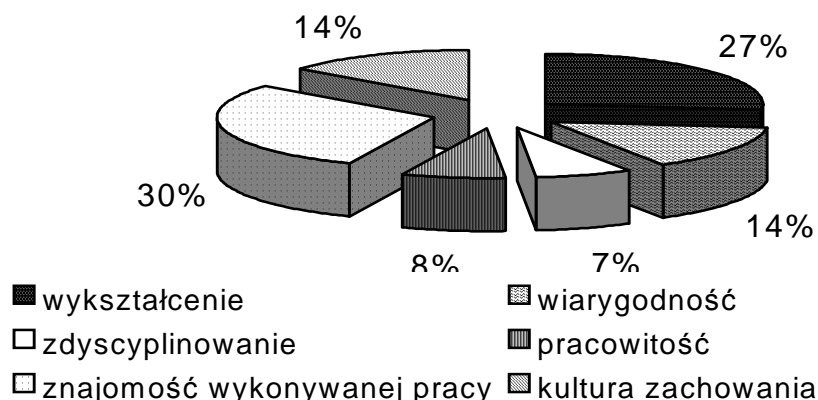
Urząd Gminy przy obsłudze mieszkańców zdaniem 67% respondentów pracuje dobrze. Tylko 3 osoby pracę UG oceniły negatywnie, argumentując swoją wypowiedź nieuprzejmością pracowników urzędu.



Rys.10 Oczekiwania respondentów wobec organu samorządowego

Organ samorządowy w czasie kontaktów z mieszkańcami powinien być podporządkowany potrzebom interesantów (46%) i być tolerancyjny (44%). Zaś 9 % osób jest zdania, że powinien być stanowczy i bezkompromisowy (rys. 10).

Respondenci najbardziej cenią wśród pracowników Urzędu Gminy znajomość wykonywanej pracy (30%), wykształcenie (27%), wiarygodność (14%), kulturę zachowania (14%), pracowitość (8%), zdyscyplinowanie (7%). Jedna osoba wymieniła wszystkie cechy za szczególnie ważne w pracy samorządu (rys. 11).

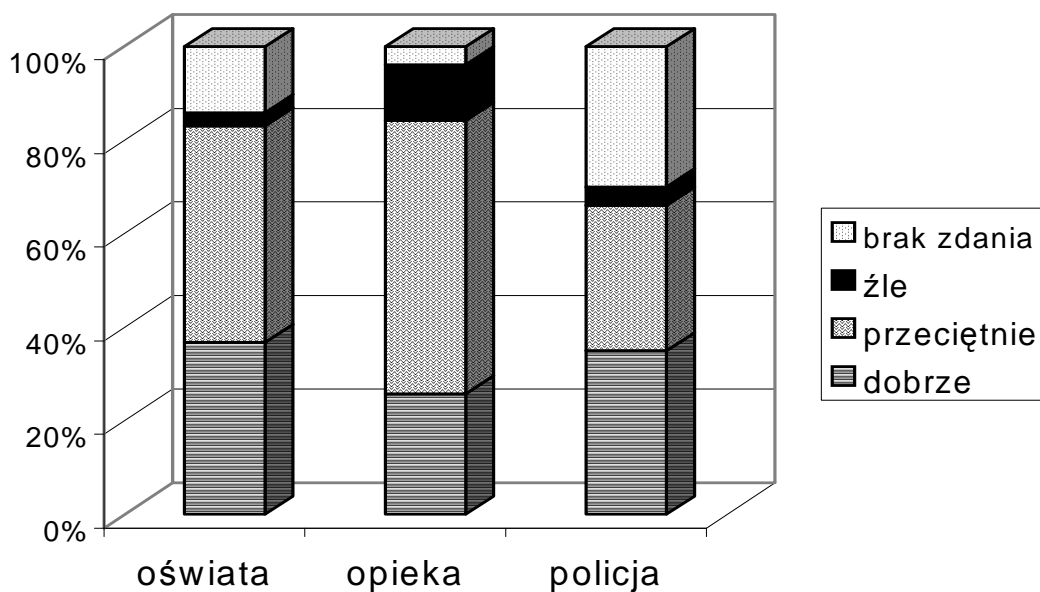


Rys. 11 Pożądane cechy pracowników organów samorządowych

Na pytanie o ocenę funkcjonowania oświaty podstawowej w gminie, 39% osób odpowiedziało, że funkcjonuje ona dobrze, przeciętnie – 49%, źle – 3%. Pozostałe osoby nie miały zdania na ten temat (rys. 12).

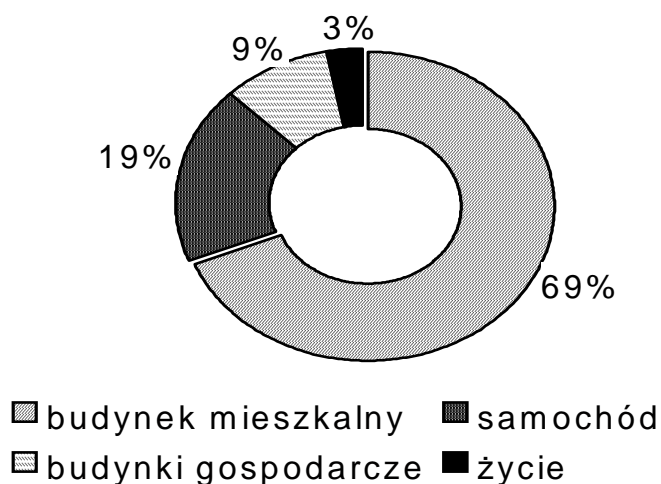
Podobnych odpowiedzi udzielili ankietowani na temat funkcjonowania opieki zdrowotnej w gminie. 59% oceniło je przeciętnie, 26% - dobrze. 12 osób źle oceniło opiekę zdrowotną. Swoją odpowiedź argumentowali złą obsługą stomatologiczną i brakiem gabinetu ginekologicznego. 4 osoby nie wypowiedziały się w tej kwestii (rys. 12).

Według 35% respondentów praca policji jest skuteczna. Za złą uważa ją tylko ok. 4% ankietowanych. Ponadto 31% osób twierdzi, że policja jest mało skuteczna. Prawie tyle samo, bo 30% działkowiczów nie wyraziło na powyższy temat swojego zdania (rys.12).



Rys. 12 Funkcjonowanie oświaty, opieki zdrowotnej i policji w gminie Strawczyn

Dobrowolnie ubezpiecza się tylko 30% respondentów. Najczęściej ubezpieczane są budynki mieszkalne (69%), samochody (19%), budynki gospodarcze (9%). (rys. 13).



Rys. 13 Struktura dobrowolnego ubezpieczenia majątku i życia

Ankietowani zapytani jak powinna wyglądać i funkcjonować ich gmina, udzielali zróżnicowanych odpowiedzi. Tworzenie nowych miejsc pracy respondenci uważają za najważniejsze zadanie. Ponadto budowa bazy wypoczynkowej.

7,5% respondentów zwróciło uwagę na ochronę środowiska przyrodniczego, tyle samo osób chciałoby rozbudowy obiektów sportowych i kulturalnych. Dla 19 % osób gmina może pozostać taką jaką jest teraz. Z inwestycji najczęściej wymieniano: budowę gazociągu, kanalizacji.

6. Infrastruktura techniczna.

6.1 Komunikacja i transport.

Układ drogowy wraz z obsługą komunikacyjną.

Układ podstawowy - drogi wojewódzkie i powiatowe.

a/. Drogi krajowe.

Przez obszar gminy Strawczyn przebiegają dwa odcinki dróg wojewódzkich

- nr 748 - Bugaj - Ruda Strawczyńska, długość 9,07 km.

- nr 760 - Micigózd - Piotrowiec, długość 7,8 km

Długość odcinków dróg wojewódzkich wynosi około 17 km. Stan techniczny tych odcinków ogólnie uznać można za zadowalający - nawierzchnie są utwardzone i dobrze utrzymane.

b/. Drogi powiatowe.

Na obszarze gminy zlokalizowanych jest 10 odcinków dróg powiatowych.

Są to:

- 15694 - Porzecze - Oblęgorek, długość 2,4 km

- 15690 - Chełmce - Oblęgór - Hucisko, długość 15,379 km

- 15692 - Promnik - Strawczynek - Widoma, długość 6,29 km

- 15464 - Bugaj - Brynica, długość 2,073 km

- 15688 - droga przez Korczyn, długość 3,978 km

- 15697 - Akwizgran - Korczyn, długość 3,531 km

- 15698 - Małogoskie - Promnik, długość 2,4 km

- 15696 - Promnik - Hucisko, długość 4,271 km

- 15657 - Ruda Strawczyńska - Kuźniaki, długość 3,945 km

- 15616 - Kuźniaki - Dobrzeszów, długość 0,8 km

Długość wszystkich odcinków dróg powiatowych wynosi 45,067 km. Stan techniczny tych odcinków jest dobry.

2. Powiązania wewnątrzgminne - układ drogowy uzupełniający - drogi gminne.

Znaczną rolę w połączeniach wewnątrzgminnych odgrywa sieć dróg gminnych, która umożliwia wywóz płodów rolnych z pól uprawnych sprzętem rolniczym, a także dojazd samochodem do miejsca zamieszkania. Układ dróg gminnych obsługuje w większości zabudowę wiejską i kolonijną na obszarze gminy oraz zapewnia dodatkowo dogodnie powiązania z drogami dojazdowymi do pól uprawnych.

Ogółem występują 83 odcinki dróg gminnych. Ogólna długość dróg gminnych wynosi 105 km z czego 29200 mb to drogi zmodernizowane poprzez położenie nawierzchni asfaltowej. Pozostała część dróg gminnych jest utwardzona kamieniem i zaklinowana klincem. W dalszym ciągu wymagana jest budowa wielu odcinków, jak też ich modernizacja. Drogi gminne utrzymywane są z budżetu gminy.

3. Inwestycje drogowe ostatnich lat

Z inwestycji drogowych w ostatnich latach na drogach gminnych zostały położone nowe nawierzchnie na długości 29 km. Natomiast na drogach wojewódzkich modernizowano nawierzchnie istniejące, poprzez położenie nowej nawierzchni asfaltowej. W ostatnich latach 1995-1998 wykonano modernizację 27 km tych dróg.

4. Obsługa komunikacyjna gminy

Gmina Strawczyn obsługiwana jest przez komunikację PKS w Kielcach, w Końskich i Włoszczowie oraz w niewielkim stopniu przez linie dalekobieżne.

5. Obsługa administracyjno-gospodarcza sieci drogowej w gminie

Obsługę administracyjno-gospodarczą dróg gminnych prowadzi Urząd Gminy w Strawczynie, a pozostałe drogi (tj. wojewódzkie i krajowe) prowadzi Zarząd Dróg w Końskich.

6. Techniczna obsługa motoryzacji

Na terenie gminy istnieją 4 parkingi: w Oblęgorku, w Chełmcach i 2 w Strawczynie. W Strawczynie jest też postój TAXI. Połączenie gminy z miastem wojewódzkim jest bardzo dobre. W ramach działalności gospodarczej również 6 prywatnych właścicieli prowadzi przewóz osób.

7. Komunikacja kolejowa

Gmina Strawczyn nie jest obsługiwana przez linię kolejową.

6.2 Gospodarka wodno-ściekowa

1. Zaopatrzenie w wodę

Na terenie gminy Strawczyn eksploatowane są 3 wodociągi: w Strawczynie, Rudzie Strawczyńskiej i Oblęgorku. Wodociąg Strawczyn obsługuje Strawczyn, Strawczynek, Chełmce, Promnik i Akwizgran. Wydajność: 2016 m³/dobę. Wodociąg Ruda Strawczyńska obsługuje Rudę Strawczyńską, Kuźniaki, Korczyn, Małogoskie, Hucisko, Niedźwiedź i część Oblęgóra oraz miejscowość Piotrowiec gm. Łopuszno i Wólka Kłucka gm. Mniów. Wydajność: 2184 m³/dobę. Wodociąg Oblęgorek obsługuje Oblęgorek, pozostałą część Oblęgóra, Pępice Doły gm. Mniów oraz kilka gospodarstw z Porzeczka gm. Miedziana Góra i Brynica gm. Piekoszków. Wydajność: 552 m³/dobę.

Długość sieci wodociągowej wynosi 127000 m. Liczba przyłączy do gospodarstw indywidualnych wynosi 1744. Oprócz tego są jeszcze zakłady usługowe, bloki, szkoły, kurniki itp. Tutaj liczba przyłączy wynosi ok. 40.

Ujęcie wody Strawczyn: są to 2 studnie głębinowe wyposażone w dwie pompy głębinowe. Na terenie ujęcia znajdują się 2 zbiorniki metalowe po 50 m³. Są też 3 pompy płaskie podające wodę do 2 zbiorników betonowych w Chełmcach o pojemności 300 m³ każdy.

Ujęcie wody Ruda Strawczyńska: są tu 2 studnie głębinowe wyposażone w 2 pompy. Na wyposażeniu jest też odżelazacz, hydrofor o pojemności 4 m³, oraz 3 pompy płaskie i zbiornik betonowy o pojemności 100 m³. Na sieci z Rudy Strawczyńskiej jest 5 przepompowni podających wodę na wyższe tereny.

Ujęcie wody Oblęgorek: jest to ujęcie ze źródeł powierzchniowych. Są tu 2 pompy płaskie, zbiornik betonowy o poj. 6 m³ i obudowane źródła. Ze źródeł pompy podają wodę do zbiorników metalowych (Oblęgór-Góry- 4 zbiorniki metalowe po 50 m³). Hydrofornia posiada 2 hydrofory po 2 m³, 2 pompy płaskie podające wodę na wyższe tereny.

Stan techniczny wodociągów jest dobry.

2. Odprowadzanie i unieszkodliwianie ścieków

Na terenie gminy znajduje się obecnie tylko jedna oczyszczalnia ścieków w miejscowości Promnik. Jest to oczyszczalnia typu BIBLOK Hu 100, o przepustowości

dobowej 100 m³ . Podłączone są do niej 2 zakłady produkcyjno-usługowe w Promniku tj. BP POLCAR i EXAN oraz 4 bloki mieszkalne.

Rozpoczęte zostały prace przy budowie kanalizacji ściekowej w Strawczynie. Do chwili obecnej wykonano 4 km sieci oraz 60 studzienek.

Przeprowadzony został również przetarg na budowę oczyszczalni ścieków w Strawczynie o przepustowości 500 m³ . Do oczyszczalni tej mają być podłączone następujące miejscowości: Strawczyn, Strawczynek, Promnik, Oblęgór, Oblęgorek, Niedźwiedź, Hucisko i Chełmce-Polichta.

Planuje się również budowę trzech innych oczyszczalni w miejscowościach:

- Chełmce - obsługującej Chełmce,
- Akwizgran - obsługującej Akwizgran, Kuźniaki i Rudę Strawczyńską,
- Korczyn - obsługującej Korczyn.

Na terenie gminy od 1985 roku w sołectwie Promnik funkcjonuje komunalne wysypisko śmieci. Służy ono do gromadzenia odpadów komunalnych oraz niskotoksycznych i nieuciążliwych odpadów przemysłowych z terenu miasta Kielc i sąsiednich gmin. Jest to największe wysypisko w województwie kieleckim. W 1995 roku zostało przekazane w użytkowanie wieczyste dla gminy Kielce 28,48 ha gruntów zajmowanych przez wysypiska.

Wokół istniejącego i mającego powstać II etapu rozbudowy wysypiska odpadów ustanowiono 400 m strefę ochronną.

W marcu 1996 roku gmina Kielce wystąpiła z wnioskiem o udzielenie pozwolenia na budowę II etapu rozbudowy wysypiska. Nie przedstawiła jednak dowodów stwierdzających prawo dysponowania nieruchomością na cele budowlane w strefie ochronnej wysypiska (warunek ten jest zamieszczony w decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu dla tej inwestycji). W związku z tymi brakami w dniu 09. 04. 1997 roku zostało zawieszono postępowanie administracyjne w sprawie pozwolenia na budowę II etapu rozbudowy wysypiska do czasu uzyskania w/w dowodów.

6.3 Zaopatrzenie w gaz

Planowana gazyfikacja gminy nastąpi z projektowanego odgałęzienia wysokiego ciśnienia relacji Końskie-Radoszyce-Łopuszno-Strawczyn. Obecnie mieszkańcy korzystają wyłącznie z gazu bezprzewodowego propan-butan.

6.4 Zaopatrzenie w ciepło

Na terenie gminy istnieją dwie kotłownia olejowe. Jedna dostarcza ciepło do mieszkań komunalnych w Promniku. Posiada ona moc nominalną 81-163 kW. Druga kotłownia olejowa ogrzewa Muzeum w Oblęgorku. Szkoły podstawowe ogrzewane są systemem tradycyjnym przez kotłownie węglowo-miałowe. Indywidualne budynki mieszkalne ogrzewane są kotłowniami węglowymi.

6.5 Energetyka

Na terenie gminy znajduje się 47,59 km sieci 15 kV, w tym 400 m sieci kablowej. Długość sieć niskiego napięcia wynosi 107,84 km. Przyłączy jest 2148 w tym 1929 gołych i 219 izolowanych. Na terenie gminy znajdują się 43 stacje transformatorowe.

Najgorszy stan techniczny przedstawia linia niskiego napięcia w Chełmcach. W pozostałych miejscowościach jej stan jest zadowalający. Gminę obsługuje Rejonowy Zakład Energetyczny w Kielcach, należący do ZORK Skarżysko-Kamienna.

Teren prawie całej gminy posiada oświetlenie drogowe. Nieliczne braki będą uzupełniane do końca bieżącego roku.

6.6 Telekomunikacja

W związku z przyjętym programem telefonizacji gminy wykonano w okresie od stycznia do września 1997 roku budowę sieci wewnętrznej na terenie całej gminy. Wykonano 38218 mb sieci doziemnej, 48566 mb sieci napowietrznej i postawiono 1053 słupy. Podłączono 1222 nowych abonentów.

Oprócz nowo uruchomionej centrali istniały dwie stare, które obsługiwały 50 abonentów w Oblęgorku i 127 w Strawczynie. W chwili obecnej na miejsce starych central powstały dwie nowe centrale firmy ALCATAL w Strawczynie i Oblęgorku.

7. Infrastruktura społeczna

7.1 Szkolnictwo i oświata

Na terenie gminy znajduje się 7 szkół podstawowych:

- 5 z klasami I-VIII: w Strawczynie, Oblęgorku, Promniku, Korczynnie, Chełmcach.
- 2 z klasami I- III: w Rudzie Strawczyńskiej i Niedźwiedziu.

Przy 6-ciu szkołach prowadzonych jest 7 oddziałów przedszkolnych (zerówki) z liczbą dzieci 124.

W Strawczynie 30 dzieci 6-letnich umieszczono w przedszkolu. Łącznie w roku szkolnym 1998/1999 jest 154 dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym.

Szkoła podstawowa w Strawczynie:

- Budowana w latach 70-tych, oddana do użytku w 1977 r.
- wyposażona w centralne ogrzewanie,
- liczba uczniów w klasach I-VIII -433,
- liczba oddziałów - 21,
- sal lekcyjnych - 19,
- ilość nauczycieli - 34,

w tym z wykształcenem:

- wyższym mgr z przyg.pedag. - 21,
- wyższym zawodowym - 2,
- SN (Studium Nauczycielskie) - 8,
- średnim pedagogicznym - 3

Stan techniczny budynku – do modernizacji.

Szkoła Podstawowa w Oblęgorku

- oddana do użytku w 1964 r.
- wyposażona w centralne ogrzewanie,
- liczba uczniów w klasach I-VIII - 253,
- liczba oddziałów - 13 + 2 „O”,
- sal lekcyjnych - 10,
- ilość nauczycieli - 26,

w tym z wykształceniem:

- wyższym mgr z przyg.pedag. - 19,
- wyższym zawodowym - 3,

- SN (Studium Nauczycielskie) - 3,
- średnim pedagogicznym - 1

Stan techniczny budynku – do modernizacji i rozbudowy.

Szkoła Podstawowa w Promniku:

- oddana do użytku w 1964 r.
- wyposażona w centralne ogrzewanie,
- liczba uczniów w klasach I-VIII - 205,
- liczba oddziałów - 8 + „O”,
- sal lekcyjnych - 10,
- ilość nauczycieli - 14,

w tym z wykształceniem:

- wyższym mgr z przyg.pedag. - 13,
- SN (Studium Nauczycielskie) - 1,

Stan techniczny budynku – do remontu i modernizacji.

Szkoła Podstawowa w Korczynie:

- oddana do użytku w 1960 r.
- wyposażona w centralne ogrzewanie,
- liczba uczniów w klasach I-VIII - 148,
- liczba oddziałów - 9,
- sal lekcyjnych - 9,
- ilość nauczycieli - 16,

w tym z wykształceniem:

- wyższym mgr z przyg.pedag. - 12,
- SN (Studium Nauczycielskie) - 4,

Stan techniczny budynku – do remontu i rozbudowy.

Szkoła podstawowa w Chełmcach:

- oddana do użytku w 1992 r.
- wyposażona w centralne ogrzewanie,
- liczba uczniów w klasach I-VIII - 143,
- liczba oddziałów - 8 + „O”,
- sal lekcyjnych - 9,

- ilość nauczycieli - 14,

w tym z wykształceniem:

- wyższym mgr z przyg.pedag. - 13,

- wyższym zawodowym - 1,

Stan techniczny budynku - dobry. Dobudowa sali gimnastycznej.

Szkoła Podstawowa w Niedźwiedziu:

- oddana do użytku w 1985 r.

- wyposażona w centralne ogrzewanie,

- liczba uczniów w klasach I-VIII - 60,

- liczba oddziałów - 3 + „O”,

- sal lekcyjnych - 4,

- ilość nauczycieli - 5,

w tym z wykształceniem:

- wyższym mgr z przyg.pedag. - 4,

- SN (Studium Nauczycielskie) - 1,

Stan techniczny budynku – do remontu i rozbudowy.

Szkoła Podstawowa w Rudzie Strawczyńskiej:

- budynek drewniany z przed II wojny światowej (1930 r.)

- ogrzewany piecami kaflowymi,

- liczba uczniów w klasach I-III - 49,

- liczba oddziałów - 3 + „O”,

- sal lekcyjnych - 4,

- ilość nauczycieli - 5,

w tym z wykształceniem:

- wyższym mgr z przyg.pedag. - 3,

- wyższym zawodowym - 1,

- SN (Studium Nauczycielskie) - 1,

Stan techniczny budynku - zły.

W klasach I-VIII jest ogółem 1291 uczniów, rozmieszczonych w 65 oddziałach oraz 154 dzieci 6-letnich w 9 oddziałach. Zajęcia dydaktyczno-wychowawcze w istniejących 7 szkołach na terenie gminy prowadzi 114 nauczycieli, w tym: z wykształceniem wyższym

magisterskim z przygotowaniem pedagogicznym - 85, wyższym zawodowym - 7, SN - 18 i 4 ze średnim pedagogicznym.

Komputeryzacja w szkołach gminy Strawczyn

W komputery typu IBM PC 486 z oprogramowaniem Windows 311, Windows 95, Dos 6, 22 i Norton Commander wyposażone są szkoły w : Promniku, Oblęgorku i Chełmcach. W miesiącu październiku br. w Szkole Podstawowej w Promniku utworzona została nowa pracownia komputerowa połączona z siecią "Internet,, wyposażona w 10 komputerów typu IBM PC, a posiadany dotychczas sprzęt (6 komputerów) przekazany został dla innej placówki oświatowej z terenu gminy.

Realizacja planów rozbudowy i modernizacji remontów sieci szkół na terenie gminy Strawczyn

Warunki lokalowe szkół są na ogół dobre. Są to budynki wybudowane w latach 60-80-tych i są w dobrym stanie technicznym. Wymagają jednak przeprowadzenia okresowych remontów, a w szczególności pokryć dachowych, instalacji wod.- kan. i centralnego ogrzewania oraz odnowienia elewacji i pomalowania pomieszczeń wewnętrznych budynku. W ostatnim czasie tj. w lutym br. oddana została do użytku nowo wybudowana sala gimnastyczna przy Szkole Podstawowej w Promniku. W bieżącym roku ma nastąpić rozpoczęcie budowy podobnej sali gimnastycznej w Korczynie, dobudowanie sanitariatów wraz z wewnętrzną modernizacją i remontem istniejącego budynku szkolnego.

7.2 Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

Kierownikiem Samorządowego Zakładu Opieki Zdrowotnej jest lek. med. Grzegorz Midak. Sprawuje on nadzór nad dwoma Ośrodkami Zdrowia w Strawczynie i Oblęgorku.

Ośrodek Zdrowia w Strawczynie

Mieści się we własnym, piętrowym budynku. Świadczy on usługi medyczne dla mieszkańców sołectw: Strawczyn, Strawczynek, Promnik, Ruda Strawczyńska, Hucisko, Małgoskie, Korczyn, Kuźniaki. Łącznie leczą się tutaj 5963 osoby. W ośrodku mieści się Poradnia ogólna, Poradnia dla dzieci, gabinet zabiegowy i stomatologiczny. W niedługim czasie planuje się otwarcie Poradni K oraz gabinetu analitycznego. W Ośrodku Zdrowia w

Strawczynie zatrudnionych jest 2 lekarzy medycyny, w tym jeden pediatra i jeden stomatolog, 4 pielęgniarki, higienistka szkolna, oraz jedna osoba jako pomoc stomatologiczna.

Ośrodek Zdrowia w Oblęgorku

Mieści się on na parterze w biurowcu Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej. Leczą się tutaj pacjenci z następujących miejscowości: Oblęgorek, Oblęgór, Niedźwiedź, Chełmce i Porzecza (jest to miejscowość na terenie gminy Miedziana Góra). Mieszkańcy tej miejscowości korzystają z usług służby zdrowia w Oblęgorku na mocy porozumienia Strawczyn-Miedziana Góra. Łącznie leczy się tutaj 3482 osoby. W Ośrodku Zdrowia w Oblęgorku pracuje 1 lekarz medycyny, 2 stomatologów (na umowie kontraktowej), 3 pielęgniarki i 1 osoba jako pomoc stomatologiczna.

Na terenie gminy Strawczyn znajduje się prywatna apteka, która ma swoją siedzibę w Ośrodku Zdrowia w Strawczynie oraz prywatny sklep zielarsko-medyczny w miejscowości Oblęgór.

a) opieka społeczna

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej od sierpnia 1990 r. mieści się w lokalu Urzędu Gminy. Zatrudnia on 4 osoby.

- W roku 1995 z różnych form pomocy skorzystało 812 rodzin.

- 1996 r. - 784 rodzin,

- 1997 r. - 766 rodzin.

W okresie od I do VI z pomocy skorzystało 417 rodzin.

Ośrodek realizuje zadania zlecone gminie i własne. W ramach zadań zleconych przyznawane są:

1) zasiłki obligatoryjne:

- zasiłki stałe,

- renta socjalna (wyплата zasiłku od 14. 09. 1996),

- zasiłki stałe wyrównawcze,

- dodatki do zasiłków stałych wyrównawczych,

- zasiłki z tytułu ochrony macierzyństwa (wyплаты zasiłku od 01.11.1993),

- gwarantowane zasiłki okresowe (od 01.01.1997),

- składki na ZUS dla osób otrzymujących zasiłki gwarantowane (od 01.01.1997),

- zasiłki rodzinne i pielęgnacyjne (od 01.03.1995).

2) zasiłki fakultatywne :

- zasiłki okresowe,

- specjalne zasiłki okresowe (od 01.01.1997).

W ramach zadań własnych przyznawane są:

- zasiłki celowe (jednorazowe),
- pomoc w naturze (zakup opału),
- bezpłatne dożywianie dla dzieci w szkołach.

W przeważającej części o pomoc ubiegają się rodziny o niskim dochodzie. Dla dzieci z rodzin najuboższych Ośrodek Pomocy Społecznej przyznaje bezpłatne dożywianie. W okresie ferii zimowych i wakacji częściowo finansowany jest wypoczynek i kolonie dla dzieci.

7.3 Kultura

Placówkami świadczącymi usługi kulturalne na terenie gminy są: Gminny Ośrodek Kultury w Strawczynie oraz świetlice wiejskie w: Promniku, Hucisku, Oblęgorze i Oblęgorku. Na początku października 1998 roku rozpoczęła działalność świetlica w Strawczynku. Od 1964 r. w Strawczynie działa zespół wokalny-taneczny z Kapelą „Strawczyniaki”. Od 21.06.1995 r. funkcjonuje w Strawczynie LKS „Lechia”. Znajduje się tu także Gminna Biblioteka Publiczna oraz punkt biblioteczny w Rudzie Strawczyńskiej prowadzony społecznie.

Ważniejsze wydarzenia kulturalne ostatnich lat to:

1. Święto gminy „Strawczynada 96” i „Strawczynada 98”,
2. Festyn „Radiostopem na wakacje”, organizowany w czerwcu 1998 r.,
3. Festyn z okazji Dnia Dziecka w 1997 i 1998 r.,
4. Rozgrywki w piłce nożnej o Puchar Wójta Gminy,
5. Halowe turnieje zimowe.

Kościóły i kaplice

Gmina Strawczyn podzielona jest na cztery parafie w Grzymałkowie, Łosieniu, Chełmcach i Strawczynie. Kościół w Chełmcach pochodzi z XVII w., usytuowany jest on na szczycie Góry Chełmieckiej. Do parafii chełmieckiej przynależy ludność Chełmiec, Oblęgóra i Oblęgorka oraz Brynicy i Porzecza (wsie nienależące do gminy Strawczyn).

Kościół w Strawczynie pochodzi z 1629 r., a w 1700 r. został powiększony o kaplicę. W skład zespołu kościoła wchodzi również dzwonnica oraz ogrodzenie kamienne z przełomu XIX i XX w. Parafia Strawczyn obejmuje swym zasięgiem wsie: Strawczyn, Strawczynek, Hucisko, Niedźwiedz, Promnik, Ruda Strawczyńska, Akwizgran. Oprócz kościołów są także 3 kaplice: w Hucisku, Promniku i Oblęgorku.

Zespoły i obiekty zabytkowe

Bugaj:

1. Młyn Wodny, drewniany XIX/XX w. częściowo rozbudowany w 1920 r.

Chełmce:

1. Zespół kościoła na który składa się :
 - kościół murowany z 1655 r., powiększony o kruchtę w XVIII, odrestaurowany w 1925 r.
 - ogrodzenie i schody murowane z XIX w.
2. Dwór murowany z I poł. XVII w., remontowany od 1987 r.
3. Trzy domy drewniane z 1917 r.

Drabów:

1. Młyn Wodny z 1895 r. drewniano-murowany, przebudowany w 1945 r.

Kuźniaki:

1. Zespół kapliczki Matki Boskiej w skład którego wchodzi :
 - kapliczka murowana z drugiej połowy XIX w.
 - ogrodzenie z bramką, murowane, z drugiej połowy XIX w.
2. Kapliczka na Perzowej Górze, wykuta w skale z XVIII w.
3. Dom drewniany z 1893 r.
4. Pozostałości Zakładu Wielkopieczowego
 - ruina wielkiego pieca murowanego z przełomu 1860-1870 r., przebudowany w 1890 r., nieczynny od 1897 r.
 - budynek produkcyjny, murowany z pierwszej połowy XIX w., przebudowany na młyn wodny w XX w.
 - układ wodny z 1787 r.

Małogoskie:

1. Zagroda drewniano-murowana z drugiej połowy XIX w.
Zagroda drewniana z 1880 r.

Oblęgorek:

1. Kapliczka murowana odtworzona na bazie kapliczki z XIX w.
2. Zespół Pałacyku Henryka Sienkiewicza, obecnie muzeum
 - pałacyk murowano-drewniany z 1900 r.
 - brama wjazdowa murowana z 1900 r.
 - park z XIX w.

3. Dom drewniany z 1880 r.

Oblęgór:

1. Zagroda drewniana z 1914 r.

2. Dom drewniany z 1914 r.

Promnik:

1. Kaplica murowana, z pierwszej połowy XIX w.

2. Zespół Dworski murowany, z drugiej połowy XVIII w.

Ruda Strawczyńska:

1. Folwark drewniano-murowany z 1930 r.

Strawczyn:

1. Zespół kościoła

- kościół murowany z 1629 r.

- dzwonnica murowana z XIX w.

- ogrodzenie murowane XIX-XX w.

2. Brama cmentarza, murowana z 1900 r.

3. Zagroda drewniana z ok. 1880 r.

4. Zagroda drewniana, z drugiej połowy XX w.

Wszystkie wymienione obiekty podlegają ochronie konserwatorskiej i znajdują się w ewidencji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Archeologia

Gmina Strawczyn nie prezentuje się zbyt bogato na archeologicznej mapie Kielecczyny. Odkryto tu jedynie przypadkowo relikty w Chełmcach i Bugaju świadczące o egzystencji na tych terenach ludzi epoki mezolitu. Z końca epoki neolitu pochodzą ślady obozowiska w Chełmcach, gdzie znaleziono kilka kamiennych grotów.

W Hucie Oblęgorskiej, Korczynie i Niedźwiedziu znajdują się pozostałości hut szkła.

Jedynie dwie miejscowości Kuźniaki i Niedźwiedź są objęte badaniami archeologicznymi.

Odnaleziono tu ceramikę nowożytną z XVIII w. i nigdzie nie notowaną dotąd hutę szkła.

8. Infrastruktura ekonomiczna i charakterystyka gminy pod względem gospodarczym

a) Budżet Gminy Strawczyn.

W roku 1997 budżet gminy Strawczyn wynosił 9227 tys. zł.(tab. 1,2,3).

Tabela 1. Realizacja dochodów budżetowych gminy w latach 1994-1997 (w tys. zł).

		1994 rok	1995 rok	1996 rok	1997 rok
Dochody	wykonanie	2091	3752	7018	9227
Ogółem	%	103,4	103	100,2	100,2
Dochody	wykonanie	691	1510	1399	1545
Własne	%	33,05	40,25	19,94	16,74
Udział w podat	wykonanie	537	727	842	978
(budżet państw)	%	25,68	19,37	12	10,60
Subwencja	wykonanie	453	609	825	1205
Ogólna	%	21,67	16,23	11,75	13,06
Subwencja na	wykonanie	-	-	2194	2701
Zad. oświatowe	%	-	-	31,26	29,27
Dotacje	wykonanie	410	906	1125	1354
	%	19,60	24,15	16,03	14,68
Środki ze źródeł.	wykonanie	-	-	633	1444
Pozabudżetow.	%	-	-	9,02	15,65

Tabela 2. Realizacja wydatków budżetowych gminy w latach 1994-1997 (w tys. zł).

		1994 rok	1995 rok	1996 rok	1997 rok
Wydatki	wykonanie	2079	3687	7041	9774
Ogółem	%	100	99,03	98,6	99,5
Wydatki	wykonanie	711	1300	2718	3987
Majątkowe	%	34,2	35,26	38,60	42,97
Wydatki	wykonanie	1368	2387	4323	5228
Bieżące	%	65,8	64,74	61,40	57,03
Wynagrodzenia	wykonanie	190	286	1606	2005
	%	9,14	7,75	22,80	21,61

Tabela 3. Średnie dochody i wydatki na 1 mieszkańca w latach 1994-1997

(w tys. zł).

		1994 rok	1995 rok	1996 rok	1997 rok
Dochody	ogółem	226	405	757	988
	własne	75	163	151	165
Wydatki	ogółem	225	398	759	993

Jego analiza wykazała, że po stronie przychodów najpoważniejszą pozycję stanowią subwencje i dotacje z budżetu państwa. Stanowiły one 27,74% dochodów budżetowych. Drugą, stabilną grupą były podatki i opłaty lokalowe (26,07%). Duże kwoty kierowane były na wydatki bieżące: administrację, opiekę społeczną, ochronę zdrowia oraz oświatę. W 1997 r. stanowiły one 57,03% wydatków budżetowych.

b) Charakterystyka gospodarcza gminy.

Na dzień 01.09. 1998 r. na terenie Gminy Strawczyn funkcjonowało 324 przedsiębiorstw. Są to przedsiębiorcy, którzy zgłaszają kilka rodzajów działalności gospodarczej a wykonują tylko jedną. W dalszym ciągu preferowany jest handel obwoźny i detaliczny artykułami spożywczo-przemysłowymi. Usługi transportowe w połączeniu z handlem obwoźnym materiałami budowlanymi, opałem, paszami oraz usługi takie jak: budowlane, mechaniki pojazdowej, wodno-kanalizacyjne.

Na terenie gminy brak jest dużych przedsiębiorstw. Istniejące to małe jednostki prowadzone najczęściej przez rodzinę. W bieżącym roku wydano 44 nowych zaświadczeń na prowadzenie nowej działalności. W tym też roku aż 26 przedsiębiorstw zrezygnowało z jej prowadzenia. Nowopowstałe jednostki to: zakłady budowlane, instalatorstwo c.o. i wodno-kanalizacyjne, mechaniki pojazdowej, ubojnia drobiu, zakład fryzjerski, usługi transportowe, działalność handlowa, przemiał zbóż i działalność gastronomiczna.

9. Drobną przedsiębiorczość

Funkcjonowanie podmiotów gospodarczych na terenie gminy Strawczyn

Ankiety przeprowadzono latem 1998 roku wśród 324 podmiotów gospodarczych. Strukturę rodzajową pozarolniczej działalności gospodarczej na podstawie ankiet ilustruje tabela 1. Można z niej wywnioskować, że na obszarze gminy Strawczyn dominuje handel. Dość znaczny jest także udział usług dla ludności.

Tabela 1. Struktura rodzajowa pozarolniczej działalności gospodarczej

Rodzaj działalności	Liczba podmiotów	%
Spożywczo - przemysłowa	4	7,27%
Usługi dla ludności	14	25,45%
Usługi budowlane	2	3,63%
Transport	3	5,45%
Handel	19	34,54%
Rolno - spożywcze	2	3,63%
Inne	11	20,00%
Razem	55	100%

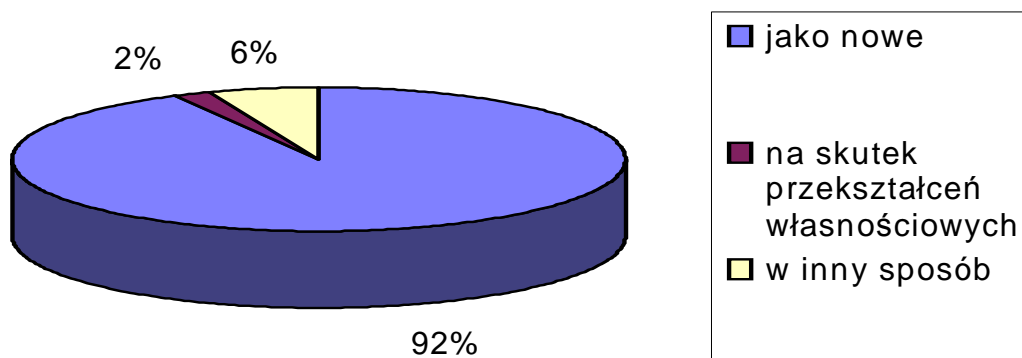
Większość firm powstała w latach 1991-1998, a więc jako bezpośredni skutek zmian ustrojowych (tab. 2).

Tabela 2. Liczba podmiotów gospodarczych powstałych w poszczególnych przedziałach czasowych.

Przedział czasowy	Liczba podmiotów	%
1917-1927	2	3,63
1930-1975	2	3,63
1976-1990	10	18,18
1991-1998	41	74,54

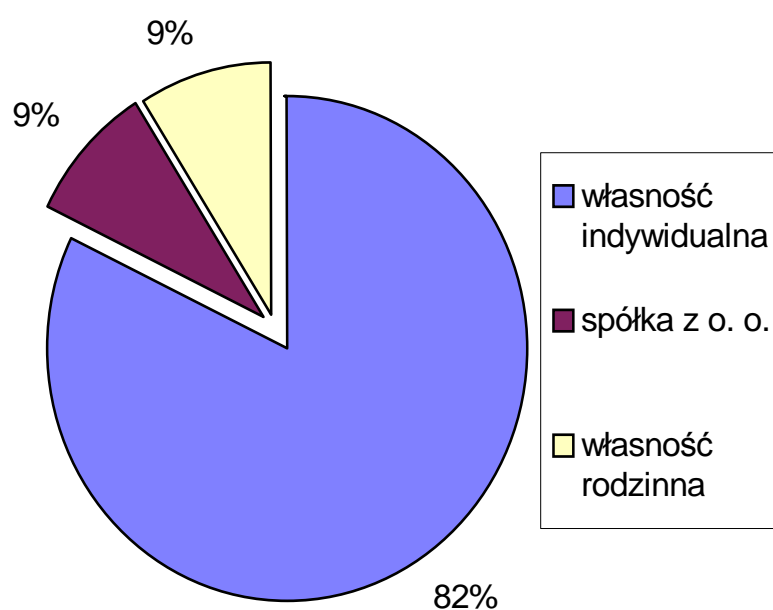
Źródło: Opracowanie własne

Na bazie tych przemian nie powstały żadne formy uspołecznione. Istniejące firmy powstały jako nowe (92%) rys. 1.



Rys. 1 Sposób tworzenia podmiotów gospodarczych

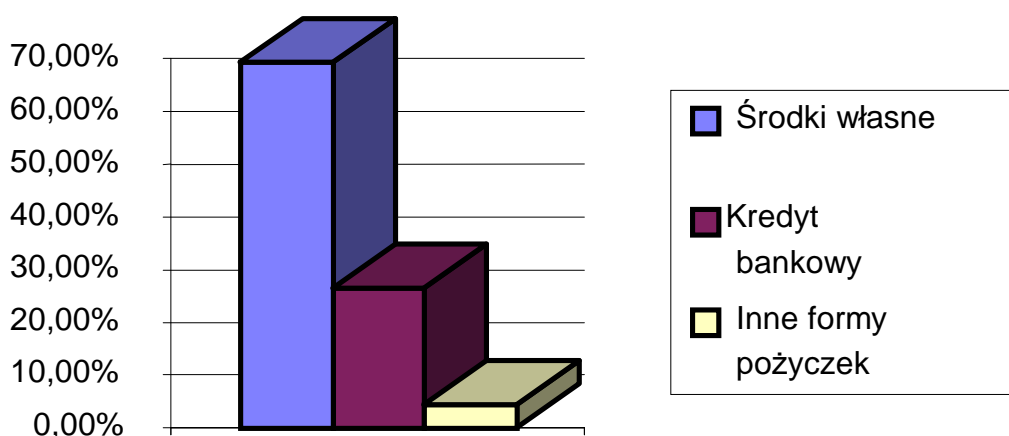
Jedną z ważniejszych kategorii ekonomicznych, która jest często podstawą ustroju i wyznacznikiem mechanizmów decyzji jest własność. Głównym zadaniem przemian własnościowych jakie trwają od kilku lat w Polsce, jest określenie i upodmiotowienie działalności. Spośród badanych w ankiecie 55 jednostek gospodarczych ponad 80% stanowiło indywidualną formę własności, a 9% o charakterze spółki z ograniczoną odpowiedzialnością i tyle samo własność rodzinną (rys. 2).



Rys.2 Formy własności firm

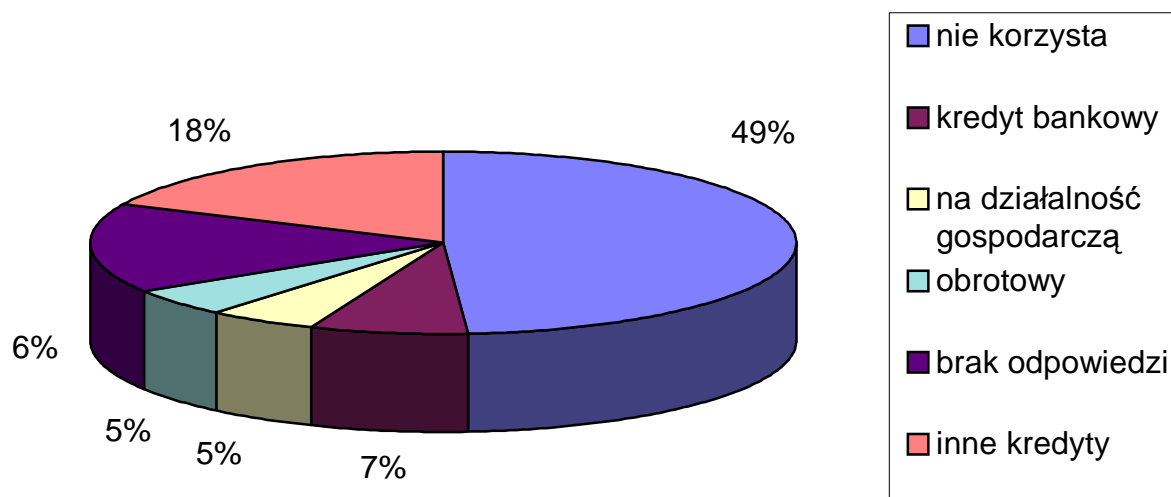
Wśród badanych podmiotów nie odnotowano państwowych ani spółdzielczych form własności. Dowodzi to, że aktywne zawodowo społeczeństwo nie wiąże swej przyszłości ze społecznymi formami gospodarowania, a swojej przedsiębiorczości nadaje indywidualny kształt.

Niezbędnym warunkiem uruchomienia nowych przedsięwzięć, prócz inicjatywy musi być kapitał. W większości przypadków (69%), firmy były finansowane z własnych środków. 27% korzystało ponadto z kredytów, a tylko 4% z innych form pożyczek (rys. 3).



Rys. 3 Źródła finansowania firm

Wyniki te wskazują na to, że przy podejmowaniu działalności gospodarczej właściciele bazują głównie na własnych środkach bądź w oparciu o nie szukają uzupełniającego źródła, jakim np. jest kredyt bankowy (rys.4)

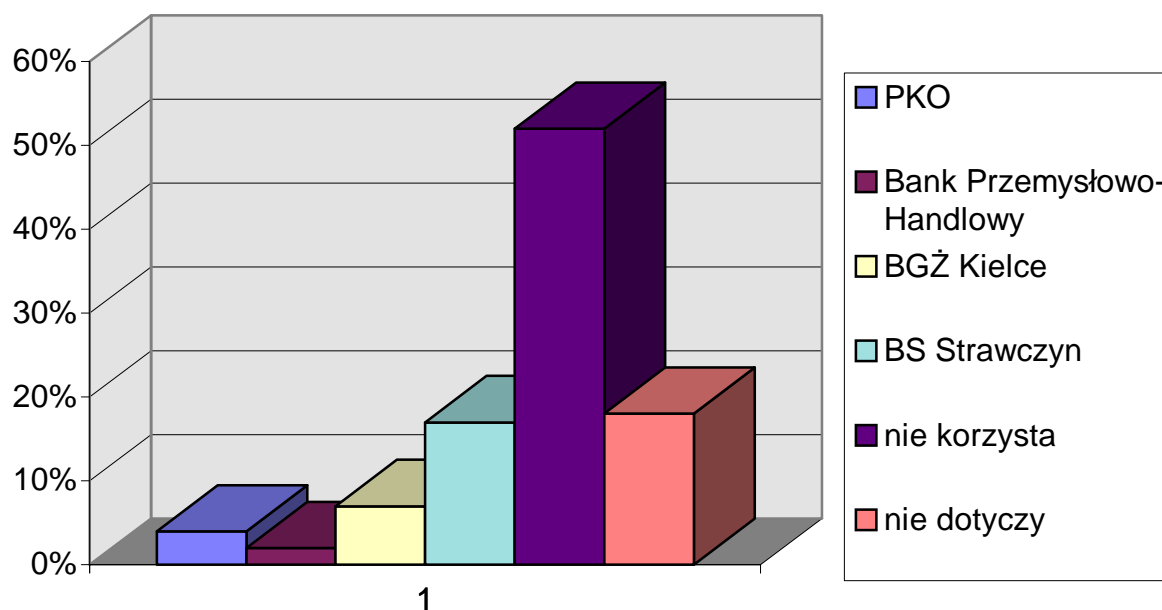


Rys. 4 Kredyty z jakich korzysta firma

Kredyty pełnią więc ważną rolę w finansowaniu podejmowanych przedsięwzięć. Należy liczyć się z coraz większym zapotrzebowaniem na nie w przypadku dalszego rozwoju przedsiębiorczości. Zależać to będzie jednak od stopy procentowej. Wysokie oprocentowanie kredytów zdaniem respondentów przyczyni się do zahamowania rozwoju przedsięwzięć gospodarczych. Niewielki udział innych środków w finansowaniu przedsięwzięć wskazuje, że poza bankiem niewielkie są możliwości ich uzyskania. Wśród tych właścicieli, którzy korzystali z pożyczek tego typu, większość stanowili dłużnicy swoich rodzin i znajomych.

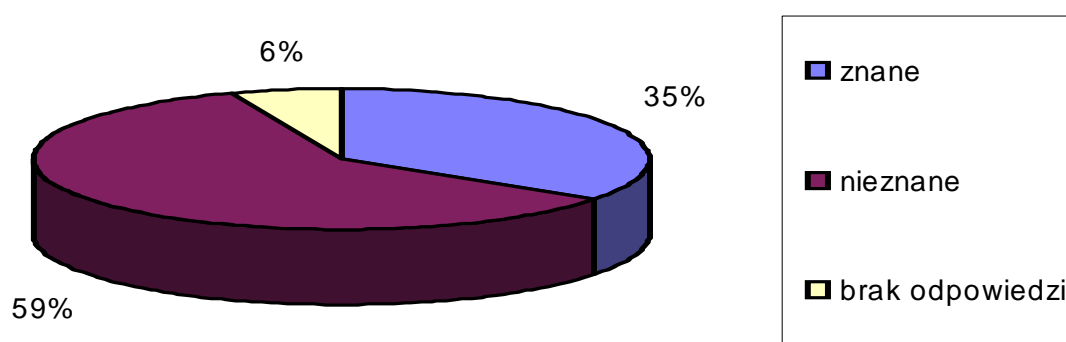
Około 70% przedsiębiorców bieżącą działalność firmy finansuje z własnych środków, a 15% łączy je z kredytami bankowymi.

Najczęściej przedsiębiorcy korzystają z kredytów udzielanych przez banki spółdzielcze (17%) rys. 5.



Rys. 5 Banki z których najczęściej korzystają respondenci

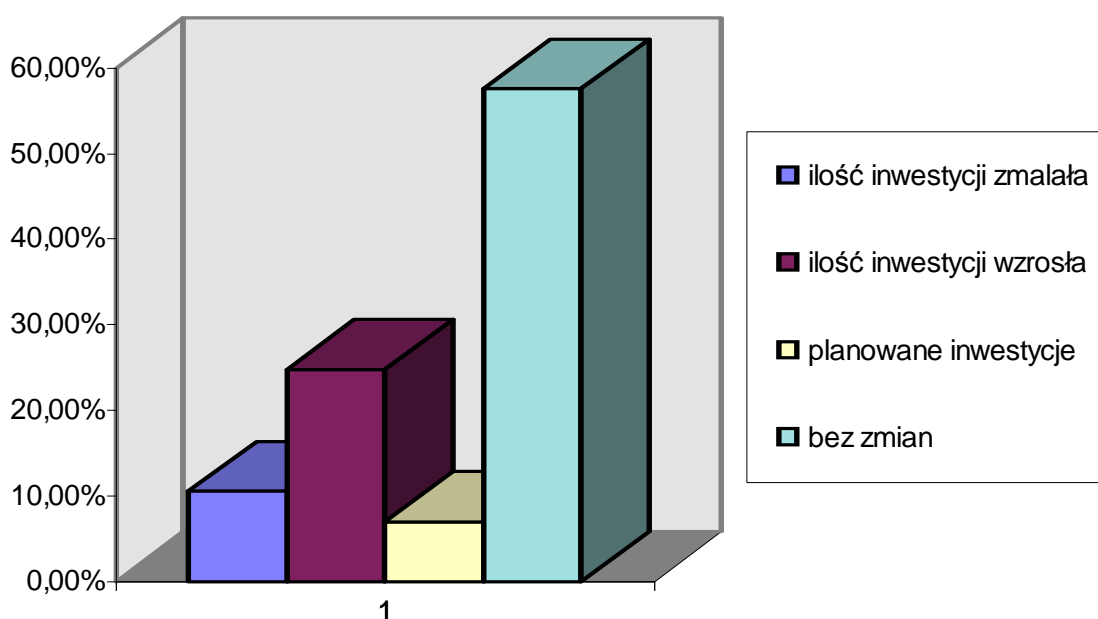
Jak wynika z danych ponad 50% respondentów nie korzysta z kredytów. Można przypuszczać, że wynika to w dużej mierze z niewiedzy przedsiębiorców na temat zasad udzielania kredytów (rys. 6).



Rys. 6 Stan wiedzy respondentów na temat zasad udzielania kredytów

Informacje uzyskane od respondentów wykazują, że 3,8% firm zalega ze spłatą kredytu. Natomiast prawie 80% zgłasza swoją wierzytelność u dłużników za sprzedane produkty, usługi lub materiały.

Niespełna 25% firm prowadzi inwestycje, a tylko 7,1% ma zamiar podjąć ją w najbliższym czasie (rys. 7). Pozostali przedsiębiorcy nie zwiększyli ilości inwestycji a nawet zmniejszyli ich liczbę z powodu braku środków. Świadczy to o tym, że kondycja finansowa większości firm jest słaba.



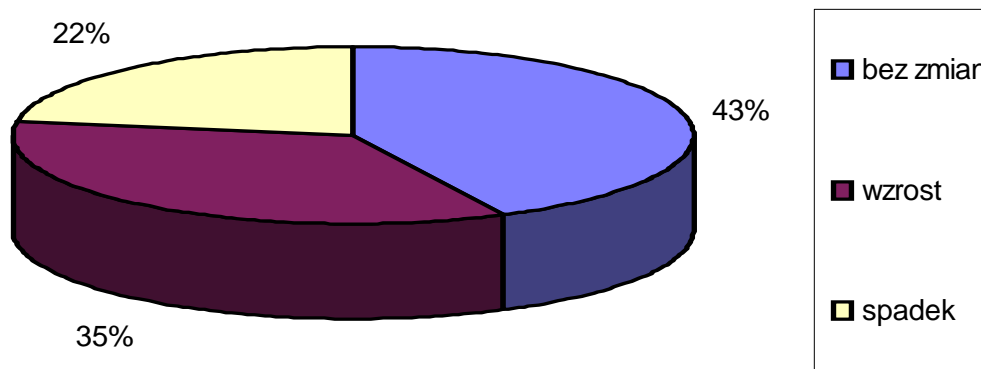
Rys.7 Inwestycje w ankietyowanych firmach w ciągu ostatnich 2 lat

Potwierdzają to dane dotyczące stanu zatrudnienia. W okresie objętym badaniami w 11,1% firm wzrosło zatrudnienie, w 3,7% zmalało, a w 85% pozostało na niezmiennym poziomie.

88,5% przedsiębiorców stwierdziło, że ich pracownicy posiadają kwalifikacje, zgodne z pełnioną funkcją. Szybko zmieniające się warunki funkcjonowania firm wymagają zmiany i doskonalenia kwalifikacji, przede wszystkim w dziedzinie zarządzania i marketingu. Prowadzenie bowiem działalności gospodarczej w systemie rynkowym jest zasadniczo odmienne nie tylko pod względem mechanizmów, ale i celów funkcjonowania

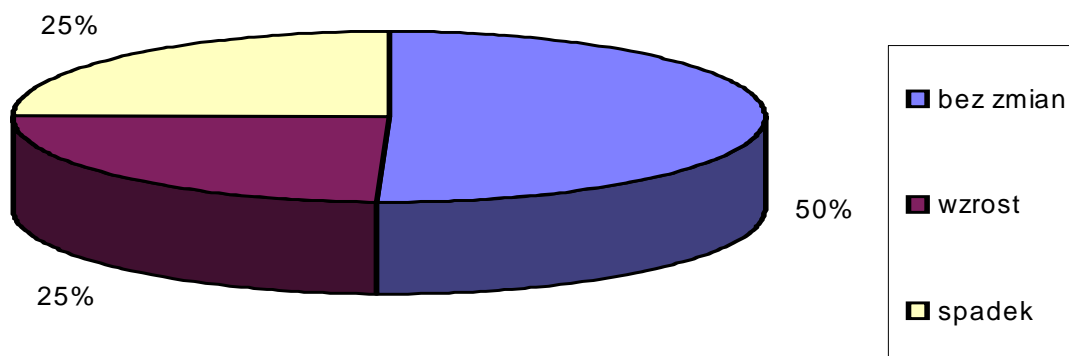
przedsiębiorstwa. Do podstawowych celów można zaliczyć: zaspokojenie popytu klientów na produkowane wyroby lub usługi, osiągnięcie najwyższej jakości, minimalizacja lub stabilizacja kosztów, a także sprostanie sezonowym i doraźnym wahaniom popytu.

Badania ankietowe wykazały, że 35% podmiotów gospodarczych odnotowało znaczny wzrost sprzedaży, a w 43% nie zaszły zmiany w tym zakresie (rys 8).



Rys. 8 Kierunki zmian w sprzedaży produkcji i usług w małych przedsiębiorstwach.

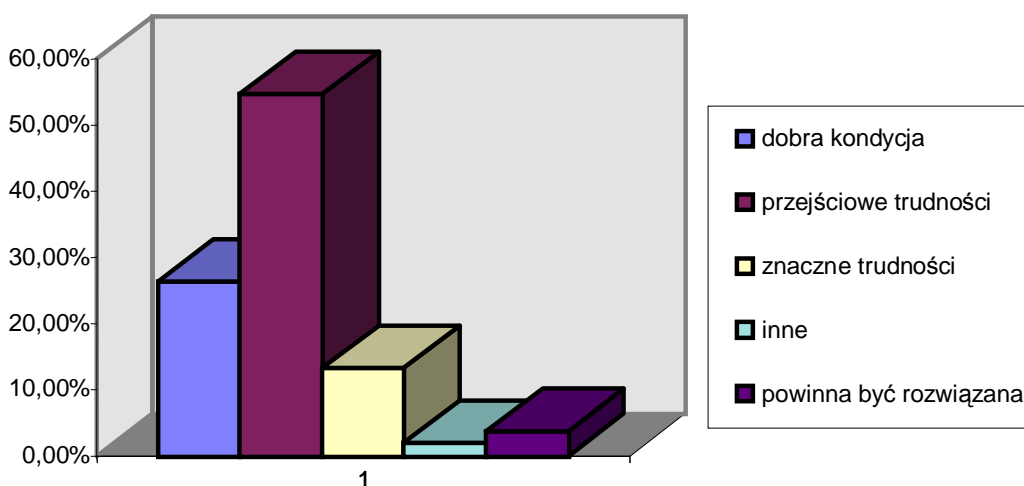
Oznacza to więc, że blisko 80% firm nie odnotowało spadku sprzedaży. Tej dynamice nie odpowiada dynamika wzrostu zysków, co przy uwzględnieniu kształtowania się cen zbytu oznacza wzrost kosztów produkcji. Ogółem u 50% ankietowanych poziom zysków nie zmienił się znacznie, ale 25% uznało, że bardzo się zmniejszył (rys 9.).



Rys 9. Tendencje zmian w zyskach małych firm

Powyższe wyniki badań wykazały, że w 25% firm zysk rośnie co pozwala przypuszczać, że są one w dobrej kondycji finansowej.

Należy zwrócić uwagę na to jak sami właściciele oceniają kondycję swojej firmy. Wpływa to bowiem na ich przyszłe decyzje, na zdolność przystosowania się i ekspansji. Prawie 27% ankietowanych odpowiedziało, że są w dobrej kondycji i widzą dla siebie dalsze szanse rozwoju. 54,7% uznało, że ich trudności mają charakter przejściowy, natomiast 13,2% przyznało, że trudności są znaczne, a poprawa sytuacji wymaga dużego wysiłku. Pozostali respondenci nie wypowiedzieli się w tej kwestii (rys. 10).



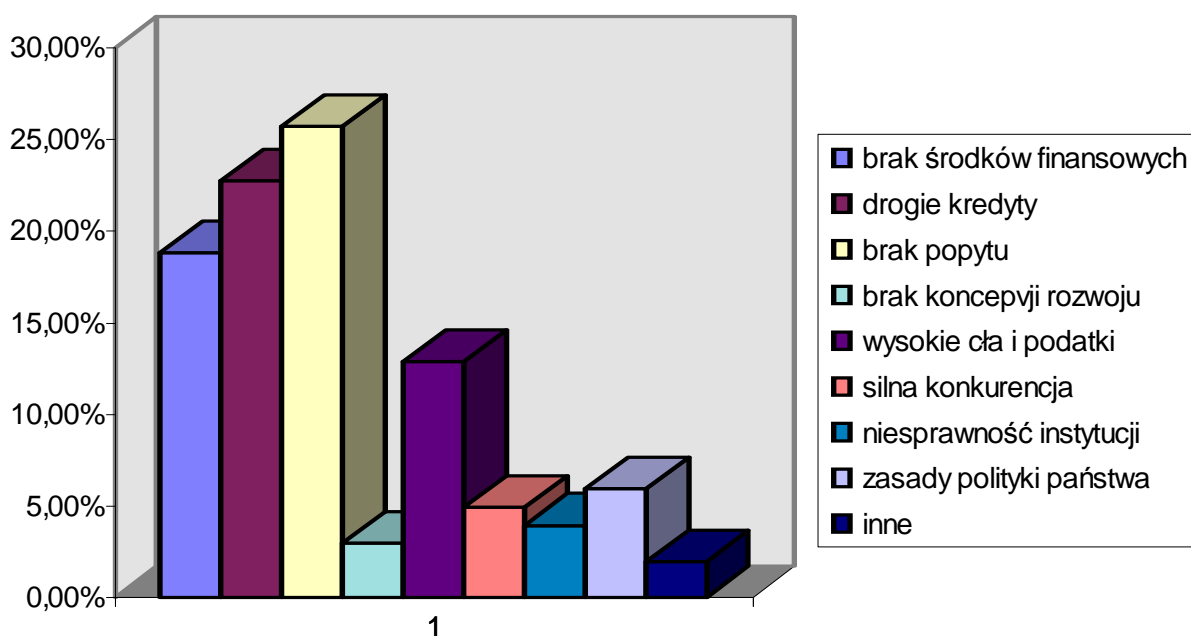
Rys. 10 Ocena kondycji firm przez ich właścicieli

Prawie 30% ankietowanych firm zwiększyło w ostatnim okresie asortyment towarów. Blisko 80% respondentów zna swoich konkurentów. Chociaż w miarę upływu czasu coraz więcej firm „orientuje się” na klienta, a więc uwzględnia zasady marketingu, to tylko nieznaczny ich odsetek prowadzi jakiegokolwiek badania rynkowe, które pozwalają określić trafnie popyt. Duży odsetek firm (ok. 60%) sprzedaje produkty przypadkowym odbiorcom. Powyższe dane świadczą o tym, że działalność prowadzona jest w sposób tradycyjny i ma cechy doraźności w podejmowaniu decyzji. 39% respondentów sprzedaje swoje wyroby stałym odbiorcom.

Prawie 53% firm reklamuje swoje wyroby, ok. 38% firm sporządza prognozy popytu, a 2% - plany rozwojowe. Prócz tego prawie 8% nie prowadzi żadnych specjalnych działań mających na celu wygraną walki z konkurencją.

Prawie 30% firm ma stałych dostawców. 33% prowadzi kooperację z innymi firmami. Jest to ta sama grupa przedsiębiorców, którzy utrzymują się na rynku. Świadczy to o tym, że sukcesy ich zostały uzyskane dzięki umiejętności dostosowania się do nowych warunków, w tym opieraniu działalności na podstawie umów wieloletnich.

W opinii respondentów brak zbytu na swoje produkty wynika z braku popytu (25,7%). Wśród innych barier rozwoju 12,9% ankietowanych wskazuje na wysokie cła i podatki, zaś 18,8% na brak środków finansowych. Inne to wysoko oprocentowane kredyty (22,8%), silna konkurencja (4,9%), zasady polityki realizowanej przez państwo (5,9%) rys. 11.



Rys. 11 Bariery rozwoju firm

Odsetek odpowiedzi wskazuje, że napotykaną przez przedsiębiorstwa trudności związane są głównie z polityką państwa.

13,5% przedsiębiorców twierdzi, że władze lokalne powinny bardziej interesować się rozwojem małego biznesu. Dla 30,7% ankietowanych jedyną formą wspomaganiam

przedsiębiorczości jest zmniejszenie podatków. Jest to ewidentne niedocenianie roli jaką może samorząd spełnić w dziedzinie rozwoju gminy.

Tylko 25% respondentów zna trudności jakie ma gmina. Pozostali nie interesują się tym zagadnieniem. Potwierdzeniem tego jest fakt, że jedynie 7,1% badanych firm, wyraziło chęć pomocy w rozwiązaniu kwestii bezrobocia. Niespełna 6% respondentów uważa, że przedsiębiorczość jest motorem szybszego rozwoju gminy. Aż 40% ankietowanych szansę tę widzi jedynie w decyzjach władz centralnych np. w oprocentowaniu kredytów. Charakterystyczne jest, że ponad połowa ankietowanych nie miała zdania w tej sprawie.

5,7% firm uznaje za konieczną współpracę z kapitałem zagranicznym, a tylko 1,9% prowadzi taką współpracę.

Badane firmy widzą własne potrzeby rozwojowe, nie dostrzegają natomiast potrzeb ochrony środowiska i nie włączają się aktywnie w likwidowanie trudności gminy. Jest to przykład ciągle jeszcze trwającego sposobu myślenia wynikającego, jak się wydaje, z małego stopnia zamożności.

10. Ochrona środowiska przyrodniczego w opinii mieszkańców gminy Strawczyn

Gmina Strawczyn jest terenem o charakterze typowo rolniczym, gdzie w ogólnej powierzchni (8626 ha), użytki rolne wynoszą 6260 ha, w tym: grunty orne – 4191 ha, sady – 23 ha, łąki – 1800 ha, pastwiska – 246 ha. Rolnictwo jest więc podstawowym działem gospodarki tej gminy. Jest to rejon pozbawiony dużych aglomeracji i wielkiego przemysłu, które mogłyby negatywnie wpływać na środowisko.

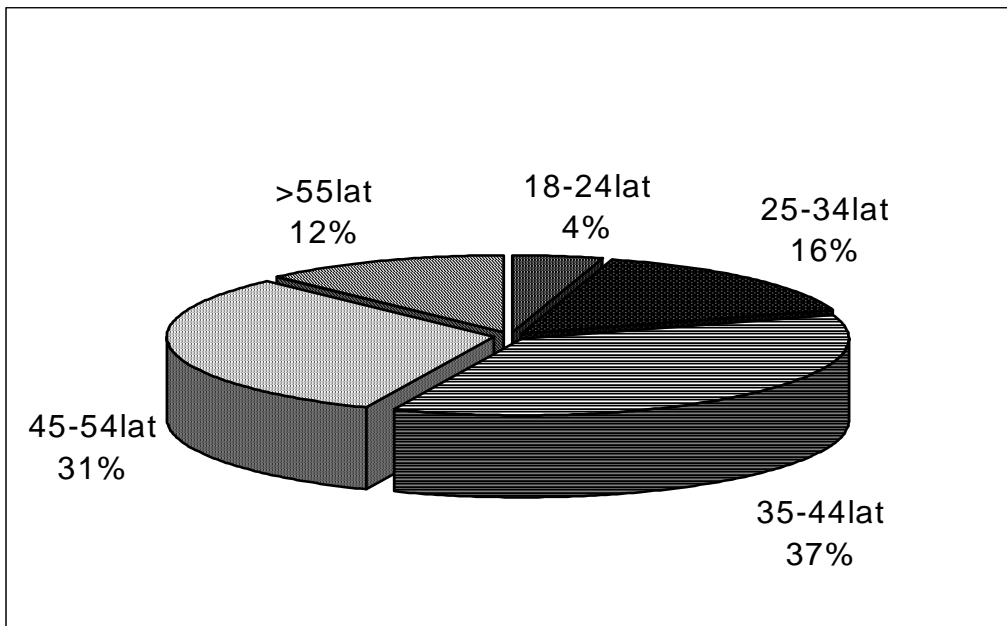
Ankieta została przeprowadzona latem 1998 roku w gminie Strawczyn w 115 gospodarstwach. Struktura tych gospodarstw kształtowała się następująco.

Tabela. 1 Struktura ankietowanych gospodarstw

Powierzchnia gospodarstw (ha)	Odsetek gospodarstw (%)
2-5	47,3
5-7	37,7
7-10	14
> 10	0,8

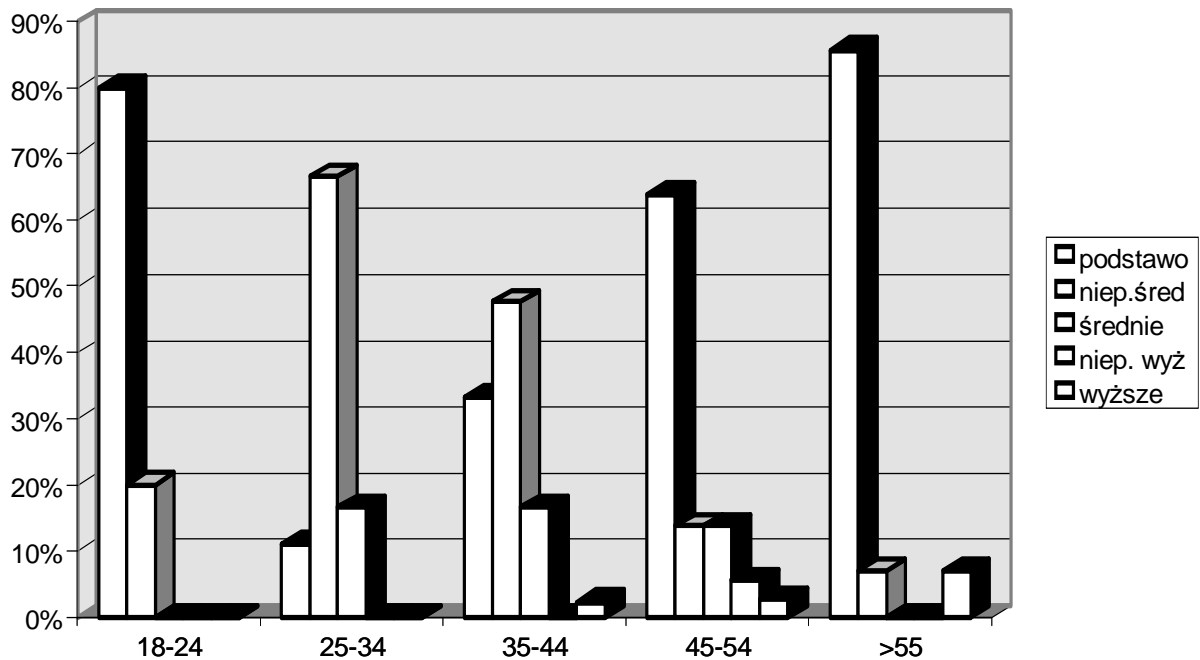
Respondenci określają swoje gospodarstwa jako średnio (57%) i nisko (39,4%) zmechanizowane. Świadczy o tym fakt, że 67,5% rolników wykonując zabieg ochrony roślin korzysta z usług innych gospodarstw. Zaledwie 31,5% posiada własny sprzęt do tego rodzaju zabiegów. Tylko 3,5% badanych osób posiada gospodarstwa o wysokim stopniu zmechanizowania.

Wśród respondentów największą grupę stanowią osoby w wieku średnim od 35 do 54 lat, najmniejszą zaś osoby młode (rys.1).



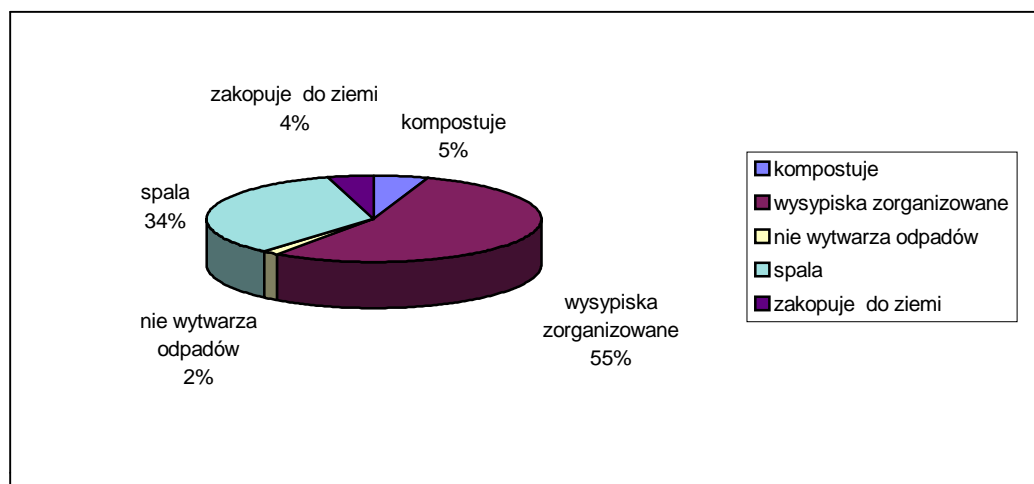
Rys. 1. Struktura wiekowa respondentów

Analizując poziom wykształcenia wśród respondentów można zauważyć, że najwięcej badanych posiada wykształcenie podstawowe i zasadnicze zawodowe. Przedstawia to poniższy wykres:



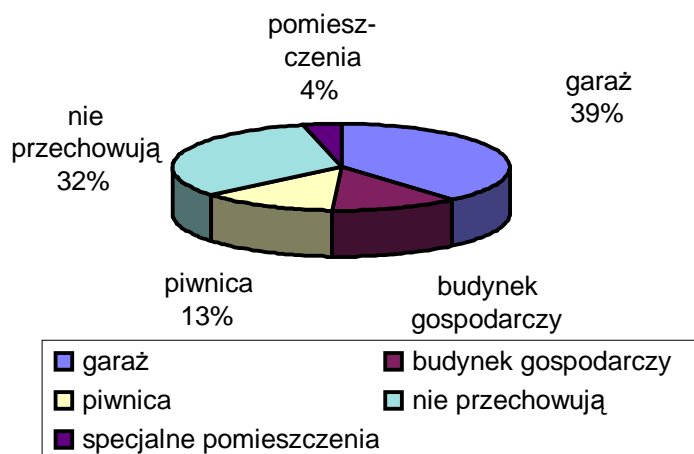
Rys. 2 Poziom wykształcenia w poszczególnych przedziałach wiekowych

Według ankietowanych nikt nie wywozi odpadów stałych na „dzikie wysypiska”. Najwięcej respondentów (83 osoby) pozbywając się nieczystości z terenu gospodarstwa składa je na wysypiskach zorganizowanych (rys. 3).



Rys. 3 Sposób pozbywania się odpadów stałych przez respondentów

Analizując odpowiedzi respondentów na pytania o tym, w jaki sposób przechowywane są środki ochrony roślin, najwięcej respondentów przechowuje je w garażu (39%), zaś 3,5% posiada specjalne miejsca przeznaczone do tego celu (rys. 4). 32% respondentów nie przechowuje środków ochrony roślin, gdyż zakupuje je w czasie ich stosowania i zużywa na bieżąco.



Rys. 4 Sposób przechowywania środków ochrony roślin przez respondentów

Opakowania po pestycydach ankietowani najczęściej spalają (64,1%). Na wysypiska zorganizowane wywozi je 36,8% badanych, zaś 9% zakopuje.

Większość ankietowanych gromadzi nieczystości płynne w szczelnych zbiornikach. Po nagromadzeniu najczęściej badanych (82,4%) stosuje je jako nawóz, zaś 1,7% odprowadza do oczyszczalni ścieków. Są i tacy, którzy odprowadzają ścieki na tereny bezpośrednio przyległe do gospodarstwa (8,7%) lub gromadzą w otwartych dołach (7%). Mimo, że badani mają własne sposoby na zagospodarowanie odpadów ciekłych to jednak większość (89,5%) wolałaby korzystać z kanalizacji. 9,5% nie potrzebuje kanalizacji obawiając się zbyt dużych opłat, bądź argumentują swoją odpowiedź posiadaniem własnego zbiornika przeznaczonego na ten cel.

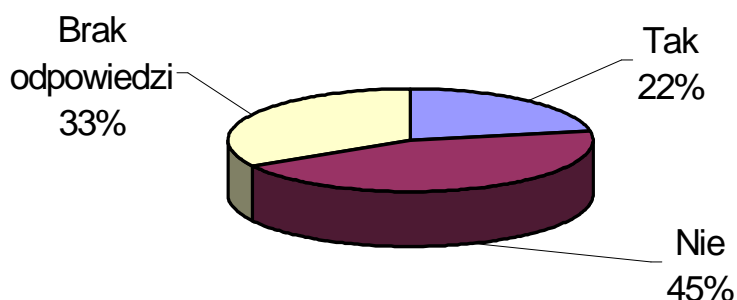
Ankietowani znają miejsce legalnego gromadzenia odpadów stałych. Wymieniają głównie (96,5%) wysypisko w Promniku. Natomiast 3,5% osób nie zna takiego miejsca, ale widzi potrzebę jego zorganizowania na terenie gminy.

Duży procent ankietowanych (93,8%) opowiada się za wyposażeniem poszczególnych miejscowości w kontenery na odpady stałe, gdyż pomogłoby to w utrzymaniu środowiska w czystości przez zmniejszenie ilości „dzikich wysypisk”, a także ułatwiłoby przerób wtórny odpadów stałych.

Większość respondentów (60,5%) uważa, że nie ponosi żadnych kosztów związanych z pozbywaniem się odpadów z terenu swojego gospodarstwa, 19,2% określa je jako koszt minimalny. Nieliczni wymieniają konkretne sumy. 2,6% ankietowanych ponosi koszt 5 zł; 1,7% - 10 zł, zaś dla 19 osób są to sumy trudne do określenia (np. koszt paliwa, straconego czasu).

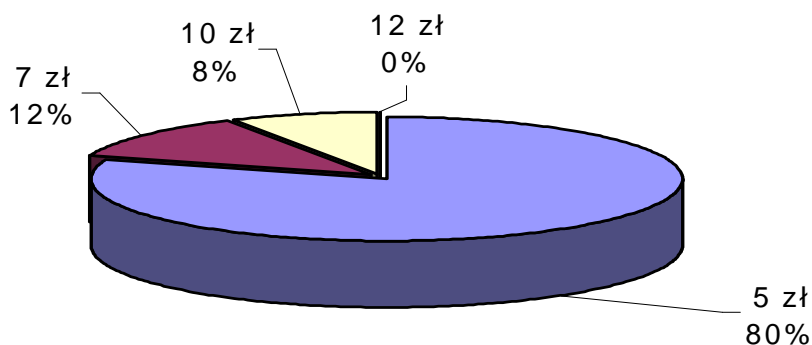
Na pytanie czy respondenci byliby skłonni płacić 5 zł miesięcznie za zorganizowany wywóz nieczystości stałych 71 osób wyraziło zgodę. Natomiast 38,5% odpowiedziało odmownie, z tego 13,1% argumentuje to brakiem środków finansowych. 25,4% ankietowanych nie wypowiedziało się w tej kwestii.

Podobną zależność możemy zauważyć analizując chęć respondentów do uiszczenia pewnej sumy na podatek przeznaczony na ochronę środowiska w najbliższym otoczeniu. 22% wyraziło chęć wydania części pieniędzy na ten cel. 44% respondentów odpowiedziało negatywnie, najczęściej argumentowali to złą sytuacją finansową, jak również brakiem potrzeby płacenia takiego podatku. Pozostałe 33% osób nie udzieliło odpowiedzi (rys. 5).



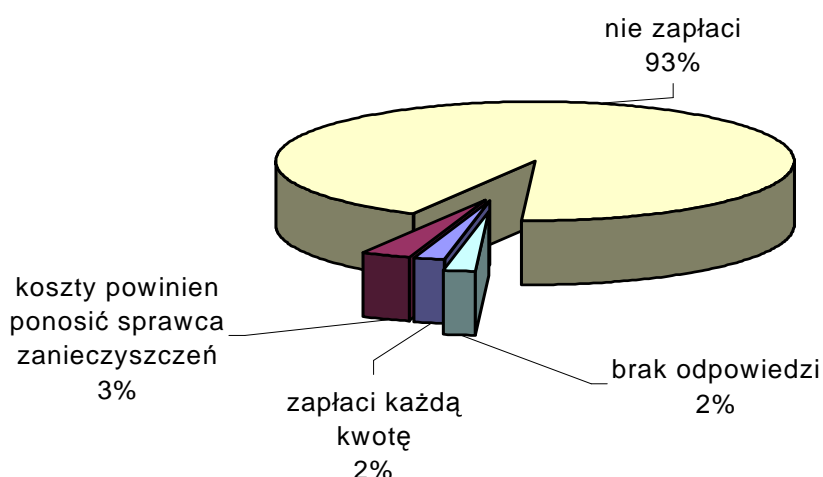
Rys. 5. Struktura odpowiedzi dotyczących ponoszenia opłat na rzecz ochrony środowiska

Z 26 osób, które wyraziły chęć płacenia podatku na ochronę środowiska najniższą z proponowanych kwot - 5 zł zapłaciłoby 80% ankietowanych, natomiast najwyższą (12 zł) nikt nie jest w stanie wydać (rys.6).



Rys.6. Wysokość rocznych deklarowanych kwot na ochronę środowiska

Większość spośród badanych nie dostrzega w pobliżu żadnych zanieczyszczeń. Natomiast 10,5% osób zauważa je. Najczęściej wymieniane są: ścieki z ubojni zwierząt, zanieczyszczenia z chlewni, „dzikie wysypiska”, wysypisko Promnik. Za zlikwidowanie takiego miejsca tylko 2 osoby zapłacą każdą kwotę na jaką pozwoli im budżet domowy, 3 osoby uważają, że koszty powinien ponosić sprawca zanieczyszczeń, zaś 92,1% respondentów nie zapłaci żadnej sumy. Pozostałe osoby nie udzieliły odpowiedzi (rys. 7).



Rys 7. Podejście respondentów do problemu likwidacji istniejących na terenie gminy zanieczyszczeń

55,6% respondentów uważa, że w ich miejscowości nie ma miejsc o szczególnych walorach przyrodniczych, 20 osób nie wie czy są takie miejsca. 26% ankietowanych zauważa i najczęściej wymienia Perzową Górę, lasy w Oblęgorze, Górę Sieniawską, Aleję Lipową w Oblęgorzku, Górę Kuźnicką.

Ochrona środowiska nie jest obojętna mieszkańcom gminy Strawczyn. Przejawia się to w przestrzeganiu ogólnie przyjętych norm i zasad, a także w chęci uiszczenia pewnej sumy pieniędzy z budżetu domowego.

Poziom wykształcenia jak i struktura wiekowa w znacznym stopniu wpływają na świadomość ekologiczną ludzi. Badane społeczeństwo nie należy do zamożnych, jednak ochrona środowiska nie jest im obojętna, ale wolą dostosować się do ogólnie przyjętych regulaminów i zasad niż ponosić konsekwencje zanieczyszczenia środowiska. Bardzo dobrze soddzwierciedlają to odpowiedzi na pytania o odpadach stałych i ciekłych, środkach ochrony roślin i sposobie ich zagospodarowania, chęci deklarowania kwot pieniężnych na pozbycie się zanieczyszczeń. Są to niewielkie kwoty z powodu skromnej sytuacji finansowej respondentów, ale chęć wydania ich na ochronę środowiska wyraża większość ankietowanych.

Część II. Uwarunkowania rozwoju

1. Wyzwania i dylematy

Dla sprostania wyzwaniom dzisiejszego, a tym bardziej jutrzejszego czasu trzeba zrewidować przestarzałe schematy i dokonać zasadniczego zwrotu poprzez przyjęcie całkowicie nowego paradygmatu przestrzennego zarówno w odniesieniu do całej gospodarki narodowej, jak i w stosunku do rolnictwa i obszarów wiejskich.

W szczególności potrzebne jest określenie charakteru i dróg dojścia do racjonalizacji przestrzennych struktur rolnictwa i wsi, których jednak nie wolno utożsamiać z wąsko i jednostronnie pojmowaną efektywnością ekonomiczną, lecz którym należy nadawać znacznie szerszy, przede wszystkim społeczny i humanistyczny aspekt, określający jakość życia człowieka w określonej przestrzeni i możliwości realizacji jego podstawowych aspiracji życiowych.

Tak więc strategia rozwoju gminy za swój podstawowy, niezbywalny cel musi przyjmować dążenie do zapewnienia społecznościom wiejskim realnych szans i możliwości godnego, wysokiej jakości życia na wsi, odpowiadającego oczekiwaniom, inicjatywom i własnej pracy mieszkańców.

Strategia, która w obecnych czasach nie podejmie lub nie doceni wyzwania: „Człowiek i jakość jego życia na wsi”, jest z góry skazana na niepowodzenie i klęskę.

Konkludując uważamy, że centralnym punktem strategii gminy winien być człowiek żyjący i pracujący na wsi, jego życiowe cele i aspiracje, jego inicjatywa i przedsiębiorczość, podwyższanie wiedzy i kwalifikacji, problemy demograficzno – zawodowe itp.

W obecnym stuleciu na świecie, w tym również i w Polsce wieś znajduje się w trakcie (bądź u progu) procesu jej przekształcania w wieś współczesną, przy czym dotychczasowy, w zasadzie monofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich coraz bardziej ustępuje miejsca rozwojowi wielofunkcyjnemu.

Doświadczenia wielu krajów świata, w tym Polski, dowiodły bowiem w sposób nie pozostawiający żadnych wątpliwości, że nie jest możliwe zapewnienie odpowiedniego tempa rozwoju gospodarczego obszarów wiejskich, jeśli bierze się pod uwagę wyłącznie jedną, rolniczą ich funkcję.

Przy takim monofunkcyjnym modelu szczególnie wyraźne różnice w tempie wzrostu produkcji i poziomie wydajności pracy między przemysłem a rolnictwem powodowałyby stałe pogłębianie się ekonomicznych i socjalnych różnic (i dysproporcji) między miastem a wsią, ze wszystkimi tego skutkami, niekorzystnymi dla ludności rolniczej i wiejskiej.

Wielofunkcyjny rozwój wsi i obszarów wiejskich jest zarówno niekwestionowanym postulatem, opartym o wyniki badań naukowych, jak i powszechnym celem dążeń polityki i praktyki społeczno – gospodarczej. Mimo tej, daleko idącej zgodności teorii i praktyki co do zasadniczego znaczenia wielofunkcyjności wsi i obszarów wiejskich, praktyczne wdrażanie tej idei dokonuje się jednak z trudem, powoli i ze zbyt małym stopniem powszechności. Należy usilnie dążyć zarówno do szerszego upowszechnienia, jak i do znacznego przyspieszenia tego procesu, gdyż jest on między innymi jednym z zasadniczych warunków dokonania niezbędnej strukturalnej transformacji naszej wsi oraz rolnictwa i stworzenia silnych struktur, zdolnych do skutecznego konkurowania w skali międzynarodowej.

Dotychczas zbyt mało uwagi poświęcano przestrzennym uwarunkowaniom wielofunkcyjnego rozwoju wsi i obszarów wiejskich, a tymczasem rozwój ten może i powinien występować w bardzo zróżnicowanych formach i postaciach, uwzględniających specyfikę regionalnych struktur społecznych – gospodarczych oraz możliwości wykorzystania zróżnicowanych lokalnych atutów i walorów (m.in. w zakresie czynników demograficznych, przyrodniczych, kapitałowych, turystycznych i innych).

Wielofunkcyjny rozwój wsi i obszarów wiejskich w ujęciu lokalnym wymaga zatem podejścia zindywidualizowanego i wariantowego, wolnego od uniwersalnego schematyzmu.

Polska, zmierzając ku integracji z Europą, musi – w procesach dostosowawczych – odpowiednio uwzględniać zasady, założenia i kierunki polityki Unii Europejskiej. W krajach EWG potrzebę regionalizacji wspólnej polityki rolnej uznano już w Traktacie Rzymskim (1958), deklarując wolę zapewnienia rozwoju rejonów zacofanych poprzez „zmniejszanie różnic występujących pomiędzy poszczególnymi regionami”. Filozofia polityki regionalnej UE oparta została o ideę i strategię spójności, zmierzającą do stopniowego zmniejszania dysproporcji regionalnych. Można bez przesady powiedzieć, że kwestia rolnictwa i obszarów wiejskich, z pełnym uwzględnieniem aspektów regionalnych, stała się jedną z głównych, jeśli nie najważniejszą (obok polityki monetarnej) sprawą, dominującą nad ostatecznym kształtem przyszłej Wspólnej Europy.

Dzięki konsekwentnej polityce regionalnej, opartej o znaczny i stale rosnący tzw. fundusz spójności i fundusz strukturalny UE, ostatnio nastąpiło tam rzeczywiście znaczące zmniejszenie rozpiętości regionalnych.

W tych warunkach stowarzyszenie Polski z UE stwarza licznym gminom naszego kraju zarówno szans i korzyści (np. poprzez umożliwienie prawa dostępu do funduszu

regionalnego Unii), jak też i zagrożenia rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich (w wyniku np. ostrej i bezpośredniej walki konkurencyjnej).

„Dochodzenie Polski do Europy” może i będzie zmieniać regionalną strukturę naszego rolnictwa i obszarów wiejskich, a tym samym strukturę regionalną całego kraju. Chodzi o to, aby zmiany regionalne nie były wynikiem przypadku i żywiołowości, lecz by uwzględniły problemy społeczno – ekonomicznej optymalizacji, również w ujęciu przestrzennym.

Jeśli Polska znajdzie się wśród krajów, które wejdą do UE, będzie mogła liczyć na subwencje służące wyrównywaniu poziomów pomiędzy najbardziej rozwiniętymi i najbardziej upośledzonymi częściami kraju. Jednak aby przyjąć te kwoty, władze samorządowe muszą posiadać plany rozwoju swoich regionów, które będą zawierać opis najważniejszych inwestycji i niezbędnych przemian.

2. Funkcja gmin

Optymalny rozwój gminy Strawczyn powinien być oparty o scenariusz społeczny, mający na celu zatrzymanie i uaktywnienie ludności oraz lepsze wykorzystanie wszystkich potencjalnych możliwości rozwoju gminy. Dotyczy to zarówno rolnictwa jak i działalności pozarolniczej.

Dla gminy Strawczyn charakterystyczny jest bardzo wysoki udział ludności utrzymującej się z rolnictwa. Tymczasem ten dział gospodarki cechuje się niską wydajnością zatrudnionych i niską dochodowością. W niezbyt sprzyjających warunkach w przeważającej części gminy rolnictwo nie jest w stanie wytworzyć wystarczającej wartości dodanej, by zapewnić pożądany wzrost gospodarczy regionu i satysfakcję materialną społeczeństwa. Dlatego dążenie do wzrostu udziału dochodów ludności wiejskiej, z bardziej wydajnych źródeł pozarolniczych, ma znaczenie strategiczne dla efektywnego rozwoju gospodarczego regionu. Osiąganie tego celu wpłynie na wzrost ogólnej zamożności społeczeństwa, a tym samym sprzyjać rozwojowi popytu wewnętrznego na dobra i usługi, co ma ogromne znaczenie dla rozwoju gminy. Duże znaczenie ma także możliwość wykorzystania motywacyjnej funkcji wzrostu dochodów dla zwiększenia ogólnej aktywności gospodarczej i społecznej mieszkańców.

Podstawowym wyznacznikiem koncepcji rozwoju terenów wiejskich jest ich wielofunkcyjność. W sferze gospodarstwa rolnego pojawia się i narasta możliwość przesuwania czynników wytwórczych między działalnością ściśle rolniczą i pozarolniczą, tzw. poszerzanie tradycyjnych wzorców aktywności gospodarczej.

W koncepcji wielofunkcyjnego rozwoju wsi zakłada się rozwój produkcji żywności poprzez rozbudowę obsługi rolnictwa, w tym rynkowej i mikrostruktury przemysłowej oraz rozwój obsługi ludności. Mikrostruktura gospodarcza winna się rozwijać głównie w działach przetwórstwa rolno-spożywczego (przerób płodów rolnych, przechowywanie, konfekcjonowanie). Intensyfikacja produkcji rolnej odbywać się będzie przez zwiększenie średniej wielkości gospodarstw, rozwój dotychczasowych oraz nowych kierunków produkcji oraz wprowadzanie szeroko pojętego postępu biologicznego do produkcji roślinnej i zwierzęcej.

W sferze społecznej należy dążyć do realizacji odpowiedniej infrastruktury społecznej i mieszkalnictwa, do przesunięcia nadwyżek siły roboczej na wsi z bezpośredniej pracy w rolnictwie do funkcji obsługi ludności związanej z rolnictwem i działalnością pozarolniczą (usługi, przedsiębiorczość, turystyka), wykorzystanie możliwości rozwoju turystyki i agroturystyki na terenie gminy.

W sferze ekologicznej niezbędna jest prawidłowa ochrona istniejących parków krajobrazowych, rezerwatów i pomników przyrody oraz prowadzenie gospodarki zgodnej z przepisami o ochronie środowiska.

3. Koncepcje rozwoju gminy

Rozwój gospodarczy zawsze ma swój terytorialny wymiar. Najczęściej ma on charakter spolaryzowany, a sprzyja temu mechanizm rynkowy. Z punktu widzenia społecznego powstaje zawsze problem zagwarantowania względnie równomiernego rozłożenia korzyści rozwoju gospodarczego w przestrzeni społeczno - gospodarczej.

Dostępność gminy jest niezbędnym warunkiem powodzenia przedsięwzięć gospodarczych. Dostępność rozumieć tu należy szeroko: zarówno w odniesieniu do informacji, jak i dóbr. W pierwszym przypadku chodzi o dalszy rozwój telefonizacji choć w ostatnich latach widoczny jest postęp w tej dziedzinie. Przypadek drugi dotyczy przede wszystkim infrastruktury niezbędnej dla transportu kołowego, ważnego ze względu na lokalizację gminy i projektowane inwestycje w turystykę i agroturystykę.

Mając na uwadze rozwój działalności gospodarczej w gminie, należy umożliwić dojazd do niej, poprawiając stan istniejących dróg lub budując nowe ich odcinki, skracające dojazd do dróg głównych. Zwiększeniu dostępności gminy, a także regionu sprzyja rozwijanie jego funkcji tranzytowej.

Dbłość o środowisko naturalne jest niezbędna dla prawidłowego rozwoju regionu i gminy. Rosnąca świadomość ekologiczna ma wielorakie oddziaływanie: na odbiorców dóbr i

usług oferowanych przez gminę (np. zdrowa żywność, wypoczynek), ale także na aktualnych i potencjalnych użytkowników (mieszkańcy, firmy). Potrzeba ochrony środowiska przyrodniczego jest szczególnie ważna na terenach rolniczych. Dlatego przy wdrażaniu strategii restrukturyzacji gospodarki niezbędne jest godzenie wszystkich funkcji środowiska i kierowanie się zasadami ekorozwoju (wzrostu zrównoważonego). Osiągnięcie tego celu wymaga rozszerzenia świadomości ekologicznej całego społeczeństwa, a zwłaszcza osób zaangażowanych w działalność gospodarczą oraz stosowania szerokiego zakresu środków administracyjno-prawnych, organizacyjno-technicznych i ekonomicznych sprzyjających pożądanym zachowaniom wobec jakości środowiska obecnie i w przyszłości. Szczególnego znaczenia nabiera problem powstrzymania degradacji środowiska na obszarach chronionych oraz tam, gdzie obecnie lub w przyszłości mogą rozwijać się funkcje rekreacyjne. Efektem osiągnięcia tego celu będzie utrzymanie istniejącego stanu środowiska, a niekiedy jego poprawa pozwalająca na bardziej harmonijny rozwój całej gminy w długim horyzoncie czasowym oraz jego uatrakcyjnienie, tak z punktu widzenia inwestorów, jak i całego społeczeństwa.

4. Mocne strony i szanse

Podstawę rozwoju gminy Strawczyn stanowią uwarunkowania naturalne, z których najważniejsze to w miarę korzystne warunki dla rozwoju rolnictwa, bardzo dobre warunki do rozwoju turystyki i rekreacji oraz dogodne położenie w stosunku do miasta Kielce.

Atrakcyjność turystyczna obszaru wynikająca z ukształtowania terenu, bogactwa szaty roślinnej i zwierzęcej oraz nieskażonego środowiska naturalnego są niewątpliwymi atutami gminy. Możliwe jest więc wprowadzenie funkcji turystyki w postaci małych form, wykorzystując w/w zalety.

Korzystna struktura demograficzna i istniejące nadwyżki siły roboczej w bezpośredniej produkcji rolnej stwarzają konieczność projektowania nowych miejsc pracy w usługach oraz przemyśle rolno-spożywczym i przetwórczym; są też szansą dla rozwoju turystyki i agroturystyki, co odpowiada założeniom we współczesnych strategiach wielokierunkowego rozwoju obszarów wiejskich.

5. Słabe strony i zagrożenia

Czynnikiem decydującym o rozwoju przestrzennym gminy są stosunkowo słabe gleby (IV-VI klasa), decydujące o dość dużej monokulturze upraw (zboża) i nie dające możliwości uzyskiwania wysokich przychodów z rolnictwa.

Destymulację rozwoju gminy stanowi słabe wyposażenie w usługi dla rolnictwa, zwłaszcza w sferze obrotu produktami rolniczymi, technicznej obsługi rolnictwa, przetwórstwa płodów rolnych, urządzeń zaopatrzenia rolnictwa w wodę i usług bytowych. Ponadto położenie gminy w bliskim sąsiedztwie miasta Kielce powoduje brak usług wyższego rzędu w jednostkach osadniczych gminy -niedostateczny rozwój bazy wypoczynkowej (noclegowej, gastronomicznej).

6. Identyfikacja atutów i możliwości, które należy wykorzystać oraz słabych stron i zagrożeń, które należy przezwyciężyć

Strony

Siły i Szanse	Słabości i Zagrożenia
1. Lokalizacja - bliskość Kielc;	1. Brak klarownych perspektyw dla rolników z drobnych gospodarstw;
2. Dobry stan dróg;	2. Ograniczenie możliwości powiększania gospodarstw;
3. Dobre połączenie gminy z innymi miejscowościami (komunikacja państwowa i prywatna);	2. Wyż demograficzny rozdrabniający gospodarstwa rolnicze;
4. Nieskażone środowisko naturalne;	4. Duże bezrobocie agrarne;
5. Duże walory przyrodnicze - Suchedniowsko-Oblegorski Park Krajobrazowy z otuliną, rezerwaty i pomniki przyrody, atrakcyjna fauna i flora, bliskość rzek;	5. Brak zainteresowania w zespołowym użytkowaniu maszyn;
6. Tradycja i historia regionu (Sienkiewicz, Żeromski);	6. Niedostateczna zasobność gospodarstw w bazę agroturystyczną;
7. Zabytki archeologiczne i przyrodnicze - Muzeum w Oblegorku;	7. Niestabilna polityka rolna państwa;

<p>8. Duża frekwencja turystów i zwiedzających;</p> <p>9. Aktywność władz samorządowych (gazyfikacja, telefonizacja, kanalizacja, oczyszczalnia ścieków, modernizacja wysypiska śmieci, budowa ośrodka rekreacyjno-sportowego);</p> <p>10. Dobra organizacja imprez kulturalnych i sportowych;</p> <p>11. Wzrost świadomości ekonomicznej i ekologicznej społeczeństwa;</p> <p>12. Występowanie atrakcyjnych obszarów dla rozwoju turystyki i rekreacji;</p> <p>13. Możliwość urządzania bazy noclegowej dla turystów bez opodatkowania;</p> <p>14. Istnienie rynków zbytu w bezpośredniej bliskości gminy;</p> <p>15. Rozwój infrastruktury obszarów wiejskich przy wykorzystywaniu środków pomocniczych;</p>	<p>8. Niska dochodowość rolnictwa;</p> <p>9. Brak większych zakładów przemysłowych;</p> <p>10. Niedozbrojenie terenu w infrastrukturę techniczną;</p> <p>11. Słabe zainteresowanie przedsiębiorców prowadzeniem produkcji;</p> <p>12. Brak zorganizowanej formy pomocy dla ewentualnych przedsiębiorców (kapitał);</p> <p>13. Niedostatecznie rozwinięta baza turystyczna;</p> <p>14. Słabe przygotowanie podmiotów gospodarczych do konkurencyjnej walki na rynkach zbytu;</p> <p>15. Przedsiębiorcy prowadzą działalność w sposób tradycyjny i działalność ta ma cechy doraźności w podejmowaniu decyzji;</p> <p>16. Mały procent przedsiębiorców sporządza plany rozwojowe;</p> <p>17. Małe zainteresowanie samorządu wspieraniem działalności indywidualnej;</p> <p>18. Brak pomysłów na rozwój;</p> <p>19. Brak zbiornika wodnego</p> <p>20. Wysoko oprocentowane kredyty,</p>
--	---

Część III. Strategia rozwoju Gminy Strawczyn

Strategia niniejsza jest zgodna z planami rozwoju województwa świętokrzyskiego i Polski

1. CEL NADRZĘDNY:

- **wzrost poziomu życia mieszkańców poprzez zrównoważony rozwój gospodarczy gminy;**

2. CELE STRATEGICZNE:

2.1. Rozbudowa infrastruktury technicznej

Cele operacyjne:

- Budowa oczyszczalni ścieków i kanalizacji.

W ślad za zwodociągowaniem powinna pójść budowa sieci kanalizacyjnej wraz z oczyszczalniami, bowiem tylko takie działania umożliwiają utrzymanie czystości środowiska. W pierwszej kolejności należy dokończyć budowę rozpoczętej kanalizacji ściekowej w Strawczynie. Docelowo potrzebna i możliwa do realizacji będzie budowa oczyszczalni ścieków w Strawczynie, oraz trzech innych oczyszczalni w miejscowościach: Chełmce, Akwizgram, Korczyn. Budowa przyzagrodowych, biologicznych oczyszczalni ścieków jest również wskazana dla większych gospodarstw lub kilku mniejszych. Inwestycje te mogą być dofinansowywane z funduszy pomocowych, lecz w dużej części są one realizowane ze środków własnych gminy i mieszkańców.

- Rozwiązanie problemu odpadów stałych.

Funkcjonujące aktualnie na terenie gminy Strawczyn, w miejscowości Promnik komunalne wysypisko śmieci gromadzi odpady komunalne i przemysłowe z terenu miasta Kielce i sąsiednich gmin. Jest ono praktycznie w pełni wykorzystane. Stąd też zachodzi potrzeba rozwiązania problemu rozbudowy wysypiska. Planowana jest dalsza rozbudowa wysypiska. Na uwagę zasługują też wnioski o utrzymanie w poszczególnych miejscowościach kontenerów na odpady stałe, co ograniczyłoby ilość „dzikich wysypisk”, a także ułatwiłoby przerób wtórny odpadów stałych. Do alternatywnych rozwiązań tego problemu należy propozycja utylizacji odpadów organicznych. W efekcie procesu biologicznej utylizacji uzyskać można wartościowy nawóz organiczny. Koszt ewentualnej budowy może pokryć Komitet Badań Naukowych oraz jeden z instytutów niemieckich, zainteresowany wdrażaniem nowej technologii. W niedługiej przyszłości zaistnieje

potrzeba segregacji odpadów stałych bezpośrednio w gospodarstwach domowych, w związku z tym istnieje potrzeba wyposażenia gospodarstw w odpowiednie pojemniki.

- Kontynuowanie budowy i modernizacji dróg celem poprawy dostępności komunikacyjnej. Faktem niezaprzeczalnym jest, że dostępność komunikacyjna gminy rzutuje na rozwój przedsiębiorczości, ściąganie kapitału zewnętrznego jak również na poprawę bytu mieszkańców. Gmina Strawczyn ma dobrze rozwiniętą sieć komunikacyjną - charakteryzuje się dobrym stanem dróg wojewódzkich i powiatowych, jednak dróg utwardzonych gminnych jest za mało, a jakość istniejących jest często zła. W tej sytuacji zachodzi pilna potrzeba szybkiej ich rozbudowy i modernizacji. Finansowanie inwestycji spoczywać będzie głównie na samorządzie lokalnym, chociaż możliwe jest również uzyskanie dofinansowania ze źródeł zewnętrznych. Podkreślić przy tym należy, że sami mieszkańcy oczekują poprawy w tym względzie.

- Telefonizacja gminy.

Aktualna liczba abonentów telefonicznych w gminie Strawczyn jest ciągle niewystarczająca zarówno z punktu widzenia rozwoju gospodarczego jak i wygody samych mieszkańców. Koszty związane z instalacją nowych numerów powinni ponosić sami abonenci, a Rada Gminy powinna stwarzać korzystne uwarunkowania ku temu. W grę wchodzi telefonizacja tradycyjna (telefony stacjonarne) oferowana przez TP SA jak również innych operatorów.

Do rozważenia pozostaje też zasadność korzystania z połączeń uzyskiwanych drogą radiową, a także telefonów komórkowych oferowanych przez operatorów sieci bezprzewodowych.

- Gazyfikacja gminy.

Brak gazyfikacji jest jednym z czynników hamujących rozwój funkcji pozarolniczych na wsi - nie sprzyja nowemu osadnictwu, ogranicza rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej.

Gmina Strawczyn nie jest zgazyfikowana. Stąd też pierwszoplanową inwestycją jest realizacja projektowanego podłączenia gminy do odgałęzienia wysokiego ciśnienia relacji: Końskie - Radoszyce - Łopuczno - Strawczyn. Stworzy to korzystniejsze warunki dla rozwoju gminy poprzez zwiększenie jej atrakcyjności dla turystów i przedsiębiorców.

Instrumenty wspierające rozwój infrastruktury technicznej

Obszary wiejskie w Polsce charakteryzują się wyraźnymi brakami w zakresie rozwoju infrastruktury technicznej. Stanowi to jedną z zasadniczych przeszkód dla wzmocnienia pozycji rejonów wiejskich jako miejsca inwestowania i zamieszkania oraz ogranicza możliwości rozwoju zarówno rolnictwa jak i funkcji pozarolniczych. Nie bez znaczenia są też aspekty ochrony środowiska - w warunkach niepełnego wyposażenia technicznego w urządzenia infrastruktury takie jak: kanalizacja, oczyszczanie ścieków, system zagospodarowania odpadów - gospodarstwa rolne i domowe na obszarach wiejskich stanowią źródło zanieczyszczeń i same są nimi zagrożone.

Poprawa stanu infrastruktury technicznej wsi jest więc jedną z najważniejszych części polityki rozwoju strukturalnego obszarów wiejskich. Zgodnie z jej założeniami i obecnym stanem prawnym, władze regionalne i lokalne uzyskały większą samodzielność w zakresie wyboru kierunków inwestowania i realizacji inwestycji, dostosowując je do aktualnych potrzeb i problemów rozwojowych gminy. Wszystkie podejmowane działania mają na celu poprawę warunków życia i pracy mieszkańców.

Rozwój infrastruktury technicznej realizowany będzie przeważnie z funduszy własnych gminy, ze znacznym dofinansowaniem (do 50% kosztów) w ramach programów BŚ, SAPARD i in. Udział budżetu państwa i budżetu nowych województw będzie wynosił co najmniej 25% całej sumy dotacji. Można również w dalszym ciągu liczyć na środki z ARiMR. Dodatkowo gmina powinna szukać innych, własnych źródeł finansowania (sprzedaż akcji, działek budowlanych, dzierżawy, pożyczki itp.).

W realizacji przedstawionych celów operacyjnych, oprócz środków finansowych, istotną rolę odgrywa również informacja i fachowe doradztwo. Obejmować one będą zagadnienia z zakresu marketingu i zarządzania, wprowadzania nowych pomysłów i rozwiązań technologicznych. Wskazują kierunki i sposoby dostosowywania się do wymogów Unii Europejskiej oraz możliwości skorzystania z jej środków finansowych. Fachowe doradztwo i informacja mają również znaczenie przy przełamywaniu barier mentalnościowych.

2.2. Rozwój rolnictwa

Cele operacyjne:

- **Produkcja roślinna**

Niezbyt dobre gleby jakie występują w gminie Strawczyn (IV - VI klasa) wpłynęły istotnie na niską wartość rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Stąd też na tym terenie nie mogą

być uprawiane wszystkie gatunki roślin uprawnych, a jedynie mniej wymagające lecz równocześnie niżej plonujące. Ze względów ekonomicznych nieopłacalna jest produkcja roślinna na glebach klasy VI. Dlatego w planach gminnych część z nich została przeznaczona do zalesienia. Na pozostałych są i będą uprawiane rośliny zbożowe, głównie żyto - obecnie 36,45% w strukturze zasiewów, pszenica – 14,97% oraz mieszanki i inne zboża - 25,28%, a także ziemniaki – 18,3%, warzywa gruntowe - 1,5%. Nie są uprawiane, bądź też na niewielkiej powierzchni, rośliny strączkowe jadalne, włókniste, buraki cukrowe, tytoń i rzepak.

Korzystną tendencją jest systematycznie rosnąca w ostatnich latach powierzchnia uprawy warzyw. Bardzo duże możliwości tkwią w produkcji i przetwórstwie owoców i warzyw, roślin strączkowych, ziół, runa leśnego. Dużą powierzchnię zajmują uprawy truskawek, jak również fasoli, porzeczek, malin, cebuli i kapusty. Pod względem uprawy truskawek województwo świętokrzyskie i gmina Strawczyn należą do krajowych potentatów. Warto więc wykorzystać możliwości, jakie stwarza ta gałąź produkcji rolniczej. Prezentowana struktura upraw dostosowana jest zarówno do warunków przyrodniczych jak i ekonomicznych w gminie - uwzględnia ona zarówno możliwości samozaopatrzenia, jak i zbytu produktów rolnych.

Biorąc pod uwagę wyżej wymienione czynniki w ostatnich latach zmniejszył się areal upraw mniej opłacalnych i trudno zbywalnych (burak cukrowy, rzepak, tytoń), które są stopniowo zastępowane roślinami przemysłowymi, sadowniczymi i warzywami. Jest to tendencja bardziej racjonalna, pozwalająca na intensyfikację produkcji w małych gospodarstwach, co jest dla nich szansą w nowej sytuacji rynkowej.

Przy tradycyjnej organizacji produkcji rolniczej nie można zmienić warunków ekonomicznych; można jedynie łagodzić ich negatywne oddziaływanie stosując odpowiednie technologie uprawy. Natomiast w sposób istotny wpłynąć można na możliwości zbytu ziemioplodów. Jednak gospodarka rynkowa wymusza dostosowanie jakości surowca i jego przygotowania do sprzedaży, do życzeń klientów. Stąd też jakość ziemioplodów musi wyraźnie wzrosnąć (obecnie jest bardzo niska), dzięki czemu możliwe będzie zdobycie nowych rynków zbytu. Najlepiej byłoby, gdyby były to rynki hurtowe np. giełdy lub też dostawa do zakładów przetwórczych. Ale takich odbiorców interesują jedynie duże partie towarów. Małoobszarowe gospodarstwa rolne, które dominują w gminie (średnia powierzchnia gospodarstwa 4,93ha), nie są w stanie spełnić takich wymogów - zarówno pod względem jakościowym, jak i ilościowym produkowanych towarów. W tej sytuacji należałoby doprowadzić do połączenia się drobnych producentów rolnych w zespoły

marketingowe, zrzeszenia, a najlepiej spółdzielnie. Wówczas staliby się znaczącymi partnerami zarówno dla odbiorców płodów rolnych jak i dostawców środków produkcji. Praktyka pokazała możliwości efektywnego funkcjonowania takich struktur organizacyjnych.

Znowelizowana ustawa o spółdzielczości oraz ustawa o izbach rolniczych winny stymulować, a nawet wymuszać spółdzielcze formy współdziałania rolników. Dotyczyć one powinny skutecznego przeciwdziałania trudnościom w zbyciu produktów rolnych oraz pomóc w uniezależnieniu się od nie zawsze wiarygodnych handlowców, organizujących skup płodów rolnych okazjonalnie. Spółdzielczość rolnicza, izby rolnicze, zorganizowane branżowe związki i koła producentów ściśle współpracujące ze sobą będą miały decydujący wpływ na organizowanie rynku półhurtowego, hurtowego, a ostatecznie na utworzenie giełdy (aukcji) produktów rolnych. One będą decydować o rozwoju nowych form przedsiębiorczości w różnych branżach (grupach marketingowych) związkach gospodarczych, biurach maklerskich, spółkach i prywatnych formach działalności usługowej. Z racji posiadania możliwości prowadzenia działalności gospodarczej, te formy samoorganizacji rolników będą służyć pomocą w rejonach koncentracji małych i średnich gospodarstw rolnych oraz specjalizujących się w produkcji sadowniczej, warzywniczej itp. Z proponowanej formy pomocy mogliby skorzystać zwłaszcza mieszkańcy Oblęgorka i okolic, gdzie, ze względu na dobrą jakość gleb, istnieje możliwość rozwoju sadownictwa i przetwórstwa owocowo-warzywnego. Zrzeszenia producentów zgodnie ze swym statutem decydować będą o sposobie wykorzystania środków finansowych pochodzących z budżetu państwa, pożyczek zagranicznych, kredytów bankowych, kredytów samorządowych i środków własnych podmiotów gospodarczych.

Dla sektora rolnego problem gruntownej przebudowy spółdzielczości wiejskiej ma bardzo duże znaczenie, zarówno ze względu na tradycje jak i wartość majątku będącego w dyspozycji tego sektora.

Działania w tym zakresie będą ukierunkowane na:

- wspomaganie samoorganizowania się, ustalenie właściwych form organizacyjnych oraz zasad zarządzania i działalności.

Pojawiające się w okresie wprowadzania gospodarki rynkowej trudności w gospodarowaniu można przezwyciężyć poprzez stworzenie organizacji rolników specjalizujących się w określonych kierunkach produkcji. Celem utworzenia grup producentów jest zachęcenie rolników do podejmowania inicjatyw w poszukiwaniu najlepszych warunków zbytu, wytwarzania produktów o wysokiej jakości i uzyskanie ceny wyższej niż przeciętna, wspólne użytkowanie maszyn i urządzeń będących w ich posiadaniu.

Organizacja tych grup ułatwi zdobycie nowych rynków zbytu, uściśli powiązania pomiędzy producentami a odbiorcami (przemysł rolno-spożywczy). Umożliwić będzie zawieranie korzystnych umów. W konsekwencji spowoduje rozwój tych gospodarstw i poprawi ich rentowność. Warunkiem powodzenia jest pomoc w organizacji tych zespołów oraz przeprowadzenie szeregu szkoleń specjalistycznych, szczególnie w zakresie:

- ekonomiki i marketingu produkcji rolnej,
- wykorzystania informacji rynkowej i badań rynku,
- prawodawstwa rolnego,
- efektywnych technologii produkcji.

W poszczególnych grupach wybrani liderzy będą reprezentować rolników na zewnątrz, np. negocjować warunki zbytu produktów itp. Na terenie gminy zorganizowane mogą być grupy rolników specjalizujących się w produkcji: zbóż, ziemniaków, mleka, żywca wołowego i wieprzowego, owoców i warzyw.

Niezbędnym jest stworzenie zrzeszeń producentów warzyw, zbudowanie przechowalni i konfekcjonowanie warzyw. Pomocne w tym zakresie mogłoby być centrum wspierania przedsiębiorczości. W ten sposób koszty produkcji ulegną zmniejszeniu (przy jednoczesnym wzroście jakości) oraz stworzone zostaną możliwości zbytu produktów.

Można też rozważać wprowadzenie do uprawy mało znanych gatunków roślin strączkowych typu soczewica czy lędźwiany, a także szparagi. W każdym przypadku należy dobrze rozeznaczyć rynek, przeanalizować konkurencję i utrzymać wysoką jakość produktów.

Inną formą zrzeszenia drobnych rolnych producentów jest ich powiązanie się umowami z gospodarstwami wielkoobszarowymi mającymi wysokie zbiory i magazyny celem wspólnego sprzedawania płodów rolnych. Na przeszkodzie w realizacji zamierzeń może stanąć bariera mentalnościowa, wyraźna głównie wśród rolników indywidualnych, a wynikająca z niekorzystnych tradycji spółdzielczych. Dotyczy to zarówno powiązania się umowami kooperacyjnymi jak i tworzenia zrzeszeń lub spółdzielni.

Integracja pionowa ma za zadanie tak zorganizować produkcję i przetwórstwo płodów rolnych, aby działania te były opłacalne i aby nie dochodziło do konfliktów między rolnikiem - producentem, a jak to występuje w obiegowej opinii, wyzyskującym go przetwórcą bądź też pośrednikiem. Przykłady takiej integracji pionowej znane są w Polsce. Producenci aronii zorganizowali się i utworzyli spółdzielnię przetwarzającą te owoce i sprzedającą wyrób finalny. Owoce aronii z zewnątrz spółdzielni kupowane są wyłącznie wówczas, gdy sami spółdzielcy nie są w stanie pokryć zapotrzebowania przetwórci. Podobnie jest z ziemniakami

i warzywami gdzie zrzeszeni rolnicy przechowują, konfekcjonują a następnie sprzedają towar w supermarketach. Taka forma działalności uwzględnia aspekt rynkowy, ale jest trudna do wprowadzenia z uwagi na brak kapitału oraz mentalność samych rolników.

Jedną z szans zwiększenia rynku zbytu dla produktów rolniczych jest rozwój sportu, turystyki i agroturystyki, jak również tworzenie zielonych szkół bądź też jednostek opieki nad ludźmi starszymi czy rehabilitacji niepełnosprawnych. Pod potrzeby tych jednostek mogłyby być produkowane warzywa, owoce, ziemniaki a także specyficzne gatunki takie jak soczewica, nut i lędźwiany.

Intensyfikację produkcji rolniczej na terenie gminy ograniczają przepisy dotyczące ochrony środowiska i rozbudowany system obszarów prawnie chronionych. Ograniczenia te stwarzają specyficzne możliwości stopniowego rozwoju rolnictwa ekologicznego, uzależnionego jednak od podnoszenia kwalifikacji rolników, organizacji produkcji i zbytu zdrowej żywności. Są one również szansą dla rozwoju połączonych funkcji produkcyjnych rolnictwa z organizacją rozproszonej bazy rekreacyjnej i turystycznej, wykorzystującej nieskażone środowisko naturalne. Może to zaowocować rozwojem produkcji żywności metodami ekologicznymi w małych gospodarstwach z jednoczesną obsługą agroturystyczną. Zrealizowanie powyższej koncepcji stwarza szansę ekonomicznego i proekologicznego wykorzystania znacznej liczby ludności zamieszkującej wieś, co pozwoli na znaczne ograniczenie bezrobocia agrarnego.

Dla gminy Strawczyn szansą może być rozwijanie ekologicznej i integrowanej metody produkcji rolniczej, głównie przez mniejsze obszarowo gospodarstwa. Stwarza to możliwość produkcji tzw. zdrowej żywności, uprawy ziół, co pozwoli zaistnieć na rynkach zachodnich, poszukujących produktów o wysokiej wartości. Produkcja zdrowej żywności pochodzącej z gospodarstw ekologicznych winna być konkurencyjna i stanowić źródło dochodu dla wyżej wymienionych gospodarstw. Gospodarstwa ekologiczne muszą mieć zagwarantowane długoterminowe, preferencyjne kredyty na cele produkcyjne oraz możliwości zbytu produktów i pełne doradztwo z tego zakresu. W tym względzie mogą liczyć na pomoc ośrodków doradczych - WODR w Modliszewicach, ZGRiE „EKOROL”.

W dążeniach do wykreowania nowego, odpowiadającego specyfice regionalnej profilu rolnictwa należy wykorzystać doświadczenia rolników zamieszkałych w tych rejonach województwa, gdzie istnieje głęboka tradycja specjalizacji produkcji. Lokalne inicjatywy specjalizacji upraw (np. truskawka, sadownictwo, zioła w gminie Strawczyn) wymuszą z czasem powstanie odpowiedniej sieci przetwórczej, co zagwarantuje nowe miejsca pracy poza rolnictwem i ograniczy bezrobocie agrarne.

Sposobem na rozwiązanie trudnej sytuacji w rolnictwie i na wsi jest też niekonwencjonalna produkcja roślinna. Na uwagę zasługuje uprawa roślin energetycznych, np. rzepak, trawa słoniowa. Pozwoli to na wyłączenie części gruntów z produkcji rolniczej, obniży koszty, jak również będzie uzasadnione pod względem ekonomicznym. W tym wypadku konieczne jest rozeznanie w firmach już istniejących, związanych z proponowanym kierunkiem działalności.

Korzystna byłaby również zmiana struktury dotychczasowych upraw w gminie.

Do gatunków, których udział w strukturze zasiewów powinien wzrastać należą: ze zbóż - pszenica, jęczmień oraz pszenżyto; z roślin okopowych –ziemniaki; z oleistych – rzepak; a ze specjalnych - tytoń, zioła oraz warzywa (truskawki, fasola).

Pszenica, w przypadku doboru wysokoglutenowych odmian oraz prowadzenia poprawnie wykonywanych zabiegów agrotechnicznych może być sprzedawana do jednostek przemysłu spożywczego. Natomiast odmiany niskoglutenowe, pszenżyto oraz jęczmień mogą być komponentem do produkcji pasz treściwych. Ze względów ekonomicznych wskazanym byłoby stworzyć mieszalnię pasz na terenie gminy (spółdzielczą lub prywatną np. hodowcy).

Pastewne wykorzystanie ziemniaków docelowo będzie maleć. Przewidywany jest natomiast wzrost zapotrzebowania na ziemniaki do przetwórstwa, a szczególnie do produkcji frytek, czipsów itp. Jednak wymagania jakościowe stawiane takim ziemniakom są duże. Dotyczy to zarówno odmian jak i agrotechniki. Brak do niedawna polskich odmian powodował import ziemniaków przemysłowych bądź też uprawę odmian zagranicznych w Polsce. Jednak odmiany zagraniczne uprawiane w naszych warunkach klimatycznych źle plonowały. Wyhodowanie polskich odmian stwarza szanse rozszerzenia uprawy ziemniaków przemysłowych. W najbliższej przyszłości wzrośnie zapotrzebowanie na jednolite odmianowo ziemniaki jadalne. Konfekcjonowanie bulw podniesie ich atrakcyjność dla nabywcy.

W jednym i drugim przypadku podstawowym warunkiem rozszerzenia uprawy tego gatunku jest znalezienie stałego odbiorcy. Może nim być np. Mc Donald's, supermarkety lub też giełda rolna. Z tego względu należy inspirować rozszerzenie zakresu usług Giełdy Rolnej w Kielcach. Instytucja Giełdy tworzy szanse na ukierunkowanie produkcji rolnej, zorganizowanie sprzedaży, integrację Kielc ze środowiskiem wiejskim.

W każdym przypadku posiadanie przechowalni ziemniaków byłoby korzystne. Znajdujące się w gminie nie zagospodarowane obiekty stwarzają szansę budowy przechowalni niewielkim kosztem. Najtańszą przechowalnią gospodarczą jest np. adaptowana stodoła. Adaptacja wymaga ocieplenia ścian, wykonania stropu ocieplanego i zastosowania systemu wentylacji.

Docieplenie ściany może być wykonane przy użyciu styropianu lub wełny mineralnej. Budowa przechowalni, jak i jej wyposażenie jest poważną inwestycją np. koszt budowy przechowalni o pojemności 200 ton wynosił w 1996 r. 60 tys. PLN, czyli 300 PLN na tonę. Gdyby do analizy opłacalności przyjąć sezon 1994/95, w którym nastąpiła tak duża wyżka cen ziemniaków wiosną w stosunku do cen jesiennych (300%), to można by powiedzieć, że koszt budowy przechowalni zostanie zwrócony w ciągu jednego sezonu.

Należy jednak wiedzieć, że ziemniaki jadalne podlegają szczególnie dużym wahaniom cen w zależności od urodzaju. Przy dużym urodzaju wzrost ceny wiosną wynosi średnio 20-30%, co nie zawsze pokrywa koszty przechowywania, wynoszące średnio 25% ceny jesiennej. Występują jednak krótkie okresy zimą, gdzie wzrost cen jest znaczny, co jest związane z utrudnionym dostępem do ziemniaków kopcowanych. W tym przypadku rolnik, który posiada przechowalnię jest w stanie wykorzystać dobrą koniunkturę i zarobić.

Wysokie bezrobocie oraz rozdrobnienie gospodarstw powoduje, że w gminie na większą skalę powinny być uprawiane rośliny pracochłonne. Należą do nich min. truskawki, tytoń i zioła. Te ostatnie mogą też być pozyskiwane z form dzikich, wykorzystując bogactwo Parku Krajobrazowego i jego otuliny. Również w tym przypadku warunkiem powiększenia arealu ich uprawy jest znalezienie stabilnego rynku zbytu. Budowa w najbliższej przyszłości w gminie Strawczyn dużego zakładu przetwórstwa owoców lub warzyw jest mało prawdopodobna z uwagi głównie na koszty. Dlatego też szansę na zbyt tworzą zakłady tego typu zlokalizowane poza gminą lub też giełdy hurtowe np. Przedsiębiorstwo Przemysłu Owocowo - Warzywnego „Agros” Pińczów.

Uprawą „przyszłościową” dla gminy Strawczyn jest tytoń. Jest to roślina pracochłonna, o dużych możliwościach zbytu i dość dobrej gwarancji cenowej, co decyduje o opłacalności produkcji. Należy więc dążyć do zwiększenia powierzchni jej uprawy.

Z uwagi na rosnące zapotrzebowanie na tytoń w Polsce, koniecznym staje się rozważenie możliwości zwiększenia uprawy tej rośliny na terenie gminy Strawczyn. Podejmując konkretne działania w tym kierunku, należy uwzględnić aktualne wymagania stawiane przez konsumentów i odbiorców. Dotyczy to szczególnie wymogów jakościowych. Podwyższenie jakości osiągnie się przez uprawę odpowiednich odmian (postęp biologiczny), prawidłową technologię uprawy (zabiegi agrotechniczne, nawożenie i ochrona) i suszenia. W dającej się przewidzieć przyszłości będzie istniał rynek zbytu na uprawiany w Polsce tytoń typu Virginia i Burley. Gwarantują to zapisy dokonane w trakcie prywatyzacji zakładów tytoniowych, a także zapotrzebowanie na tzw. „wypełniacz”. W praktyce najlepiej jest powiązać się z najbliższą firmą działającą na tym terenie. Możliwa jest też kontraktacja

tytoniu w firmie dealerskiej np. „Uniwersal”. Zakłady te prowadzą kontraktację, doradztwo i skup tytoniu. Pomagają też w modernizacji bazy surowcowej np. dotując budowę suszarni. Zainteresowane są podpisaniem umów kontraktacyjnych jedynie z plantatorami uprawiającymi tytoń na powierzchni większej niż 1 hektar. Ci plantatorzy muszą dostosować technologie uprawy do ich zaleceń (szerokie rozstawy rzędów, ogławianie, pasynkowanie, zbiór piętrami, odpowiednie suszenie). Konieczna jest więc budowa nowoczesnych suszarni na terenie gminy. Będą one sterowane komputerowo, co gwarantuje uzyskanie plonów wyższej jakości. Istniejące lub nowo budowane suszarnie tytoniu mogą też być wykorzystane do suszenia innych płodów rolnych - owoców, warzyw, a nawet ziół. Zapotrzebowanie na zioła w ostatnich latach rośnie. Warunkiem ich uprawy jest jednak nieskażone środowisko. Tym atutem gmina Strawczyn dysponuje.

Podkreślić jednak należy, że w każdym przypadku w celu poprawy jakości ziemiopłodów niezbędna jest poprawa agrotechniki, a niekiedy całkowita zmiana technologii uprawy. Często pociąga to za sobą wysokie koszty, przekraczające nieraz możliwości producenta. W tych przypadkach można korzystać z preferencyjnych kredytów branżowych lub też regionalnych.

Jednym z celów tworzenia grup producenckich (niezależnie od rodzaju przedsięwzięcia) jest obniżenie kosztów produkcji poprzez m.in. wspólne użytkowanie maszyn i urządzeń.

Na terenie gminy powstaną lub też wznowią działalność jednostki świadczące usługi dla rolnictwa. Będzie to m.in. ochrona roślin. Nowa ustawa przewiduje ostre restrykcje za nieprzestrzeganie obowiązujących zasad w tej działalności. Będzie też rosło, w miarę bogacenia się społeczeństwa, zapotrzebowanie na usługowe naprawy maszyn i urządzeń. W obiektach mogą być produkowane proste narzędzia rolnicze.

W przypadku braku własnych suszarni i magazynów przez zrzeszenie producentów zbóż może powstać też zapotrzebowanie na usługowe suszenie i magazynowanie zboża. Pożyteczna jest współpraca z przedsiębiorstwami branży rolno - spożywczej i przemysłowej, w tym z „PZZ” w Kielcach.

- **Produkcja zwierzęca**

W gminie Strawczyn znaczna część produkcji zwierzęcej, podobnie jak roślinnej, przeznaczana jest na samozaopatrzenie. Dotyczy to przede wszystkim mleka jak również żywca wieprzowego, co potwierdziły wyniki ostatniego spisu rolnego. O wielkości i kierunku towarowej produkcji zwierzęcej decyduje rynek zbytu i opłacalność. Na koszty istotny wpływ

wywierają pasze. Mogą one pochodzić z własnej produkcji roślinnej uzupełnianej niezbędnymi dodatkami. Hodowcy mogą też podpisać korzystne umowy z producentami pasz treściwych. Korzyści polegają m.in. na opóźnionych terminach płatności jak również bezpłatnym nadzorze weterynaryjnym. Również istotne jest aby wynaleźć i podpisać korzystne umowy z odbiorcami, niekoniecznie najbliższymi.

Trzoda chlewna utrzymywana jest głównie na samozaopatrzenie. Nieznaczna część jest sprzedawana zakładom mięsnym. Jednak hodowane powszechnie rasy oraz tradycyjny sposób żywienia i hodowli sprawiają, że mięsność trzody chlewnej jest niska, a tym samym niska jest uzyskiwana opłacalność. Z takiej masy mięsnej nie można bowiem wyprodukować wyrobów o wysokiej jakości, czego oczekują konsumenci. Stąd też producenci wędlin sprowadzają np. szynki z Holandii. Zainteresowani są bardzo zakupem w kraju tusz wysoko mięsnych pochodzących ze specjalnych ras odpowiednio żywionych.

Gospodarstwa hodowlane są w stanie dostarczyć rolnikom indywidualnym odpowiednie rasy trzody, a ODR instruktaż w zakresie żywienia. W ten sposób można powiększyć stado i poprawić opłacalność hodowli, gdyż cena takich tusz jest wyższa, podobnie jak rynek zbytu. Wprawdzie odbiorcy zza wschodniej granicy ciągle preferują wysoko otłuszczone tusze, lecz i tam po pewnym czasie nastąpi zmiana upodobań w kierunku wzrostu spożycia mięsa, a nie tłuszczu.

Niewątpliwie elementem stymulującym wzrost zainteresowania produkcją wieprzowiny jest usytuowanie na terenie województwa (i w bliskim sąsiedztwie gminy) dwóch znaczących przetwórców o wysokich mocach przerobowych, tj. Zakładów Mięsnych „CONSTAR” S.A. w Starachowicach oraz przedsiębiorstwa Przemysłu Mięsnego S.A. w Kielcach. Podobne problemy i struktura chowu i hodowli trzody chlewnej w woj. radomskim przyczyniły się do opracowania wspólnego programu restrukturyzacji produkcji trzody chlewnej i sektora przetwórstwa mięsnego w Regionie Kielecko - Radomskim.

Użytki zielone stanowią znaczny (26,8%) odsetek użytków rolnych. Fakt ten uzasadnia proponowany kierunek rozwoju bydła zarówno mlecznego, jak i mięsnego. Aktualny stan, kiedy na 100 hektarów UR przypada niewiele ponad 9 krów, nie jest do przyjęcia w dłuższym okresie czasu. Zły stan w tej dziedzinie hodowli (mała wydajność mleka i niedostateczne przyrosty) pogłębia jeszcze bardziej brak zróżnicowania genetycznego (krycie osobnikami blisko spokrewnionymi). W tej sytuacji koniecznością staje się wprowadzenie inseminacji bądź też po jednym buhaju rasy mięsnej i mlecznej. W ten sposób powoli poprawiany byłby stan genetyczny pogłowia bydła. Czynnikiem przyśpieszającym ten proces byłoby zapewne wsparcie finansowe Urzędu Gminy. Należy również zaznaczyć, że w

ostatnim czasie powstały w województwie, podobnie jak w pozostałych województwach, profesjonalne programy rozwoju produkcji bydła mięsnego, restrukturyzacji i modernizacji mleczarstwa. Założeniem programu rozwoju produkcji bydła mięsnego jest w głównej mierze krzyżowanie ras mięsnych z bydłem miejscowym (ogólnoużytkowym) i ma stanowić uzupełnienie programu restrukturyzacji i modernizacji mleczarstwa.

W wyniku wzrostu popytu na młode bydło rzeźne, coraz popularniejszym kierunkiem chowu staje się międzyrasowe krzyżowanie krów miejscowych z rasami mięsnymi i sprzedaż cieląt lub młodego bydła opasowego.

Innym, znacznie efektywniejszym lecz jednocześnie droższym, sposobem uzdrowienia sytuacji jest zakup bydła odpowiednich ras. Wskazaniem byłoby prowadzenie ekstensywnego (na nadrzecznych łąkach) chowu bydła ras mięsnych. Taki kierunek ma przyszłość z uwagi na uwarunkowania przyrodnicze, preferencje konsumentów i niskie koszty opasu.

Towarowa hodowla krów mlecznych ma sens jedynie wówczas, gdy jest solidny odbiorca oferujący opłacalne ceny, a jednocześnie wydajność jest wysoka a jakość mleka dobra. Uzyskanie takich efektów w gospodarstwie przeciętnego rolnika jest trudne z uwagi na duży koszt (szczególnie zakupu krów). Również i w tym przypadku można byłoby nabywać bydło z gospodarstw hodowlanych o dobrych cechach uwarunkowanych genetycznie. Branżowe programy umożliwiają pozyskanie niskoprocentowanych kredytów na ten cel. Pośrednim rozwiązaniem jest krycie krów mlecznych nasieniem ras mięsnych.

Docelowo towarowymi gospodarstwami w produkcji mleka zostaną te, które będą dysponować specjalistyczną aparaturą do udoju i natychmiastowego jego składowania. Konieczna jest specjalizacja w produkcji mleka jak również hodowli bydła mięsnego. Koncentracja tej ostatniej produkcji powinna być w rejonach o dużym udziale użytków zielonych. Ograniczeniem zaś są niskie ceny i aktualne kłopoty ze zbytem, a także wysoki koszt nabycia materiału reprodukcyjnego. Problemem jest stosunkowo duża ilość dostawców mleka związana z rozdrobnieniem gospodarstw rolnych, co ma bezpośredni wpływ na jakość pozyskiwanego surowca i koszty produkcji.

Obserwacja rynku artykułów spożywczych wskazuje na celowość uzupełnienia produkcji zwierzęcej o mleko kozie i jego przetwory. Korzystne warunki produkcji i zbytu tych produktów są wystarczającym czynnikiem motywacyjnym do samoistnego rozwoju chowu i produkcji na wielką skalę.

Na uwagę zasługuje fakt funkcjonowania dobrej bazy przetwórczej na terenie województwa, a zwłaszcza w bliskim sąsiedztwie gminy Strawczyn. Zorganizowana jest ona w ośmiu okręgowych spółdzielniach mleczarskich: w Chmielniku, Jędrzejowie, Kielcach, Końskich,

Miechowie, Ostrowcu Świętokrzyskim, Włoszczowie i Wójczy, co jest niekwestionowanym atutem dla rozwoju tego kierunku hodowli. Prawidłowe wykorzystanie hodowli bydła, z uwzględnieniem warunków naturalnych, stanu środowiska i wymagań konsumentów może stać się jednym z kierunków rozwoju gminy i źródłem dochodów dla części mieszkańców gminy.

Hodowla zwierząt prowadzona na szerszą skalę dostarczy odpowiedniej ilości nawozów organicznych, które mogą zostać wykorzystane do nawożenia gleb lekkich, przez co wzrośnie plonowanie roślin. Proponowane rozwiązanie jest też zgodne z wymogami ochrony środowiska, gdyż w sposób istotny wpływa na ograniczenie zanieczyszczenia środowiska, co ma duże znaczenie dla przyszłości gminy.

W gminie Strawczyn może rozwijać się również hodowla koni wierzchowych, które stanowiłyby jedną z atrakcji turystycznych. Jako trasy „wycieczek konnych” mogą być wykorzystane drogi wewnątrzgminne (zwłaszcza niższych klas - polne, dojazdowe i in.) jak również szlaki turystyczne na terenie Suchedniowsko -Oblęgorskiego Parku Krajobrazowego.

• **Przetwórstwo rolno - spożywcze**

W gminie Strawczyn brak jest większych zakładów tej branży. W większości są to drobne zakłady prywatne zatrudniające kilka osób. Z uwagi na różnorodną strukturę upraw rysuje się konieczność rozwinięcia bazy przechowalniczej i przetwórczej, aby wykorzystać większość produkcji roślinnej gminy.

Biorąc pod uwagę aspekty ekonomiczne (sytuację finansową gminy, ewentualne zewnętrzne źródła dofinansowania) najbardziej realne są działania zmierzające do budowy lub modernizacji wszelkiego typu suszarni dla różnych gatunków roślin np. tytoniu, ziół, owoców, warzyw i nasion zbóż.

Ewentualny wzrost hodowli zwierząt może pociągnąć za sobą konieczność budowy mieszalni pasz lub też nawet koncentratów białkowych.

Z uwagi na bardzo poważny regres w rolnictwie gminy Strawczyn, przy jednoczesnym braku kapitału własnego, przewidywany wzrost produkcji będzie bardzo powolny. Jednak jego tempo może być przyspieszone pod wpływem aktywizujących działań Rady Gminy i jej organów wykonawczych. Dużą rolę odgrywać tu będą: fachowe doradztwo, prawidłowo prowadzone szkolenia wskazujące nowe rozwiązania w przetwórstwie płodów rolnych oraz kompleksowa informacja z zakresu przetwórstwa i przedsiębiorczości. Działania te pomogą przełamać w wielu mieszkańcach gminy niewiarę w sukces, są szansą dla rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości.

Instrumenty wspomagające rozwój rolnictwa

Pozycja rolnictwa w Polsce oraz rolników na rynku produktów rolno - spożywczych jest bardzo słaba. Wraz z transformacją ustrojową nastąpiła znacząca dezintegracja istniejących kanałów marketingowych produktów rolnych. Nowo tworzone i odradzające się struktury zbytu produktów rolnych i zaopatrzenia w środki produkcji powstają i rozwijają się przy bardzo małym udziale samych producentów rolnych.

Jak wynika z przedstawionych wyżej danych, do najważniejszych problemów producentów rolnych, do których rozwiązania mogą się przyczynić różne formy pomocy ze strony państwa, należą: duże rozdrobnienie produkcji, utrudnienia lub niemożność wprowadzenia postępu biologicznego, niski poziom wiedzy i umiejętności marketingowych rolników, brak wyspecjalizowanych organizacji zajmujących się zagadnieniami szeroko pojętego marketingu (w tym promocji produktów rolno - spożywczych) oraz słabość systemu informacji rynkowej. Czynniki te, w połączeniu ze zmianami dokonującymi się równocześnie w Polsce, doprowadziły do wyraźnego pogorszenia sytuacji ekonomicznej większości gospodarstw rolnych. Podstawowym powodem pogorszenia sytuacji ekonomicznej były przede wszystkim niekorzystne dla rolników relacje cenowe, oraz wynikające z obniżenia popytu, zmniejszenie sprzedaży produktów rolnych. Niebagatelny wpływ na problemy ze zbytem miała też słaba jakość oferowanych produktów rolnych pochodzenia roślinnego i zwierzęcego.

Poprawie sytuacji w rolnictwie służą instrumenty wspomagające, obejmujące zarówno działania finansowe, jak i doradcze. Wymienić tutaj należy dotacje budżetowe dla rolników, zwłaszcza prowadzących stada zarodowe i zachowawcze wybranych gatunków i ras zwierząt gospodarskich. Można też liczyć na pewne dotacje z budżetu państwa, z ARiMR oraz na przybliżenie systemu dotowania do rozwiązań Unii Europejskiej. W szczególny sposób powinny być potraktowane grupy producentów rolnych, które mogą liczyć na dotacje na wsparcie działalności administracyjnej, kredyty preferencyjne, zwolnienia z podatku od nieruchomości, zwolnienia z podatku od osób prawnych kwot przeznaczonych przez grupy i ich związki na realizację celów statutowych, inwestycje i fundusz rezerwowy. Działania te mają na celu wspieranie grup producentów rolnych.

Instrumentem wspomagającym rozwój rolnictwa, którego znaczenia nie wolno pomniejszać, jest profesjonalne świadczenie usług z dziedziny doradztwa technologicznego, ekonomicznego i organizacyjnego dla rolników. Korzystnym byłoby utworzenie zintegrowanego systemu informacji rolniczej i rynkowej oraz wspierania jego działalności

poprzez bezpośrednie finansowanie instytucji pełniących funkcje zbierania, przetwarzania i rozpowszechniania przetworzonej informacji. Obecnie funkcje te pełnią Ośrodki Doradztwa Rolniczego. Dofinansowanie ze środków publicznych części kosztów doradztwa rolniczego, stanowić będzie pomoc dla osób prawnych i podmiotów podejmujących lub prowadzących działalność gospodarczą. Istotnym zagadnieniem jest sposób rozdysponowania pomocy przeznaczonej na ten cel, dofinansowanie lub kierowanie do rolników - producentów, grup producentów i ich związków, a nie do instytucji usługowych.

Sytuację ekonomiczną polskiego rolnictwa można poprawić, wspierając działania mające na celu wdrażanie postępu biologicznego do produkcji roślinnej i zwierzęcej. Z punktu widzenia sprawności i efektywności procesów modernizacyjnych, wspieranie postępu biologicznego wykazuje przewagę nad innymi instrumentami. Szersze wykorzystanie postępu jest obecnie jedną z szans polskiego rolnictwa, gdyż pozwala na podniesienie jakości produkcji. Dodatkowym argumentem jest fakt, że postęp biologiczny jest przyjazny środowisku naturalnemu, co daje możliwość zwiększenia produkcji żywności ekologicznej. W przypadku produkcji zwierzęcej należy stworzyć warunki do wprowadzenia programów doskonalenia wartości użytkowej zwierząt oraz wspierania produkcji elitarnego materiału hodowlanego. Produkcja roślinna powinna być wielokierunkowa, z uwzględnieniem aspektów ekologicznych i zapotrzebowań konsumentów. Wprowadzając postęp biologiczny zakłada się stosowanie zasad obowiązujących w Unii Europejskiej (bezpośrednia dotacja do produkcji przy jednoczesnym kwotowaniu jej wysokości).

Podobnie jak w wyżej wymienionych instrumentach niezbędne są: fachowe doradztwo i dokładna informacja, docierające do zainteresowanych grup społecznych.

2.3. Rozwój przedsiębiorczości lokalnej oraz pozyskiwanie kapitału zewnętrznego; wielofunkcyjny rozwój wsi

Cele operacyjne:

Podstawowym wyznacznikiem koncepcji rozwoju terenów wiejskich i wiejskich społeczności lokalnych jest „dodawanie” do tradycyjnych działalności rolniczej innych sfer produkcyjnej wytwórczości pozarolniczej i usług, jednakże zlokalizowanych na ogół w obrębie tych społeczności. Charakterystykę podstawowych procesów wielofunkcyjności można ująć następująco:

- Stymulowanie tworzenia miejsc pracy na wsi niezwiązanych bezpośrednio z pracą w rolnictwie poprzez wspieranie rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości szczególnie w przetwórstwie rolno-spożywczym, turystyce i agroturystyce;

- Przyciąganie inwestorów zewnętrznych poprzez stosowanie zachęt w tym ulg podatkowych. Opracowaniu ofert lokalnych w zakresie możliwości i warunków inwestowania;
- Wspieranie finansowe i organizacyjne lokalnych inicjatyw gospodarczych;
- Stymulowanie przez Radę Gminy Strawczyn powstawania wspólnych przedsięwzięć i nawiązywanie współpracy gospodarczej pomiędzy podmiotami lokalnymi i zewnętrznymi;
- Utworzenie Gminnego Centrum Wspierania Przedsiębiorczości i w jego ramach sprawnego systemu wymiany informacji handlowej (z wykorzystaniem Internetu);
- Utworzenie Lokalnego Funduszu Poręczeń Wzajemnych;
- Powrót do inicjatywy utworzenia inkubatora przedsiębiorczości;
- Przelamywanie barier psychologicznych społeczeństwa gminy związanych z podejmowaniem inicjatyw gospodarczych;
- Organizacja szkoleń z zakresu marketingu i zarządzania.
- Usprawnienie systemu finansowego;

Przedsiębiorcy wiedzą jak ważną rzeczą jest terminowy i szybki przepływ pieniędzy. W warunkach rozwiniętej gospodarki rynkowej system bankowy jest jednym z podstawowych filarów rozwoju gospodarczego. W Polsce dominującą pozycję pod względem liczebności zajmują banki spółdzielcze. W gminach wiejskich są to z reguły jedyne funkcjonujące banki. Ich problemy, kondycja ekonomiczna była w ostatnich latach przedmiotem intensywnych dyskusji. W większości przypadków działają one dzięki temu, że swoje środki finansowe lokują w nich samorzady.

Bardzo dyskusyjny jest także poziom usług oferowanych przez ten segment rynku finansowego. Potwierdzeniem tego jest fakt, że bardzo rzadko zdarza się, aby podmioty gospodarcze lokowały swoje środki finansowe na rachunkach i lokatach w tych bankach. Z reguły są one otwierane w najbliższych oddziałach nowoczesnych banków (które to znów najczęściej są zlokalizowane w ośrodkach miejskich, odległych od siedziby firmy o kilkadziesiąt kilometrów). W ten sposób często znaczne środki, które mogą być podstawą akcji kredytowych i wypracowywać dochody na terenie własnej gminy, są transferowane do miast.

Dotychczasowa, w dużej mierze komfortowa sytuacja banków spółdzielczych (brak konkurencji, pewny, „przyzwyczajony” do usług banku klient) zaczyna się zmieniać. Wejście na rynek wiejski takich potentatów jak PKO BP, BDK czy w ostatnim okresie PBI w znacznym stopniu ułatwia klientom na wsi dostęp do nowoczesnych usług bankowych i

zwiększa konkurencję. Banki, które tylko z nazwy służą społeczności lokalnej, w przypadku konkurencji ze strony dobrze zorganizowanych i profesjonalnie przygotowanych banków komercyjnych znajdują się w dość trudnej sytuacji. Należy sądzić, że samorządy również zaczną bardziej zwracać uwagę na efektywność ekonomiczną współpracy niż sentymenty.

Sfera podstawowych usług bankowych nie może się znacznie różnić pomiędzy bankami działającymi na terenach wiejskich i miejskich. W Niemczech usługi oferowane przez banki spółdzielcze, czy ich krajową centralę są praktycznie identyczne z usługami typowych banków komercyjnych lub państwowych. Spółdzielcy bankowi (rolnicy, drobni przedsiębiorcy) inwestują w nich swoje pieniądze nie z sentymentów i przyzwyczajęń, ale dlatego, że mają z tego tytułu wymierne korzyści (dywidenda, niższe koszty kredytu). Dlatego w naszym kraju konieczna jest poważna zmiana w funkcjonowaniu banków spółdzielczych, jeżeli myśli się o dalszym ich działaniu w warunkach rynkowych. Nie jest to tylko, jak czasami się słyszy, problem braku kapitału. O wiele istotniejszy jest tu brak wysoko wykwalifikowanych kadr. Sprawnie działający system bankowy jest bowiem jednym z czynników decydujących o korzystnych warunkach rozwoju przedsiębiorczości na terenach wiejskich.

Instrumenty wspomagające rozwój przedsiębiorczości

Dogodne położenie geograficzne i rozwijająca się infrastruktura ekonomiczna na terenie województwa i gminy Strawczyn stwarzają korzystne warunki do rozwoju przedsiębiorczości. Sprawny system komunikacyjny i wysoko uprzemysłowione oraz zurbanizowane otoczenie tworzą dogodny układ sił rynkowych działających wielokierunkowo na aktywizację przedsiębiorczości i popytu na tym terenie. Przedsiębiorczość i aktywność lokalna mają ogromny wpływ na rynkową rzeczywistość, należy jednak dać im szansę rozwoju poprzez zapewnienie odpowiedniego klimatu do inwestycji. Konieczne jest więc podejmowanie wielokierunkowych działań mających na celu wspomaganie rozwoju przedsiębiorczości, rozumianej nie tylko jako zakładanie nowych firm prywatnych lecz również jako podejmowanie wszelkich przedsięwzięć gospodarczych, również w obrębie firm istniejących (inwestycje, restrukturyzacja, nowe technologie).

Przedsiębiorcy mogą liczyć na fundusze z urzędów pracy w ramach tworzenia nowych miejsc pracy poza rolnictwem. Również Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa przeznaczyła kredyty preferencyjne na rozwój działalności pozarolniczej.

Wobec przedsiębiorstw dopiero rozpoczynających działalność na terenach wiejskich są stosowane ulgi podatkowe. Sprzyja to również rozwojowi już istniejących przedsiębiorstw.

W/w preferencje mają za zadanie rekompensować wyższe koszty prowadzenia działalności gospodarczej na terenach wiejskich.

Instrumentem wspomagającym są też dopłaty do oprocentowania kredytów udzielanych na realizację przedsięwzięć inwestycyjnych objętych programem branżowym wspólnego użytkowania maszyn i urządzeń rolniczych, oraz na realizację przedsięwzięć inwestycyjnych w rolnictwie i usługach dla rolnictwa.

Szkolenia i kursy przekwalifikowujące lub doksztalające częściowo finansowane są z budżetu państwa i środków UE. Duże kwoty przeznaczone są również na szeroko rozumianą pomoc doradczą (doradztwo podatkowe, ekonomiczne, techniczne, informacyjne).

Pomoc doradczą oferuje szereg instytucji i organizacji, z których na uwagę zasługują: Staropolska Izba Przemysłowo - Handlowa oraz Centrum Targowe w Kielcach. Obydwie te organizacje pełnią kompleksowe funkcje obsługi firm, wspierania przedsiębiorczości i aktywizacji rynku w województwie, w tym aktywizacji możliwie rozległych kontaktów handlowych, co ma ogromne znaczenie dla potencjalnych inwestorów.

2.4. Dbalność o stan środowiska naturalnego

Polska była przez dziesięciolecia zdominowana przez przemysł ciężki. Utrwalił się też model gospodarki opartej na węglu kamiennym. W efekcie corocznie miliony złotych transferowane są na tereny Śląska. Zakładając, że gospodarstwo rolne zakupuje średnio w roku 3 tony węgla (dane szacunkowe na podstawie sondażu w gminach wiejskich) z gminy Strawczyn wypływa corocznie w przybliżeniu ponad 2 mln zł.

Obecnie coraz częściej użytkownicy preferują inne paliwa (np. olej opałowy, gaz). Na szczególną uwagę zasługuje spalanie słomy. Technologia wykorzystania słomy na cele energetyczne jest dość prosta. Od trzech lat funkcjonują w gospodarstwach indywidualnych małe piece centralnego ogrzewania opalane słomą. Ich moc waha się w granicach 35 - 50 kW. Przy obecnym poziomie cen węgla kamiennego inwestycje te zwracają się w ciągu 4 - 5 lat. Można na nie uzyskać dofinansowanie Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Dzięki takiej inwestycji w gospodarstwie wyposażonym w kocioł opalany słomą pozostaje co roku kwota 1500 - 1700 złotych. Oczywiście nie jest to rozwiązanie dla każdego gospodarstwa, ale znaczna ich część, szczególnie większych i nastawionych na produkcję roślinną, może skorzystać z tej technologii. Wystarczy posiadać nadwyżki słomy z powierzchni 3 - 5 ha. Można też celowo uprawiać tzw. rośliny energetyczne np. wiklinę.

Od grudnia 1996 roku funkcjonują także w Polsce dwa duże obiekty, wykorzystujące słomę jako materiał energetyczny: w Zielonkach w woj. warmińsko - mazurskim i w Grabowcu w woj. lubelskim. Mają one odpowiednio moc 1 MW i 800 kW. Kotłownia w Grabowcu ogrzewa dwie szkoły, internat, budynek urzędu gminy, ośrodek zdrowia i posterunek policji. Dzięki temu przedsięwzięciu w gminach tych pozostaje co roku kwota ok. 50.000 - 70.000 zł. Powstał bowiem rynek na słomę. Instytucja zajmująca się obsługą kotłowni podpisała z rolnikami wieloletnią umowę na jej dostawę. Oprócz oszczędności na zakupie węgla środki wydane na zakup słomy zostają w gminie.

Koszty tych inwestycji są dość wysokie, ale dzięki nim tak wydatkowane środki pracują bezpośrednio dla społeczności lokalnej, pozwalając jej uzyskać dodatkowe dochody (np. ze sprzedaży słomy, czy też ze sprzedaży tak wyprodukowanego ciepła). Rozwinięta produkcja roślinna z dużym udziałem zbóż na terenie gminy Strawczyn jak też rozproszona zabudowa stwarzają warunki do wykorzystania biomasy na cele energetyczne również i tutaj.

Cele operacyjne:

- Działania na rzecz ochrony wód powierzchniowych poprzez prowadzenie bieżącego monitoringu w zakresie czystości. Realizacja własnych zadań inwestycyjnych w zakresie ochrony wód rzek Bobrzy, Olszówki i Łososiny, a także monitorowanie innych cieków wodnych. Prowadzenie działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia rzek, poprzez inwestycje wodno-kanalizacyjne;
- Zahamowanie degradacji gleb poprzez wdrażanie integrowanej, a nawet ekologicznej uprawy roślin, utworzenie wystarczającej sieci wysypisk, wystawienie wystarczającej liczby kontenerów, pełne egzekwowanie przepisów prawa w zakresie eksploatacji zasobów naturalnych;
- Ochrona zasobów leśnych w drodze zmniejszenia powierzchni zrębów dewastacyjnych, zalesienie najsłabszych użytków rolnych zgodnie z planem urządzenia lasów nie stanowiących własności Skarbu Państwa. Ochrona rezerwatów przyrodniczych „Barania Góra” i „Perzowa Góra”;
- Budowanie świadomości ekologicznej społeczeństwa poprzez pomoc we wprowadzaniu szerokiej edukacji we wszystkich formach nauczania, promocja walorów środowiska naturalnego w aspekcie kreowania obrazu gminy;
- Zagospodarowanie infrastrukturalne obszarów rekreacyjnych i wypoczynkowych w drodze opracowania planów zagospodarowania przestrzennego gmin w aspekcie rozwoju funkcji

turystycznych w tym wydzielenie działek rekreacyjnych, opracowanie strategii rozwoju turystyki tego regionu, wyznaczenie nowych szlaków turystycznych tras rowerowych itp.

- Poprawa czystości w gminie poprzez opracowanie programów estetyzacji miejsc o wysokiej atrakcyjności turystycznej, poprawa estetyki terenów zielonych, tworzenie tzw. „małej architektury” zarówno w Strawczynie jak i na obszarach wiejskich;
- Promocja walorów turystycznych regionu w drodze zwiększenia opracowań turystycznych promujących gminę Strawczyn, udział w targach i wystawach krajowych i zagranicznych, organizowanie regionalnych imprez krajoznawczych a także sportowych
- Kształcenie kadr dla potrzeb turystyki i agroturystyki w drodze organizacji kursów;
- Opracowanie i wydanie aktualnego informatora o gospodarstwach agroturystycznych, promowanie tych gospodarstw, zainicjowanie powstania stowarzyszenia gospodarstw agroturystycznych;
- Ograniczenie emisji szkodliwych gazów do atmosfery poprzez modernizację kotłowni węglowych w szkołach, ośrodkach zdrowia i innych budynkach użyteczności publicznej;

Instrumenty wspomagające ochronę środowiska

Mimo obserwowanej w ostatnich latach istotnej poprawy stanu środowiska naturalnego na terenie województwa świętokrzyskiego istnieje nadal wiele problemów i zagrożeń, które wymagają rozwiązania. Na problem ten należy zwrócić szczególną uwagę ze względu na fakt, że przeważającą część powierzchni gminy Strawczyn - 73% - stanowią obszary objęte ochroną, o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych. Unikatowa budowa geologiczna, zróżnicowanie biologiczne, duży udział obszarów chronionych, walory uzdrowiskowe oraz relatywnie dobry stan środowiska w stosunku do województw ościennych - wszystko to uzasadnia przyjęcie zasad ekorozwoju (tj. rozwoju trwałego i zrównoważonego) za podstawę opracowywanej strategii rozwoju gminy Strawczyn. Strategia ta powinna być również zgodna z „Polityką Ekologiczną Państwa” z 1991 r. i „Programem wykonawczym do Polityki Ekologicznej Państwa do 2000r.”, opracowanym w 1994 roku, jak również wszystkimi pozostałymi unormowaniami prawnymi.

Wynika stąd, że ochrona zasobów środowiska naturalnego jest integralną częścią polityki strukturalnej i rozwoju obszarów wiejskich.

Mając na względzie sytuację ekonomiczną gminy, jak również planowane możliwości jej rozwoju, celowym wydaje się wprowadzenie instrumentów wspomagających ochronę środowiska naturalnego.

Skutecznym instrumentem pomocy ze środków publicznych są dotacje przyznawane rolnikom na pokrycie części kosztów budowy lub renowacji urządzeń do utylizacji ścieków bytowych w gospodarstwach oraz urządzeń do właściwego składowania i magazynowania nawozów sztucznych i kiszzonek (płyty na obornik, zbiorniki na gnojowicę, gnojówkę i soki kiszonkowe wraz z podłączeniem do budynków gospodarskich) oraz chemicznych środków produkcji. Oprócz rolników, ze wsparcia ze środków publicznych na realizację inwestycji infrastrukturalnych służących ochronie środowiska będą mogły korzystać też samorządy lokalne. Dotyczy to budowy systemów kanalizacyjnych, oczyszczalni ścieków, składowisk odpadów, w tym opakowań i pozostałości po środkach ochrony roślin.

Na uwagę zasługuje również promowanie rolnictwa ekologicznego. Ponieważ stosowanie metod produkcji rolniczej służących ochronie środowiska jest zwykle mniej opłacalne ekonomicznie od stosowania metod konwencjonalnych, konieczne jest rekompensowanie rolnikom różnic w dochodach oraz dodatkowo poniesionych kosztów. Rozwiązanie takie jest stosowane w krajach Unii Europejskiej. Można więc liczyć na dotacje z budżetu Unii, przewidziane m.in. dla rolników stosujących przepisane sposoby gospodarowania na terenach o wysokich walorach przyrodniczych (Parki Krajobrazowe i obszary chronione), rolników przestawiających się na ekologiczne i integrowane metody produkcji, hodujących ginące rasy zwierząt gospodarskich i uprawiających ginące odmiany roślin uprawnych.

Działania zmierzające w kierunku ochrony środowiska mogą być również dofinansowane przez organizacje pozarządowe, np. Ekofundusz, Fundusz Ochrony Środowiska.

2.5. Ograniczenie bezrobocia, przystosowanie kwalifikacji siły roboczej

do potrzeb gospodarki rynkowej

Cele operacyjne:

- Przełamanie bariery psychologicznej w zakresie dostosowania do uwarunkowań gospodarki rynkowej w drodze szkoleń;
 - Ułatwienie tworzenia miejsc pracy przez zakłady, zachęcanie bezrobotnych do podejmowania działalności gospodarczej, pomoc w organizowaniu dla bezrobotnych pracy nakładczej, przekwalifikowanie bezrobotnych;
- utworzenie jednostki wspomagającej rozwój przedsiębiorczości;
- Bieżące prowadzenie monitoringu w zakresie potrzeb kadrowych zarówno w gminie Strawczyn jak i w Kielcach i na tej podstawie postulowanie elastycznego systemu

kształcenia w szkolnictwie ponadpodstawowym, organizacji kursów dokształcających i przekwalifikujących;

Instrumenty wspomagające ograniczenie bezrobocia

Na terenie gminy Strawczyn bezrobocie jest poważnym problemem społecznym. Dotyka ono ok. 6,7 % osób w wieku produkcyjnym, wśród których dominują ludzie młodzi, legitymujący się przeważnie wykształceniem zasadniczym zawodowym. Problem bezrobocia można rozwiązać, dążąc do restrukturyzacji struktur pracy w kierunku ich wielofunkcyjności i modernizacji. Należy przy tym zadbać o zabezpieczenie kapitału niezbędnego do utworzenia nowych miejsc pracy bądź rekonstrukcji już istniejących.

Na te cele przewidzianych jest szereg dotacji i pożyczek. Można wykorzystać pożyczkę z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa ze środków Funduszu Pracy i Banku Światowego na tworzenie nowych, pozarolniczych miejsc pracy. Jest to kierunek zasługujący na kontynuację, gdyż zmniejsza bezrobocie agrarne.

Inwestorzy tworzący nowe miejsca pracy na terenach wiejskich otrzymują ulgi podatkowe. Dodatkowe fundusze pozostają w dyspozycji urzędów pracy i są przez nie rozdysponowywane w zależności od potrzeb. Można też liczyć na wsparcie finansowe ze źródeł pozarządowych.

Należy również wspierać działania samorządów lokalnych oraz samych mieszkańców, zmierzające do zmniejszenia rozmiarów bezrobocia.

2.6. Poprawa stanu zdrowotności i opieki społecznej ludności

Cele operacyjne:

- Zapewnienie szerokiej dostępności świadczeń zdrowotnych na terenie miasta i gminy
- Dążenie do podniesienia standardu bazy leczenia otwartego i zamkniętego (szpitala), w tym doposażenia placówek medycznych w sprzęt i aparaturę. Wskazaniem jest szersze korzystanie z innych, pozabudżetowych źródeł, m.in. z NFOZ, darów zagranicznych. Również samorząd gminy Warta winien w dalszym ciągu wspierać te przedsięwzięcia
- Rozszerzenie zakresu pomocy i poprawa jakości usług opieki społecznej poprzez m.in. inicjowanie i koordynowanie działań instytucji i organizacji świadczących pomoc w zakresie opieki społecznej, dalsze zbieranie dystrybucję darów dla ubogich, oraz utworzenie domu pomocy społecznej w Rudzie Strawczyńskiej.

Instrumenty wspomagające rozwój opieki zdrowotnej i społecznej

Poziom opieki zdrowotnej i społecznej na terenie gminy Strawczyn jest zadowalający. Gmina dysponuje dwoma Ośrodkami Zdrowia w Strawczynie i Oblęgorku, prywatną apteką oraz sklepem zielarsko - medycznym, co stawia ją w korzystnej sytuacji w porównaniu z innymi gminami województwa.

W związku z obowiązującą od 01. 10. 1999 r. reformą służby zdrowia, konieczne są zmiany zarówno w systemie ubezpieczeń zdrowotnych, w prywatyzacji niektórych usług medycznych, jak i w dalszym zwiększeniu efektywności podstawowej opieki zdrowotnej, a przede wszystkim leczenia specjalistycznego i szpitalnego. Ma to duże znaczenie szczególnie dla gmin, gdyż istnieją istotne różnice w organizacji podstawowej opieki zdrowotnej oraz dostępności do usług medycznych na wsi i w mieście. Wiejskie ośrodki zdrowia mają znacznie niższy standard i gorsze wyposażenie, nie posiadają zwykle laboratoriów analitycznych ani gabinetów specjalistycznych, a liczba pacjentów przypadająca na jednego lekarza jest prawie dwukrotnie większa niż w mieście. Sytuacja taka wymaga radykalnych zmian, gdyż, jak wynika z badań statystycznych, zawód rolnika jest zawodem niebezpiecznym. Należy więc podjąć szereg działań mających na celu poprawę zdrowotności mieszkańców wsi i pracujących w rolnictwie poprzez szeroko rozumianą profilaktykę i zwiększenie bezpieczeństwa pracy oraz poprawę dostępności i podniesienie poziomu usług medycznych.

Jednym z instrumentów wspomagających służbę zdrowia i opiekę społeczną jest szeroko rozumiana edukacja zdrowotna. Będzie ona prowadzona przez wiele służb, m.in. służbę bhp, ośrodki doradztwa rolniczego, KRUS, służbę zdrowia, szkoły rolnicze, zorganizowane grupy rolników. Formą przekazywania wiedzy mogą być audycje radiowe i telewizyjne, wykłady, pogadanki, artykuły prasowe, broszury, książki itp.

Prowadzona działalność edukacyjno - informacyjna w sferze ochrony zdrowia jest jedynie uzupełnieniem niezbędnej pomocy finansowej, na którą może liczyć gmina. Są to środki budżetowe na opiekę zdrowotną i społeczną, oraz środki z agencji pozarządowych. Również Rada Gminy powinna wykazać się pewną samodzielnością w poszukiwaniu funduszy na ten cel.

2.7. Działania na rzecz poprawy stanu oświaty w gminie

W związku z obowiązującą i wdrażaną ustawą o systemie oświaty, gmina Strawczyn opracowała projekt sieci szkół podstawowych i gimnazjów na swoim terenie.

Obecnie gmina dysponuje 7 szkołami podstawowymi, z których większość charakteryzuje się dość dobrymi warunkami lokalowymi. Budynki wymagają jednak okresowych remontów, modernizacji, rozbudowy i innych inwestycji. Do rozważania pozostaje celowość rozbudowy szkoły w Rudzie Strawczyńskiej.

Od dnia 01. 09. 1999r. na terenie gminy rozpoczną działalność trzy gimnazja - w miejscowościach: Strawczyn, Oblęgorek, Promnik. W związku z tym, że trzy budynki szkolne w w/w miejscowościach spełniać będą jednocześnie funkcję szkoły podstawowej i gimnazjum, należy przeprowadzić ich modernizację polegającą na wyłączeniu (oddzieleniu) części budynków dla szkoły podstawowej i części dla potrzeb gimnazjum.

W perspektywie 4 - 6 lat planuje się zorganizowanie liceum ogólnokształcącego lub zawodowego w Strawczynie.

Utworzenie szkół ponadpodstawowych wiąże się ze zmianą wymagań co do sposobu, poziomu i kierunków nauczania. Aby sprostać nowej sytuacji, należy zadbać o przygotowanie wykwalifikowanej kadry nauczycielskiej. Wraz ze zwiększającymi się wymogami wobec poziomu wykształcenia i szybkimi zmianami stanu wiedzy, istotne jest zapewnienie nauczycielom odpowiednich możliwości doksztalcania się (organizacja kursów, szkoleń zawodowych i in.). Niezbędna jest również rozbudowa bazy dydaktycznej (komputeryzacja, pomoce naukowe, dostęp do Internetu) oraz dostosowanie programów nauczania do aktualnych wymagań i potrzeb sytuacji rynkowej. Unowocześnienie procesu dydaktycznego wymaga uzupełnienia wyposażenia pracowni szkolnych, szczególnie związanych z nauką języków obcych, finansów, księgowości, informatyki. Można tutaj liczyć na pomoc i współpracę ze strony lokalnych przedsiębiorców.

Cele operacyjne:

- dalsze unowocześnianie programów nauczania w szkołach i dostosowanie ich do potrzeb lokalnego rynku pracy;
- zmiana kierunków i profili kształcenia, standaryzacja kwalifikacji zawodowych do wymogów gospodarczych;
- organizacja szkoleń uzupełniających i kursów przekwalifikujących;
- podniesienie poziomu nauczania poprzez zapewnienie odpowiedniego zaplecza dydaktycznego;
- ułatwienie dostępu do oświaty na wsiach;

Instrumenty wspomagające działalność oświatową

Stan infrastruktury oświatowej w województwie i gminie Strawczyn ulega powolnej, lecz systematycznej poprawie. Ogólnokrajowa reforma oświaty zainicjowała szereg zmian, takich jak: kontynuację oddawania szkół pod pieczę samorządu terytorialnego, reformę programów nauczania, dostosowanie profilów szkolnictwa wszystkich szczebli do potrzeb ustroju społeczno - gospodarczego.

Działania zmierzające do poprawy stanu szkolnictwa na terenie gminy w dużej części powinny być finansowane ze środków samorządów lokalnych. Można też liczyć na pomoc ze strony organizacji rządowych i pozarządowych oraz na środki z budżetu UE, przeznaczone na rozwój szkolnictwa.

Gmina powinna ułatwić uczniom dojazd do szkół poprzez zapewnienie transportu. Gminy o trudnej sytuacji finansowej mogą się starać o dofinansowanie ze środków UE na zakup autobusów szkolnych. Dofinansowaniu podlegają też stypendia dla najzdolniejszych uczniów rekomendowanych przez szkoły, oraz koszty ich pobytu w internatach (środki samorządowe i dotacje z UE).

Reforma edukacji oraz sytuacja rynkowa wymusiły konieczność zmian w systemie i poziomie nauczania. Coraz wyższe wymagania dotyczące poziomu wykształcenia wymagają podnoszenia kwalifikacji nauczycieli w drodze szkoleń i kursów uzupełniających, częściowo dofinansowywanych z budżetu sejmików wojewódzkich. Doksztalcanie prowadzone byłoby m.in. w centrach kształcenia ustawicznego, praktycznego i Krajowym Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich.

Na szczególną uwagę zasługuje program wspierania stanu oświaty na wsi, pozwalający na korzystanie z funduszy samorządowych i Unii Europejskiej przeznaczonych na:

- wsparcie dla nauczycieli pracujących na wsiach, poprzez wprowadzenie dodatków do pensji dla nauczycieli przedmiotów deficytowych, którzy zobowiążą się, że będą pracować na terenach wiejskich co najmniej 5 lat;
- opłacanie kosztów mieszkania przez okres pracy na wsi;
- pomoc kredytowa na nabycie mieszkania i zagospodarowanie się;

Możliwe jest także wspieranie działań na rzecz modernizacji i rozbudowy bazy dydaktycznej szkół (zakup pomocy naukowych, komputeryzacja, wyposażenie pracowni naukowych i warsztatów szkolnych), w oparciu o środki samorządowe, fundusze unijne, fundusze z organizacji oświatowych i pozarządowych.

2.8. Rozwój turystyki i agroturystyki

Zainteresowanie społeczeństwa uprawianiem różnych form turystyki stale wzrasta - wraz ze wzrostem zamożności i rozwojem gospodarczym kraju. Wszystkie regiony Polski, nawet te o niewielkich wydawałoby się walorach turystycznych, starają się znaleźć jakieś atrakcje aby sprostać wzrastającemu popytowi. Również Gmina Strawczyn, opracowując strategię, musi wziąć pod uwagę ten kierunek rozwoju, tym bardziej, że dysponuje nieskażonym środowiskiem naturalnym, bogactwem fauny i flory, ciekawym ukształtowaniem terenu oraz licznymi zabytkami architektury, na bazie których można budować przemysł turystyczny zarówno z myślą o mieszkańcach pobliskich aglomeracji (Kielce), jak i o turystach.

Aby podjąć działalność turystyczną należy przedsięwziąć szereg działań poprzedzających. Przede wszystkim przygotować odpowiednią infrastrukturę (oczyszczalnie ścieków, wysypiska śmieci i kontenery, drogi, telefony, gazyfikacja), a następnie przystąpić do promocji i reklamy. Właściwa promocja gminy na zewnątrz jest bardzo istotnym czynnikiem jej rozwoju. Umiejętnie prowadzona powoduje wzrost zainteresowania gminą wśród potencjalnych inwestorów oraz wpływa na ilość osób odwiedzających gminę w celach turystycznych, a także gospodarczych.

Oferta turystyczna musi być bardzo konkretna. Przygotowując ją, należy uwzględnić zmiany w strukturze popytu na produkt turystyczny na rynku krajowym i międzynarodowym. Dla gminy Strawczyn szansą może być rozwój turystyki kwalifikowanej - np. pieszej, rowerowej, konnej, narciarstwa biegowego i śladowego, turystyki traperskiej, np. „szkoły przetrwania”, czy „szkoły komandosów”. Uwzględniając aktualne tendencje, należy opracować odpowiednio: plany budowy tras rowerowych, narciarskich tras zjazdowych, tras narciarstwa biegowego i in. Prawidłowo przygotowany plan tras turystycznych powinien łączyć ze sobą ciekawe miejsca (zabytkowe, historyczne, kulturowe, przyrodnicze), harmonijnie wkomponowując w całość wygodne miejsca do odpoczynku krótszego (ławeczki, zadaszenia, zabezpieczone miejsca do palenia ognisk) lub dłuższego (hotele, pensjonaty, domy noclegowe i in.).

W opracowywanej strategii rozwoju gminy Strawczyn konieczne jest myślenie przyszłościowe. Z tego względu należy zadbać o szybką i sprawną rozbudowę bazy gastronomicznej i noclegowej na terenie gminy. Niezbędne jest więc stworzenie warunków do podjęcia działalności przez lokalnych przedsiębiorców bądź inwestorów zagranicznych, którzy są tym zainteresowani. Rozwój bazy gastronomicznej (kawiarnie, restauracje, zajazdy) i noclegowej (pensjonaty, hotele, schroniska, pola namiotowe, gospodarstwa agroturystyczne)

powinien być dostosowany do gości o różnym poziomie majątkowym i różnych wymaganiach. Wszechstronność oferowanych usług w połączeniu z różnicą cenową, daje dużą możliwość wyboru, co uczyni ofertę turystyczną gminy bardziej atrakcyjną. Przygotowując ofertę turystyczną należy wziąć pod uwagę nowe, planowane inwestycje tj. budowę sztucznego zbiornika wodnego i obiektów rekreacyjno - sportowych, które są dodatkowymi atutami.

Ze względu na duże deniwelacje terenu możliwe jest uprawianie narciarstwa zjazdowego. Krótki okres zalegania pokrywy śnieżnej w ciągu ostatnich kilku lat utrudniał uprawianie tego sportu. Dotychczasowe doświadczenia wskazują jednak na możliwość gospodarczego wykorzystania walorów narciarskich pod warunkiem sztucznego naśnieżania stoków i ich oświetlenia, zbudowania wyciągów, instalacji armatek śnieżnych. Ze względu na bliskość Kielc oraz obiektów noclegowych na miejscu z możliwości uprawiania narciarstwa mogliby korzystać zarówno mieszkańcy Kielc jak i turyści z innych części kraju.

Niezwykle ważnym zagadnieniem jest zadbanie o estetyczny wygląd i bezpieczeństwo zarówno w miejscach wypoczynku, jak i miejscach godnych zwiedzenia. Turysta przebywając na danym terenie musi czuć się bezpiecznie, zarówno w czasie wieczornego spaceru po Parku Krajobrazowym, jak i pozostawiając samochód na parkingu. Koniecznym jest więc utworzenie dobrze oznakowanych i strzeżonych parkingów w pobliżu miejsc atrakcyjnych turystycznie, jak również umożliwienie postoju autobusom turystycznym, wsiadania i wysiadania turystom.

Wszystkie obiekty turystyczne w terenie muszą być dobrze oznakowane. Dotyczy to również bazy noclegowej, gastronomicznej, komunikacji, infrastruktury technicznej i in. Pełna informacja o gminie powinna być zawarta w broszurach reklamowo - informacyjnych Gminy Strawczyn, łatwo dostępnych dla potencjalnych turystów.

Kluczowymi zadaniami w rozwoju turystyki z udziałem lokalnej społeczności są:

1. Rozwój zrównoważony:

- minimalny wpływ na środowisko poprzez:
 - unikanie zanieczyszczenia i wyczerpania bogactw naturalnych;
 - popieranie tych form przedsięwzięć turystycznych, działań i środków transportu, które są sprzyjające dla środowiska;
- zachowanie środowiska lokalnego poprzez:
 - rozpoznanie ograniczeń co do pojemności danej miejscowości (lub terenu) ze względu na ilość turystów;

-unikanie przeludnienia, erozji i zakłócania dzikiej natury przez lepsze zarządzanie ruchem turystycznym;

- zachowanie charakteru i różnorodności krajobrazu wiejskiego i pomoc w jego ochronie;

• wsparcie miejscowej ludności przez:

- popieranie form turystycznych, które przyciągają i zatrzymują gości, co w konsekwencji powoduje wzrost dochodów ludności ;

- minimalizację niedogodności i konfliktów wynikających z turystyki poprzez angażowanie lokalnej społeczności w planowaniu zarządzania turystyką;

• przyciąganie i zatrzymanie gości poprzez:

- udostępnianie walorów krajobrazu wiejskiego;

- dostarczenie gościom ciepłego przyjęcia, emocjonalnych przeżyć i satysfakcjonujących doświadczeń.

W celu lepszego wykorzystania potencjału turystycznego wskazane jest nawiązanie współpracy z województwami ościennymi. Wspólnie można promować np. turystykę historyczno–rekreacyjną, a więc zwiedzanie miejsc historycznych (zgodnie z proponowanymi szlakami), parków, a następnie wypoczynek w górach bądź gospodarstwach agroturystycznych.

Ostatnie lata spowodowały znaczne zanieczyszczenie środowiska. Wywołało to powstanie wielu związków i organizacji, w ideologii których zawiera się walka z dewastacją otaczającego nas świata. Między innymi dzięki takim organizacjom podnoszona jest ekologiczna świadomość człowieka. Ludzie zaczynają coraz bardziej doceniać naturalne środowisko. W czasie wolnym chcą przebywać w otoczeniu ekologicznie czystym. Tendencje te rosną wraz ze wzrostem zanieczyszczenia środowiska. Biorąc pod uwagę te trendy Gmina Strawczyn, dysponując „zdrowym”, czystym środowiskiem, powinna traktować je jako bogactwo i jedna z możliwości podniesienia dochodów miejscowej ludności. Już obecnie wiejski krajobraz określa się jako dobro ekonomiczne. Przy planowaniu strategicznym należy to mocno brać pod uwagę, zwłaszcza w dłuższej perspektywie czasowej.

Agroturystyka jest kierunkiem działalności mającym na celu przede wszystkim aktywizację ludności wiejskiej i lepsze wykorzystanie nadwyżek zasobów siły roboczej w rolnictwie. Rozwój jej wymaga odpowiedniej struktury organizacyjnej, fachowej pomocy i wsparcia ze strony władz samorządowych. Wskazane jest utworzenie na szczeblu gminnym jednostki prawnej (lub wyznaczenie komórki d/s turystyki w ramach istniejących struktur) odpowiedzialnej za rozwój tej działalności. Celem jej byłoby koordynowanie działalności

opartej na inicjatywach samych mieszkańców wsi oraz pośredniczenie pomiędzy oferującymi produkt turystyczny a zainteresowanymi tym produktem.

Bardzo często mieszkańcy wsi nie dostrzegają wartości rekreacyjnych swoich okolic. Należy jednak pamiętać, że każda wolna przestrzeń nie zagrożona ekologicznie może być terenem turystyki i wypoczynku. W przypadku gminy Strawczyn należy wykorzystać doskonale walory Suchedniowsko - Oblęgarskiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny oraz nieskażone środowisko, co daje szansę rozwoju turystyki i agroturystyki. O wyborze miejsca spędzenia urlopu może zdecydować sama możliwość przebywania w gronie przyjaciół na świeżym powietrzu, w otoczeniu naturalnego krajobrazu.

Warunkiem skutecznego działania w zakresie agroturystyki, czy turystyki wiejskiej jest korzystanie z fachowego doradztwa, przede wszystkim w zakresie reklamy i promocji. Budując ofertę agroturystyczną należy stosować orientację marketingową. Gwarantuje ona w praktyce tworzenie produktu, który zaspokoi potrzeby nabywców - turystów, a więc można go będzie sprzedać na rynku. Jeszcze raz należy podkreślić, że niezbędny jest tu profesjonalizm; działania żywiołowe, spontaniczne nie zapewnią osiągnięcia oczekiwanych efektów.

Działalność agroturystyczna nie może być kierowana do anonimowego, przypadkowego turysty, jak to ma miejsce obecnie. Produkt należy przygotowywać dla ściśle określonych grup nabywców. Niezbędne jest więc segmentowanie rynku, co umożliwi racjonalne i precyzyjne dostosowanie produktu, ceny, dystrybucji i promocji do wymagań nabywcy. Inne bowiem oczekiwania będą miały młode rodziny z małymi dziećmi, inne ludzie w podeszłym wieku, jeszcze inne np. członkowie kół miłośników przyrody, czy innych grup towarzyskich. Tworząc więc ofertę należy dokładnie sprecyzować, czym potrzebom ma ona sprostać.

Aby rozwijać ofertę agroturystyczną odpowiadającą upodobaniom określonego segmentu rynku należy przede wszystkim dokonać analizy możliwości wewnętrznych gospodarstwa. Jeżeli ma być to oferta specjalistyczna, należy dostosować wyposażenie do typu gości. Na przykład dla rodzin z małymi dziećmi należy wyposażyć gospodarstwo w zabawki typu rowerki, samochodziki, zapewnić oddzielny pokój do zabawy. Pożądana jest możliwość bezpiecznego kontaktu dzieci ze zwierzętami. Zupełnie inne są oczekiwania ludzi w wieku emerytalnym. Proponując im wypoczynek w gospodarstwie należy zapewnić przede wszystkim spokój - a więc zaciszny dom, ogród, dietetyczną kuchnię oraz łatwy dostęp do placówek służby zdrowia.

Przeprowadzone badania naukowe wskazują, że osoby, które chcą korzystać z oferty agroturystycznej oczekują przede wszystkim: rodzinnej atmosfery, kontaktu z przyrodą, ciszy, spokoju i oddalenia od dużych grup ludzkich, możliwości poznania (również czynnego) życia wiejskiego, tradycji, sztuki, i rzemiosła ludowego. Są to elementy, które można zapewnić gościom bez dodatkowych nakładów materialnych. Wbrew oczekiwaniom, o satysfakcji z pobytu w gospodarstwie agroturystycznym często decydują nie warunki noclegowe i żywieniowe, ale tradycyjny charakter terenów i życia wiejskiego.

Oferta agroturystyczna na terenie gminy Strawczyn powinna być skierowana do klienta indywidualnego, który ucieka z miejsc koncentracji do miejsc umożliwiających kontakt z naturą i społecznością lokalną. Klienci ci stanowią znaczną część rynku, a ich potrzeby nie są zabezpieczone w zadowalającym stopniu przez istniejący przemysł turystyczny. Spowodowane jest to wymaganiami tak specyficznymi, że często niemożliwymi do jakiegokolwiek standaryzacji. Dlatego osoby, które widzą dla siebie szansę w tego typu działalności gospodarczej jaką jest agroturystyka, powinny skupić się na tych segmentach klienteli. Mogą one zaproponować potencjalnym klientom - turystom np. wykorzystanie stawów rybnych i zapewnić im szereg atrakcji związanych z wędkowaniem. Ta forma działalności agroturystycznej adresowana jest głównie do wędkarzy - hobbystów, chociaż mogą z niej skorzystać również zrzeszenia i organizacje, np. Związek Wędkarski. Wybór kierunku i sposobu prowadzenia działalności agroturystycznej powinien być dostosowany do możliwości gospodarstwa i jego bazy ekonomicznej.

Cele operacyjne:

- Zagospodarowanie infrastrukturalne obszarów rekreacyjnych i wypoczynkowych na terenie gminy, w drodze opracowania planów zagospodarowania przestrzennego gmin w aspekcie rozwoju funkcji turystycznych, w tym wydzielenie działek rekreacyjnych oraz działek budowlanych z przeznaczeniem na sprzedaż, jak również budowę zbiorników retencyjnych. Pomysł ten jest warty rozważenia, gdyż jest to kierunek na czasie: obecnie wiele gmin dzieli areał na działki budowlane, a mieszkańcy miast kupują je jako działki rekreacyjne. Można w ten sposób przyciągnąć ludzi bogatych i przedsiębiorczych. Należy opracować strategię rozwoju turystyki tego regionu, wyznaczyć nowe szlaki turystyczne, trasy rowerowe itp.
- Poprawa czystości w gminie poprzez opracowanie programów estetyzacji miejsc o wysokiej atrakcyjności turystycznej (Park Krajobrazowy, muzea, zabytki architektury), poprawa estetyki terenów zielonych, tworzenie tzw. „małej architektury” zarówno w Strawczynie jak i na obszarach wiejskich.

- Promocja walorów turystycznych regionu w drodze zwiększenia opracowań turystycznych promujących gminę Strawczyn , udział w targach i wystawach krajowych i zagranicznych, organizowanie regionalnych imprez krajoznawczych a także sportowych. Niewątpliwą atrakcją są coroczne wydarzenia kulturalne, tj. święto gminy „Strawczynada” oraz rozgrywki w piłce nożnej o Puchar Wójta Gminy.
- Kształcenie kadr dla potrzeb turystyki i agroturystyki w drodze organizacji kursów.
- Dofinansowanie oraz doradztwo dla podmiotów zainteresowanych podjęciem działalności turystycznej i agroturystycznej.
- Opracowanie i wydanie aktualnego informatora o gospodarstwach agroturystycznych, promowanie tych gospodarstw, zainicjowanie powstania stowarzyszenia gospodarstw agroturystycznych.

Instrumenty wspomagające rozwój turystyki i agroturystyki

Gmina Strawczyn jest obszarem o wybitnych, ale wciąż mało docenianych i wykorzystywanych walorach turystycznych i agroturystycznych. Bardzo dużą zaletą jest współwystępowanie walorów przyrodniczych, uzdrowiskowych i kulturowych oraz stosunkowo łatwa dostępność komunikacyjna z największych aglomeracji miejskich: kieleckiej, warszawskiej, łódzkiej, krakowskiej, górnośląskiej. Ze względu na swoje walory gmina Strawczyn zapewnia dobre warunki dla rozwoju coraz bardziej modnej agroturystyki oraz różnych aktywnych form wypoczynku, zarówno indywidualnych jak i grupowych.

Działania mające na celu rozszerzenie oferty turystycznej oraz promocję walorów turystycznych i produktu turystycznego województwa i gminy prowadzi administracja rządowa i samorządowa na szczeblu wojewódzkim, powiatowym i gminnym oraz inne organizacje, w tym:

- samorzady gmin i ich związki, zwłaszcza Turystyczny Związek Gmin Świętokrzyskich;
- Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Modliszewicach;
- Polskie Towarzystwo Turystyczno - Krajoznawcze;
- Kielecka Izba Turystyczna;
- Dyrekcja Świętokrzyskiego Parku Narodowego i Zarząd Parków Krajowych.

Działalność organizacji szczebla wojewódzkiego polega na przygotowywaniu materiałów informacyjnych, ekspozycji na targach i wystawach oraz dokonywaniu podziału środków przeznaczonych w budżecie na rozwój turystyki, np. dofinansowanie lokalnych imprez oraz utrzymanie szlaków.

Aktywnie działa Turystyczny Związek Gmin Świętokrzyskich, promując walory przyrodnicze i kulturowe oraz produkt turystyczny zrzeszonych w nim gmin. Z tego względu błędem było wystąpienie gminy Strawczyn ze Związku. Należy rozważyć możliwość ponownego wstąpienia i korzystania z pomocy i funduszy Związku.

Instrumentem wspomagającym i promującym rozwój turystyki jest też działalność Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Modliszewicach, który wspólnie ze Związkiem Gmin Turystycznych promuje agroturystykę poprzez: zachęcanie mieszkańców wsi do tworzenia małych pensjonatów, organizację szkoleń, doradztwo i pomoc w uzyskaniu kredytów na ten rodzaj działalności. Rolnicy podejmujący inwestycje służące rozwojowi agroturystyki i usług mogą też liczyć na dotacje kapitałowe ze środków publicznych, jak i pełne doradztwo ekonomiczne, technologiczne i organizacyjne.

Nie w pełni wykorzystany potencjał rynkowy na produkt turystyczny, zarówno po stronie podaży jak i popytu, uzasadnia potrzebę rozwijania działalności wspierającej marketing produktu turystycznego województwa. Wiąże się z tym konieczność inwestowania w tą działalność większych niż dotychczas środków oraz powołania wyspecjalizowanych instytucji, np. regionalnej agencji promocji turystyki i wojewódzkiego centrum informacji turystycznej. Konieczne jest także lepsze wykorzystanie dla reklamy walorów i produktu turystycznego okazji, jakie stwarzają wyjazdy zagraniczne przedstawicieli administracji rządowej i samorządów terytorialnych oraz wizyty delegacji zagranicznych. Dają one bowiem szansę na uzyskanie dodatkowej pomocy finansowej jak również nawiązanie nowych kontaktów, sprzyjających promocji regionu.

2.9. Promowanie Gminy Strawczyn

Cele operacyjne:

- Wydawanie gazety lokalnej;
- Rozszerzenie promowania regionu poprzez wydawnictwa, publikacje, targi, wystawy itp. imprezy regionalne i ponadregionalne;
- Gromadzenie danych na temat ofert inwestycyjnych i bazy wolnych mocy oraz obiektów i terenów w gminie;
- Szersze wykorzystanie środków masowego przekazu na rzecz promocji regionu; w tym regionalnych i ogólnopolskich;

- Aktywna polityka w zakresie pozyskiwania inwestorów zewnętrznych, w tym w drodze rozszerzenia współpracy np. z partnerskim miastem w Europie Zachodniej o zagadnienia gospodarki.

2.10. System finansowego wsparcia strategii

Działalność rolnicza, podobnie jak i inna, może być finansowana ze środków własnych, dotacji oraz kredytów. Powszechnie wiadomo, że środków własnych rolnicy posiadają zbyt mało. Stąd też istnieje możliwość otrzymania dotacji bądź też kredytów preferencyjnych. Środki na ten cel pochodzą z budżetu państwa jak również z innych źródeł zarówno krajowych jak i zagranicznych. Powołanych zostało szereg instytucji zajmujących się obsługą finansowania rolnictwa w Polsce.

Budżet Państwa przeznacza część swoich wydatków na wsparcie instytucji i działań w obszarze rolnictwa i jego otoczenia oraz fundusze emerytalno - rentowe. Do zasadniczych wydatków wspierających należą:

- dotacje do postępu biologicznego;
- dopłaty do kredytów rolnych;
- dotacje do ARiMR - w kwocie tej zawarte były wydatki na:
 - pożyczkę ASAL;
 - dotacje do Agencji Rynku Rolnego;
 - wydatki na oświatę, naukę, kulturę itp.;

Rolnictwo i jego otoczenie mogło więc korzystać z dotacji, ulg, odliczeń i innych form pomocy. Do najważniejszych zaliczyć można działalność ARiMR. Dofinansowywała ona następujące kredyty:

- obrotowe kredyty rolnicze przeznaczone na zakup środków produkcji oraz zwierząt hodowlanych,
- kredyty z przeznaczeniem na skup i przechowalnictwo płodów rolnych,
- inwestycyjne dla rolnictwa, przetwórstwa rolno-spożywczego i usług dla rolnictwa np. mleczarstwa, rozwoju hodowli i chowu bydła mięsnego, zahamowania spadku i odbudowy populacji owiec, produkcji owczarskiej i chowu kóz w woj. krośnieńskim, przetwórstwa ziemniaka, przechowalnictwa zbóż i nasion innych roślin, odbudowę bazy drobiarskiej, rozwoju ogrodnictwa w woj. rzeszowskim, nawodnień ciśnieniowych upraw gruntowych i pod osłonami, rozpoczęcie lub zwiększenie produkcji w działach specjalnych, wznowienie

produkcji rolniczej z przeznaczeniem na finansowanie przedsięwzięć inwestycyjnych zmierzających do restrukturyzacji i modernizacji tych podmiotów gospodarczych,

- kredyty na realizację przedsięwzięć inwestycyjnych zmierzających do rozwoju zespołowych form użytkowania maszyn i urządzeń rolniczych, przedsięwzięć tworzących nowe, stałe miejsca pracy w zawodach pozarolniczych;

- kredyty na wznowienie produkcji na obszarach dotkniętych klęską;

- na powiększenie, utworzenie lub urządzenie gospodarstwa, (np. na zakup gruntów rolnych wraz z nasadzeniami i naniesieniami oraz zakup budynków i budowli, w tym także budynku mieszkalnego wraz z przynależnym gruntem);

- kredyty na dokończenie rozpoczętej inwestycji (budowy, rozbudowy, adaptacji, modernizacji);

ARiMR promowała następujące inwestycje:

- finansowanie inwestycji infrastrukturalnych;

- finansowanie „małej przedsiębiorczości” na wsi;

- tworzenie rynków hurtowych i giełd rolnych;

- dofinansowanie działalności związanej z podnoszeniem i zmianą kwalifikacji zawodowych, doradztwem i informacją w rolnictwie, praktyczną nauką zawodu,

- udzielanie gwarancji i poręczeń spłaty kredytów.

Ponadto działalność rolniczą i przedsiębiorczość na wsi wspierały:

- Fundusz Aktywizacji Bezrobotnych Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa poprzez udzielanie dotacji;

- NFOŚiGW - dotacje, pożyczki i kredyty na przedsięwzięcia ekologiczne;

- Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej - „Counterpart Fund” - kredyty na inwestycje rolnicze w zakresie produkcji i przetwórstwa, a także na rozbudowę infrastruktury: telekomunikację, gazyfikację, drogownictwo oraz ochronę zdrowia i oświatę;

- Fundacja Rolnicza poprzez programy „Rozwój małej przedsiębiorczości na wsi”, „Mała retencja”, „Bezrobotni”, „Agroturystyka”,

- Fundacja Wspomagająca Zaopatrzenie Wsi w Wodę - dotacje i kredyty na budowę zagrodowych oczyszczalni ścieków i kanalizacji zbiorczych, gospodarkę ciekową na wsi, agroturystykę;

- Agencja Rozwoju Komunalnego poprzez kredyty i dotacje na rozbudowę infrastruktury technicznej i ochronę środowiska;

- Polska Agencja Rozwoju Regionalnego - poprzez współfinansowanie przedsięwzięć infrastrukturalnych na terenie gminy;

- Fundacja Na Rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa FDPA poprzez program „Wspieranie Przedsiębiorczości Wśród Kobiet Wiejskich”;
- Amerykańsko - Polska Wspólna Komisja do Spraw Pomocy Humanitarnej - dotacje i kredyty na rozwój infrastruktury i przetwórstwa;
- Fundacja Współpracy Polsko - Niemieckiej poprzez dotacje na rozbudowę infrastruktury technicznej i ochronę środowiska;
- Europejski Bank Inwestycyjny Linia Kredytowa dla Europy Wschodniej w zakresie przetwórstwa, usług, turystyki i ochrony środowiska,
- Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw,
- linie kredytowe banków: Societe Generale i Bank Credit National (Francja), Banco de Sabadell (Hiszpania), AK Ausfuhrkredit - Gesellschaft mbH, Mitteleuropäische Handelsbank AG (Niemcy), Caixa General De Depositos S.A. (Portugalia), Union Bank of Switzerland, Swiss Bank Corporation, Zurcher Kantonalbank, Schweizerische Kreditanstalt (Szwajcaria), na zakup dóbr i usług pochodzących z tych krajów.
- Linia kredytowa Międzynarodowej Korporacji Finansowej
- Polsko - Brytyjski Projekt Przedsiębiorczości
- Care Small Business Association Corporation (CARESBAC)

Do wspierania rolnictwa, przedsiębiorczości na wsi, aktywizacji bezrobotnych i tworzenia nowych miejsc pracy włączyły się następujące organizacje:

- Urząd Kultury Fizycznej i Turystyki, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych, Bank Gospodarstwa Krajowego Fundusz Poręczeń Kredytowych, Agencja Rozwoju Przemysłu S.A., Polski Fundusz Gwarancyjny S.A., Agencja Budowy Autostrad, Polska Agencja Rozwoju Regionalnego, Agencje i Fundacje Rozwoju Regionalnego i Lokalnego, Fundusz Współpracy, Polska Fundacja Promocji i Rozwoju Małych i Średnich Przedsiębiorstw, Fundacja „Telefony Polskie”, Fundacja Rozwoju Turystyki - TOURIN, Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA, Fundacja Spółdzielczości Wiejskiej, Fundacja Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej oraz Fundacja na Rzecz Rozwoju Wsi Polskiej „Polska Wieś - 2000” im. Macieja Rataja, Krośnieńska Fundacja Restrukturyzacji Rolnictwa, Towarzystwo Inwestycji Społeczno - Ekonomicznych.

Za pomocą n/w instrumentów ekonomiczno- finansowych można wspierać walkę z bezrobociem również na terenach wiejskich

- Fundusz Pracy: działalność gospodarcza lub rolnicza, organizowanie dodatkowych miejsc pracy, roboty publiczne, pożyczki na podjęcie działalności gospodarczej lub rolniczej,

przekwalifikowania lub szkolenia, subsydiowanie zatrudnienia absolwentów, prowadzenie tzw. „programów specjalnych, udzielanie świadczeń przysługujących rolnikom zwalnianym z pracy.

Można też korzystać z ulg, odliczeń oraz innych instrumentów ekonomiczno finansowych

- ustawa. z dnia 9 maja 1991 r. - zwolnienia z podatków i nieopodatkowanych należności budżetowych,
- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych: zwrot kosztów z zatrudnienie osób niepełnosprawnych,
- rozporządzenie RM z 25 stycznia 1994 r. - prawo odliczania od dochodów wydatków inwestycyjnych oraz obniżek podatku dochodowego,
- zarz. Ministra Finansów z dnia 13 maja 1993 r. - ulgi z tytułu wykorzystania mienia przejętego na mocy ustawy o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych na sfinansowanie inwestycji,
- ustawa budżetowa na rok 1996 - dotacje na dofinansowanie inwestycji infrastrukturalnych realizowanych przez gminy oraz nakładów inwestycyjnych w zakresie zaopatrzenia wsi w wodę, budowy urządzeń ściekowych i melioracji wodnych,
- rozporządzenie MF z 21 grudnia 1991 r. - prawo osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą do ulgi w podatku dochodowym z tytułu wyszkolenia ucznia
- rozporządzenie RM. z 23 listopada 1993 r. - finansowanie programów restrukturyzacyjnych dla przedsiębiorstw.

Pod względem wspierania rozwoju przedsiębiorczości i ochrony środowiska na obszarach wiejskich na uwagę zasługują następujące fundusze i programy pomocowe:

- ARiMR - kredyty i dotacje na rozbudowę infrastruktury technicznej, w tym kanalizacji na terenach wiejskich, na ograniczenie uciążliwości produkcji rolnej dla środowiska;
- Fundacja Ekofundusz - dotacje na ochronę środowiska;
- Program Małych Dotacji GEF - działania na rzecz ochrony środowiska, ochrony różnorodności biologicznej i powstrzymania degradacji ziemi;
- Projekt UMBRELLA - kredyty na ochronę środowiska;
- Environment al. Know - How Fund - wspieranie ochrony wód i powietrza, ochrona różnorodności biologicznej, propagowanie eko-turystyki;

Kraje starające się o członkostwo w Unii Europejskiej mogą liczyć na fundusze uruchomione w ramach programów SAPARD i PHARE.

Z funduszu SAPARD mogą być finansowane następujące działania, przy czym wybór priorytetów jest dowolny:

- inwestycje w gospodarstwach rolnych
- poprawa przetwórstwa i marketingu produktów rolnych
- metody produkcji rolnej służące ochronie środowiska i ochronie krajobrazu wiejskiego
- rozwój i dywersyfikacja działalności gospodarczej zapewniająca alternatywne źródła dochodu
- tworzenie grup producenckich
- poprawa struktury gruntów oraz reparcelacja
- rozwój i poprawa infrastruktury wiejskiej
- pomoc techniczna do wyżej wymienionych zadań.

W ramach programu PHARE finansowane są następujące sektory gospodarki: rolnictwo, restrukturyzacja i prywatyzacja przedsiębiorstw, finanse i bankowość, infrastruktura, programy socjalne i ochrona środowiska. Dla każdego z w/w sektorów realizowane są właściwe programy rozwojowe, z których najważniejsze to: *Rozwój sektora wiejskiego i rolniczego, Program restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstw, Rozwój sektora finansowego, Rozwój turystyki w Polsce, Rozwój i szkolenia samorządów w Polsce.*

Inne programy wspólnotowe, w których Polska może uczestniczyć to:

- Socrates - program realizowany przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji / MEN, mający na celu doskonalenie procesu kształcenia;
- Life - Natura - program realizowany przez MOŚZNiL, mający na celu ochronę zagrożonych gatunków fauny i flory, oraz rozwój sieci obszarów chronionych;
- Life - Środowisko - promowanie zrównoważonego rozwoju oraz działań proekologicznych;
- Raphael - program realizowany pod patronatem Min Kultury i Sztuki, wspierający ochronę europejskiego dziedzictwa kulturowego;
- SME - program promujący przedsiębiorczość, konkurencję, dążący do poprawy otoczenia administracyjnego, finansowego, podatkowego i prawnego w Polsce;

Korzystanie z każdego źródła dofinansowania, ulg czy też odliczeń możliwe jest jedynie po spełnieniu odpowiednich kryteriów prawnych.

2.11. Monitoring

Postęp w osiąganiu celów i zadań zawartych w Strategii będzie analizowany za pomocą zestawu statystycznych wskaźników podstawowych charakteryzujących między innymi:

- rynek pracy i warunki pracy,
- wynagrodzenia i świadczenia społeczne,

- szkolnictwo,
- poziom i kierunki inwestycji realizowanych w regionie,
- kierunki rozwoju i efektywność przemysłu,
- kierunki rozwoju i efektywność rolnictwa,
- stan rozwoju komunikacji i łączności,
- stan ochrony środowiska
- stan rozwoju turystyki.

Ponadto dobrym źródłem informacji są zebrania czy też sesje Rady Gminy, sołtysów. Zdobyte w ten sposób informacje służyć będą do stworzenia aktualizowanego corocznie banku danych w gminie a także do aktualizacji strategii.